

**Bachelorproef
Professionele Opleidingen
Cluster Sociaal-Agogisch Werk**

Academiejaar 2021-2022

Stimulans voor meer maatschappelijk bewustzijn

Binnen de dynamiek van een partnerrelatie kunnen zowel mannen als vrouwen zowel slachtoffer als pleger van partnergeweld worden

Bachelorproef aangeboden door

Ruth Anthuenis

tot het behalen van de graad van

Bachelor in de Gezinswetenschappen

Bachelorproefbegeleider

Marianne De Boodt

Voorwoord

Allereerst wil ik dit voorwoord gebruiken om iedereen uit het werkveld te bedanken om mijn vragen te beantwoorden en mijn blik op de problematiek te helpen verruimen. Ik hoop dat ik, in de hectiek van dit proces, niemand van jullie vergeten vermelden ben. Daarnaast wil ik mijn begeleidster Marianne De Boodt bedanken om me te ondersteunen tijdens dit intensieve proces en blijvend te motiveren tijdens moeilijke momenten. In het bijzonder wil ik mijn dank betuigen aan de mannen die ik mocht interviewen. Om hun verhaal met mij te delen, terwijl het allesbehalve gemakkelijk moet zijn om deze traumatische ervaringen telkens opnieuw te moeten oprakelen. Zonder jullie was deze bachelorproef nooit geworden wat hij is geworden.

Het doel van deze bachelorproef is om meer maatschappelijk bewustzijn te stimuleren rond het feit dat binnen de dynamiek van relationeel geweld zowel mannen als vrouwen zowel slachtoffer als pleger kunnen worden.

Tijdens de opleiding 'Gezinswetenschappen' van Odisee hoorde ik tijdens een hoorcollege van 'Rapporteren & Registreren' van Koen Ponnet voor het eerst over de onderrapportage versus de realiteit van partnergeweld op mannen. Zoals de meesten onder ons dacht ook ik bij het horen van de term 'partnergeweld' meteen aan een agressieve man die zijn vrouw slaat.

Mannelijk slachtofferschap net zoals vrouwelijk plegerschap blijft voor velen een moeilijk te vatten fenomeen. Hoewel het onderwerp naar mijn gevoel meer en meer aan het licht komt, blijven mannen in deze situatie nog te vaak in de kou staan. Ik nodig jullie daarom graag uit om samen te bekijken wat er kan gebeuren om hier verandering in te brengen.

Aan de hand van een behoeften- & aanbod-analyse wil deze bachelorproef tot een mogelijk antwoord komen op de kwetsbare situatie van deze mannelijke slachtoffers van partnergeweld in Gent/Oost-Vlaanderen.

Als kritische noot geef ik meteen al mee dat elk verhaal genuanceerd is en dat ik bij het vermelden van de woorden slachtoffer en dader steeds in het achterhoofd houd dat relationeel geweld in de meeste gevallen een dynamiek betreft en dus wederkerig is.

Daarnaast deel ik graag mijn bewustzijn van het polariserende effect van de termen vrouw en man. Het is echter wel zo dat het taboe met de bijbehorende consequenties bij mannelijke slachtoffers extra groot is en ik er daarom voor gekozen heb om mijn probleemstelling op die manier af te bakenen.

Tijdens het tot stand brengen van deze bachelorproef is het proces van acteur Johnny Depp versus zijn ex-vrouw, Amber Heard, actrice & model, gestart in april 2022. In een artikel in De Morgen zegt Johnny Depp: "Ja, ik ben een slachtoffer van huiselijk geweld". Volgens dit artikel doorbreekt hij daarmee een taboe (Bulte, 2022).

Omdat een Hollywood ster naar buiten komt met zijn mannelijk slachtofferschap en Heard gezien wordt als vrouwelijke pleger is een onderbelichte problematiek volgens mij meer in de schijnwerpers komen te staan. Of dit andere mannelijke slachtoffers zal helpen om naar buiten te komen met wat hen overkwam blijft natuurlijk een vraag. Deze bachelorproef gaat op zoek naar antwoorden.

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
HOOFDSTUK I: PROBLEEMSTELLING	10
1. Probleemoriëntatie	10
1.1. Wordt de coronacrisis ook een huiselijk-geweld-crisis	10
1.2. Onderrapportage	11
1.3. Vrouwelijk daderschap en mannelijk slachtofferschap, hoezo?	11
2. Onderzoeksvragen	12
3. Praktijkgerichte probleemverkenning	13
3.1. Beschrijving professionele context	13
4. Plan van aanpak	15
5. Veranderingsdoelen	16
5.1. Microniveau	16
5.2. Mesoniveau	16
5.3. Macroniveau	16
HOOFDSTUK II: THEORETISCHE ANALYSE	17
EEN PSYCHOLOGISCHE INVALSHOEK	17
1.1 Inleiding	17
1.2 Definitie	17
1.3 Risicofactoren	18
1.3.1 De feministische theorie	18
1.3.2 De machtstheorie	18
1.3.3 De sociaal leren theorie	19
1.3.4 Het achtergrond/situationele model	19
1.3.5 De theorie over persoonlijkheid	19
1.3.6 De theorie over sociale en omgevingsinvloeden	19
1.4 De verschillende vormen van partnergeweld	19
1.4.1 Situationeel versus intentioneel geweld en bidirectioneel versus unidirectioneel geweld	

1.4.2	Psychisch geweld	20
1.4.3	Fysiek geweld	20
1.4.4	Seksueel geweld.....	21
1.4.5	Verbaal geweld	21
1.4.6	Economisch geweld	21
1.4.7	Gendergerelateerd geweld.....	21
1.4.8	Belaging of stalking	21
1.4.9	Eergerelateerd geweld.....	21
1.5	Prevalentie.....	22
1.5.1	Een stijgende evolutie.....	22
1.5.2	Partnergeweld in cijfers	22
1.5.3	Partnergeweld op mannen versus partnergeweld op vrouwen	23
1.6	De cirkel van geweld	24
1.6.1	Gespannen sfeer.....	25
1.6.2	Kritieke fase	25
1.6.3	Fase van rechtvaardigmaking.....	26
1.6.4	De wittebroodsweken.....	26
1.6.5	Een neerwaartse spiraal.....	27
1.7	De psychologische gevolgen	27
1.7.1	Schaamte en mannelijkheid.....	28
1.7.2	Post Traumatisch Stress Syndroom (PTSS).....	29
1.7.3	Sociale isolatie.....	31
1.7.4	Fysieke gevolgen	31
1.7.5	Interpersoonlijke/relatieve gevolgen	32
1.8	De kinderen als getuige van partnergeweld	32
1.8.1	De gevolgen voor de kinderen	32
1.8.2	Psychische en/of gedragsproblemen	32
1.8.3	Fysieke gevolgen	33
1.8.4	Gevolgen sociale ontwikkeling.....	33
1.8.5	Gevolgen cognitieve ontwikkeling	33
1.8.6	Gevolgen relationele vaardigheden	33

1.8.7	Intergenerationele overdracht van geweld	33
1.9	De gevolgen partnergeweld op het vaderschap en de opvoeding	34
1.9.1	Gewijzigde rolpatronen.....	34
1.9.2	Vaderschap en partnergeweld.....	34
1.9.3	Vaderschap en hulpverlening.....	34
1.9.4	Vaderschap versus moederschap	35
1.9.5	Angst creëert afhankelijkheid	35
1.10	Besluit.....	35
 EEN SOCIOLOGISCHE INVALSHOEK.....		37
2.1.	Inleiding.....	37
2.2.	De geschiedenis van gangbare stereotypen.....	37
2.2.1.	Huiselijk geweld als vrouwenprobleem.....	37
2.2.2.	The battered women's movement.....	37
2.2.3.	Evolutie van gendergerelateerde zorgrollen	38
2.2.4.	Van vrouwenmishandeling in de privésfeer naar geweld in afhankelijkheidsrelaties als maatschappelijk probleem.....	38
2.3.	Genderneutraliteit?	39
2.3.1.	Het verdrag van Istanbul	39
2.4.	Hardnekkig overeind gebleven stereotypen	40
2.4.1.	Het concept mannelijkheid.....	40
2.4.2.	Mannelijk slachtofferschap, een onbekend fenomeen	42
2.4.3.	Vrouwelijk ouderschap, al even onbekend.....	42
2.4.4.	Geweld in homorelaties, dat kan toch niet?.....	43
2.4.5.	Het vaderschap, een bekend fenomeen?.....	43
2.5.	De gevolgen van het maatschappelijk taboe op macroniveau voor het slachtoffer op microniveau	46
2.5.1.	De voornaamste drempels	46
2.6.	Besluit	48
 3. EEN OVERLAP TUSSEN TWEE INVALSHOEKEN: THERAPEUTISCHE INZICHTEN EN HET BELEID OP MESONIVEAU		49
3.1.	Inleiding.....	49

3.2. Behoeftanalyse	49
3.2.1. Een luisterend oor	49
3.2.2. Stabiliseren van de geweldsituatie	50
3.2.3. Intramuraal versus extramuraal	50
3.2.4. Ondersteuning bij praktische zaken	51
3.2.5. Zinvolle dagbesteding.....	51
3.2.6. Aanpakken van psychische gevolgen.....	51
3.2.7. Aandacht voor het vaderschap en de kinderen.....	52
3.3. Aanbodanalyse: wat bestaat er al van hulp aan (mannelijke) slachtoffers van partnergeweld in Oost-Vlaanderen/Gent?	52
3.3.1. Het laagdrempelige internet	53
3.3.2. Telefonische hulpverlening.....	54
3.3.3. Hulpverlening in Oost-Vlaanderen/Gent.....	54
3.4. Spanningsvelden tussen hulpverlener en hulpvrager	60
3.4.1. Gebrek aan erkenning van vaderlijke betrokkenheid.....	60
3.4.2. De poortwachtersfunctie van de hulpverlening	61
3.4.3. De feminisering van de hulpverlening	62
3.4.4. De machocultuur van de politie en het effect op mannelijke slachtoffers.....	62
3.4.5. Taboe op mannelijke kwetsbaarheid.....	64
3.4.6. (H)erkennen van het eigen slachtofferschap.....	65
3.4.7. Mannen versus vrouwen: hulp vragen	65
3.4.8. Liberalisering van het slachtofferschap	66
3.5. Therapeutische inzichten	67
3.5.1. Systeemgerichte en niet-polariserende hulpverlening.....	67
3.5.2. Het polariserende dader-slachtoffer & man-vrouw	67
3.5.3. De dynamiek van geweld vraagt systeemgerichte hulpverlening.....	67
3.6. Besluit	69
4. HET BELEID OP MACRONIVEAU	71
4.1. Inleiding	71
4.2. Partnergeweld op mannen: een onderbelichte problematiek	71
4.3. Gelijkheid van vrouwen en mannen?	71

4.4. Een Family Justice Center in Oost-Vlaanderen?	72
4.4.1. Alle diensten onder één dak	72
4.4.2. Stand van zaken Family Justice Center voor Gent	73
4.4.3. Onderzoek naar intersectorale, multidisciplinaire en rechtstreeks toegankelijke IFG-centra in Vlaanderen	74
4.5. Onderzoek naar de bevindingen en verbetervoorstellen van slachtoffers, opdrachtgevers en advocaten over de dienst slachtofferonthaal van de justitiehuizen – Slachtofferbevraging	75
4.6. Het Vlaams Parlement: partnergeweld bij mannen – Maatregelen	75
4.6.1. Sensibiliseren is de boodschap	75
4.6.2. Aanbod specifiek gericht op mannen	75
4.6.3. Systeemgerichte aanpak	76
4.6.4. Ontwikkelingen Family Justice Centers	76
4.6.5. Nationaal Actieplan Gendergerelateerd Geweld	76
4.6.6. Stimulansmaatregelen om sneller aangifte te doen.....	76
4.7. Verschil tussen België en Nederland	76
4.7.1. Nederland: opvang voor mannen bijna altijd volzet.....	77
4.7.2. Het Vlaams Parlement: Sam Huis België: plaats voor één man	77
4.8. Vlaams Parlement: geweld door vrouwen - prevalentie en aanpak	79
4.8.1. Behandelaanbod op maat	80
4.8.2. Partnergeweld: een wederzijdse dynamiek	80
4.8.3. Cijfers CAW onder de bevoegdheid van Wouter Beke	80
4.8.4. Justitiehuizen onder de bevoegdheid van Zuhail Demir.....	80
4.8.6. Garantie correcte risicotaxatie vrouwelijke plegers.....	81
4.8.7. Aandacht voor vrouwelijk ouderschap: een noodzaak.....	81
4.9. Vlaams actieplan ter bestrijding van seksueel geweld	81
4.10. Evenwaardig ouderschap	81
4.10.1. Moeder als primaire zorgfiguur.....	81
4.10.2. Hoofddoel: waardering van gedeeld ouderschap in de samenleving.....	82
4.10.3. Verschillende beleidsdomeinen	82
4.11. Project M	82
4.12. Opgroeien EXPOO Groei Mee: Thema Vaders	82
4.13. Bestaande campagnes	83

4.13.1. Mannenklap Leuven	83
4.13.2. #OokMannenMakenHetMee.....	83
4.13.3. #VERTEDERDVERNEDERD	83
4.13.4. Campagne Partnergeweld Op Mannen	84
4.13.5. Mishandelde Mannen Zijn Geen Mietjes.....	85
4.13.6. MoveMen	85
4.13.7. Wijzienjewel.be	86
4.13.8. Kom Uit Je Kop: niemand kan gedachten lezen.....	86
4.14. Besluit	86
HOOFDSTUK III: DRIE VERANDERINGSGERICHTE STRATEGIEËN	88
1. Inleiding.....	88
2. Veranderingsstrategieën	88
2.1. Veranderingsstrategie op microniveau	88
2.1.1. Plan van aanpak.....	89
2.1.2. Het model van de pioniers van de lotgenotengroep van FJC en CAW	90
2.1.3. Bekendmaking	90
2.1.4. De lotgenotengroep van vzw Zijn op de Sociale Kaart.....	91
2.1.5. Voelbare drempels deelname lotgenotengroep.....	91
2.2. Veranderingsstrategie op mesoniveau	92
2.2.1. SAM Huis Oost-Vlaanderen	92
2.2.2. '1 Gezin – 1 Plan'	92
2.2.3. Inzetten op spanningsvelden tussen hulpvrager en hulpverlener.....	92
2.2.4. Netwerkmoment met actoren uit het werkveld.....	93
2.2.5. Feedback Presentatie	93
2.2.6. Polariseren, een zwart of wit verhaal?	94
2.3. Veranderingsstrategie op macroniveau	94
2.3.1. Het Verdrag Van Istanbul.....	95
2.3.2. Verandervoorstellen op macroniveau	95
3. Besluit	96

BESLUIT

97

BRONNENLIJST

99

Inleiding

Tijdens mijn stage bij Stichting Arosa, een opvanghuis met intra- en extramuraal begeleiding voor vrouwen en mannen die uit een gewelddadige relatie komen, kwam ik te weten dat er in Nederland zes vluchthuizen voor mannen zijn. In België bestaat enkel het 'Sam Huis' van het Centrum Algemeen Welzijnswerk (CAW) in Mechelen en een lotgenotengroep van het Family Justice Centrum (FJC) in samenwerking met het CAW in Mechelen. Ik ben ervan overtuigd dat er in België ook meer initiatieven voor mannen nodig zijn en ik wil me hier graag persoonlijk voor inzetten.

Tijdens een eerste telefonisch contact met Johan Van Dyck, een medewerker van Emma-Sam-huis te Mechelen, kreeg ik bevestiging van de noodzaak om dit onderbelichte thema in de spotlights te zetten.

Dankzij het bijwonen van een sessie van de lotgenotenpraatgroep van FJC te Mechelen, onder begeleiding van Dagmar Dereu (Casusregisseur CAW Mechelen + liaison tussen het CAW en het FJC) & David Sloomackers (Casusregisseur FJC), die ook oprichter zijn van deze mannengroep, besef ik des te meer dat ik mijn schouders onder zowel iets waardevols als noodzakelijk zet.

Daarnaast staan de medewerkers van Andreas, de mannenopvang van Arosa, hierin achter mij en zouden zij hun expertise graag delen. Mijn stagementor en beleidsmedewerker bij Arosa, Magda Vogelesang, heeft me voorzien van heel wat relevante literatuur omtrent dit onderwerp.

Naast de kwestie van middelenbeschikbaarheid heb ik als hulpverlener nog veel te leren en ben ik nog niet afgestudeerd, dus ik blijf realistisch. Mijn ultieme droom is wel dat ik dit project in de werkelijkheid kan realiseren.

De examenopdracht van het vak 'Gezinsbeleid' van Kathleen Emmery deed mijn oorspronkelijk idee verder uitgroeien. Deze opdracht betrof een groepsworkshop waarbij we tien minuten tijd van een fictief schepencollege kregen om een presentatie omtrent 'ondersteunen van partnerrelaties bij partnergeweld' te geven.

De bal is pas echt aan het rollen gegaan toen ik mijn verhaal deed aan een goede vriendin, Els De Quick, werknemer bij Departement Samenleven en Welzijn, Dienst Outreachend Werken van Stad Gent. Zij bracht me in contact met Nienke Kiekens, caseworker bij Dienst Preventie voor Veiligheid - Team Intrafamiliaal Geweld van Stad Gent.

HOOFDSTUK I: PROBLEEMSTELLING

1. Probleemoriëntatie

Geweld in huiselijke kring is een belangrijk maatschappelijk fenomeen, want het is immers de meest voorkomende vorm van geweld. De impact op de betrokkenen is enorm groot en gaat gepaard met hoge maatschappelijke kosten. We kunnen dus stellen dat geweld binnen de muren van een (t)huis wereldwijd een groot volksgezondheidsprobleem zou moeten zijn (De Vogel & Uzieblo, 2020).

Familiaal geweld kent meerdere vormen. Meer bepaald is er partnergeweld, kindermishandeling, oudermishandeling, *sibling*-geweld, ouderenmis(be)handeling en/of eerge relateerd geweld. Daarnaast wordt ook getuige zijn van geweld beschouwd als een vorm van slachtofferschap (Departement Welzijn, Volksgezondheid & Gezin, z.d.).

Om het onderwerp concreet af te bakenen beperkt deze bachelorproef zich tot een vorm van geweld in afhankelijkheidsrelaties, meer bepaald (ex)partnergeweld. Partnergeweld is te specificeren in fysiek, psychisch, seksueel en economisch geweld (Departement Welzijn, Volksgezondheid & Gezin, z.d.).

Daarnaast is partnergeweld nog verder onder te verdelen in unidirectioneel versus bidirectioneel partnergeweld, intentioneel en situationeel partnergeweld en is er sprake van de term intiem terrorisme of intieme terreur (Movisie, 2016). Hierover volgt later in deze bachelorproef meer bij de verschillende vormen van partnergeweld.

Vanuit het perspectief van een gezinswetenschapper is de impact van partnergeweld op de eventuele kinderen en op het ouderschap van groot belang.

Niet alleen rechtstreekse slachtoffers lijden namelijk onder dit geweld, ook getuigen dragen ervaringen met geweld levenslang met zich mee. Bovendien is het aanschouwen van geweld door kinderen tussen ouders of opvoeders voor hen een risicofactor voor het vertonen van psychische en/of gedragsproblemen. Daarbij is er de verhoogde kans dat ze in hun volwassen leven zelf pleger en/of slachtoffer worden van huiselijk geweld (De Vogel & Uzieblo, 2020).

1.1. Wordt de coronacrisis ook een huiselijk-geweld-crisis

Door de huidige coronapandemie zit dit onderwerp pas echt in de lift. Partnergeweld was al een groot probleem voordat de huidige crisis van start ging, maar als gevolg van doorgevoerde coronamaatregelen werd deze problematiek pas echt acuut. Bij gezinnen waar de situatie al precair was, werd het nog moeilijker om te ontsnappen uit de gewelddadige thuissituatie (De Vogel & Uzieblo, 2020).

Bovendien werden activiteiten buitenshuis grotendeels stopgezet tijdens de lockdowns, terwijl deze activiteiten in normale omstandigheden een positieve impact hebben op de regulatie van deze probleemsituaties. Daarbovenop stond professionele hulpverlening letterlijk meer op afstand. In hun artikel 'Hoe de Covid-19 pandemie het stereotype denken over huiselijk geweld nog duidelijker bloot legt', juichen de auteurs Vivienne De Vogel en Kasia Uzieblo, dan ook toe dat de ernst van dit probleem erkend wordt en dat er meer en meer initiatieven voor preventie ontstaan (De Vogel & Uzieblo, 2020).

De universiteit van Gent (UGent) deed onderzoek naar de impact van de coronamaatregelen op relaties, stress en agressie. Dit onderzoek gebeurde onder leiding van professor Ines Keygnaert en professor Christophe Vandeviver (UGent, 2020).

Uit dit onderzoek blijkt dat één op vier geweld meemaakte als slachtoffer of als getuige tijdens de eerste fase van de eerste lockdown. Dit geweld kon zowel psychisch, fysiek of seksueel van aard zijn. Eén op vijf werd zelf slachtoffer en één op zes weet dat iemand anders waarmee hij of zij samenleeft in de afgelopen vier weken geweld meemaakte (Keygnaert & Vandeviver, 2020).

Om het centrale onderwerp van deze bachelorproef verder te concretiseren verlaten we gaandeweg de piste van huiselijk geweld gelinkt aan Covid-19.

1.2. Onderrapportage

In dezelfde resultaten van bovenstaand onderzoek is te lezen dat veel geweld verborgen blijft voor de directe omgeving. Minder dan één op vier slachtoffers zocht professionele hulp en bijna niemand deed aangifte bij de politie (Keygnaert & Vandeviver, 2020).

Het fenomeen van onderrapportage wordt nog meer een feit wanneer het om mannelijk slachtoffers gaat. Bij huiselijk geweld denkt de overgrote meerderheid aan een mannelijke dader en een vrouwelijk slachtoffer. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt nochtans dat vrouwen zich even vaak schuldig maken aan geweld dan mannen (Lysova et al., 2019; De Vogel, 2020).

1.3. Vrouwelijk daderschap en mannelijk slachtofferschap, hoezo?

In haar lezing 'Geweld door vrouwen', georganiseerd door de Juridische Faculteitsvereniging Rotterdam (JFR), Criminologie In Actie (CIA) en Studium Generale van Erasmus Universiteit Rotterdam (2020) geeft Vivienne de Vogel een aantal mogelijke verklaringen voor waarom het zo moeilijk is om een vrouw als dader te zien. Volgens deze psychologe, onderzoeker bij De Forensische Zorgspecialisten in Utrecht en Lector Werken in Justitieel Kader verbonden aan de Hogeschool Utrecht, is er te weinig bekendheid omtrent vrouwelijk daderschap (De Vogel, 2020).

Vrouwen worden gezien als zorgzame moederfiguur. Wanneer een vrouw gewelddadig gedrag vertoont, wordt de schuldenlast vaak buiten haarzelf gelegd. Zo wordt er aangenomen dat er ofwel een man was die haar ertoe dwong of dat de vrouw in kwestie ernstige psychische problemen ervaarde. Daarbij komt dat wanneer een vrouw geweld gebruikt, dit gewoonlijk tot minder ernstig fysiek letsel leidt. Deze vrouwelijke plegers worden bijgevolg veel minder vaak gearresteerd en veroordeeld dan mannelijke plegers. Als ze al veroordeeld worden, blijkt dat vrouwen bij hetzelfde type delict minder streng gestraft worden dan mannen (De Vogel, 2020).

Naast te weinig bekendheid van vrouwelijk daderschap is bovendien het mannelijk slachtofferschap een moeilijk te vatten verschijnsel. Vanuit onze samenleving is er naast ongeloof om vrouwen als dader te zien ook weerstand om mannen als slachtoffers te zien (De Vogel, 2020).

Niet alleen de literatuur toont dit aan. Bij het vermelden van het onderwerp van deze bachelorproef bevestigen de reacties in mijn omgeving deze trend.

"Een man laat zich toch niet doen door een vrouw?!" "Een man is fysiek toch een pak sterker?!" "Wat een mietje!"

Onderzoek van Blijf Groep, Stichting Wende en Veilig Thuis toont aan dat slechts drie procent van mannelijke slachtoffers van (ex)partnergeweld aangifte doet. De meerderheid van deze doelgroep geeft aan dat ze geen aangifte doen uit angst om niet serieus genomen te worden (Blijf Groep, Stichting Wende & Veilig Thuis, 2018; Drijber, Reijnders & Ceelen, 2013).

We kunnen concluderen dat het stereotypisch denken omtrent mannelijk slachtofferschap tot veel onzichtbare ellende leidt. Dat zegt psychologe Anita Nanhoe, verbonden aan de Universiteit van Amsterdam, die onderzoek deed naar bedreigde mannen in haar evaluatiestudie 'Pionieren in de mannenopvang'. In het magazine Mannenopvang stelt zij dat het taboe pas zal slijten als deze mannen hun verhaal delen. Ze voegt eraan toe dat zolang wij als maatschappij het vooroordeel dat mannen geen slachtoffer kunnen zijn in stand houden, diezelfde mannen ook niet naar buiten zullen komen (Nanhoe, 2015).

Als ze dan toch aangifte doen, blijkt uit verschillende getuigenissen van mannelijke slachtoffers van partnergeweld dat ze zich niet serieus genomen voelen door de politie (interview Louis, magazine 'Mannenopvang') en als plegger of boeman worden gezien (Zijkant, vzw Zijn, 2017). Tom huwde bijvoorbeeld een manipulatieve en controlerende vrouw, die tegen de politie en de hulpverlening de rollen omkeerde en beweerde dat hij degene was die haar mishandelde (Zijkant, vzw Zijn, 2017).

Op vlak van hulpverlening hebben deze mannen vaak het gevoel in de kou te blijven staan. Zo zegt Koen in zijn verhaal op de website Horen, Zien en Praten van Zijkant, een progressieve vrouwenbeweging, en beweging tegen geweld vzw Zijn, dat zowel vrouwen als mannen de mogelijkheid zouden moeten krijgen om onder dergelijke omstandigheden een nieuw leven te beginnen, maar dat de realiteit echter schrijnend is (Zijkant, vzw Zijn, 2017).

2. Onderzoeksvragen

Uit bovenstaande probleemoriëntatie zijn enkele relevante centrale onderzoeksvragen en deelvragen af te leiden.

OV 1: microniveau: wat betekent het maatschappelijk taboe rond mannenmishandeling en het mannelijk slachtofferschap na partnergeweld voor het slachtoffer zelf?

DV 1.1.: wat is de impact van het partnergeweld op de eventuele kinderen en het vaderschap?

DV 1.2: wat zijn de voornaamste drempels om hulp te zoeken bij mannelijke slachtoffers van partnergeweld?

DV 1.3: wat zijn de hulpbehoeftes van mannelijke slachtoffers na partnergeweld?

OV 2: mesoniveau: wat kan de hulpverleningssector doen om de drempels van deze mannelijke slachtoffers na partnergeweld te verlagen om zo hun kwetsbare situatie te verbeteren?

DV 2.1: wat bestaat er al van initiatieven in Gent om deze mannelijke slachtoffers na partnergeweld op te vangen en te begeleiden?

DV 2.2: wat zijn volgens de betrokken hulpverleners hiaten in de hulpverlening van mannelijke slachtoffers na partnergeweld in Gent?

DV 2.3: wordt er bij de methodieken voor begeleiden van mannelijke slachtoffers van partnergeweld voldoende rekening gehouden met verschillen tussen mannelijke en vrouwelijke hulpbehoeftes?

OV 3: macroniveau: wat is er beleidsmatig al ondernomen om het maatschappelijk taboe rond mannenmishandeling te doorbreken?

DV 3.1: wat zijn de mogelijke oorzaken dat deze initiatieven tot sensibilisering eerder aan de oppervlakte blijven?

DV 3.2: wat kan het beleid nog meer ondernemen zodat de sensibiliseringscampagnes een definitieve doorbraak betekenen?

3. Praktijkgerichte probleemverkenning

3.1. Beschrijving professionele context

Het valt op dat wanneer het in de media over (ex)partnergeweld gaat, het bijna altijd over vrouwelijk slachtofferschap en mannelijk ouderschap gaat. Bijvoorbeeld in een documentaire van Pano 'Geweld tegen vrouwen' op VRT NU wordt potentieel mannelijk slachtofferschap geen enkele keer aangehaald (Pano, 2021).

Volgens de auteurs van het eerder aangehaalde artikel 'Hoe de Covid-19 pandemie het stereotype denken over huiselijk geweld nog duidelijker blootlegt' wordt er in de berichtgeving over partnergeweld systematisch uitgegaan van het feit dat de man de dader is en vrouw en kinderen slachtoffer zijn. Verder schrijven ze dat er in het NRC Handelsblad op 15 mei 2020 wordt gezegd dat de lockdown wegens huiselijk geweld mogelijk nog gevaarlijker is voor vrouwen dan het virus zelf (De Vogel & Uzieblo, 2020).

De auteurs vervolgen dat bij de verslaggeving van de Nederlandse openbare omroep NOS omtrent huiselijk geweld enkel aandacht besteed wordt aan de kwetsbare situatie van vrouwen en kinderen en dat zelfs op de website van een professionele organisatie als de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) mannen steevast als dader worden geprofileerd (De Vogel & Uzieblo, 2020).

Uit onderzoek van de Amerikaanse onderzoekster Venus Tsui blijkt dat de geïnterviewde mannen nood hebben aan een groter maatschappelijk bewustzijn rond mannelijk slachtofferschap van partnergeweld (Tsui et al., 2010).

De Amerikaanse mannen in dit onderzoek vertelden ook waarom ze geen hulp zochten. Het gevoel overheerst dat instanties voor huiselijk geweld gericht zijn op vrouwen en niet geschikt zijn voor mannelijke slachtoffers. Er zijn nauwelijks hulpverleningsorganisaties beschikbaar die zich specifiek richten op mannen. En als ze er al zijn, vinden mannen niet de weg er naartoe omdat ze niet weten dat deze bestaan (Tsui et al., 2010).

In het artikel 'Ook mannen zijn slachtoffers van grensoverschrijdend gedrag' op sociaal.net wordt gesteld dat het ontkennen van het feit dat er mannelijke slachtoffers van vrouwelijke plegers van geweld zijn ervoor zorgt dat het hulpaanbod niet aansluit bij de noden (Blow, 2018).

Over het opvangen van slachtoffers van huiselijk geweld in België is op de website voor informatie en diensten van de overheid het volgende terug te vinden: *"Als u niet langer thuis kunt of wilt verblijven, wegens bedreiging, een gevoel van onveiligheid of angst, dan kunt u terecht in een onthaalhuis of vluchthuis (voor mishandelde vrouwen). Het adres van het vluchthuis moet geheim blijven voor het grote publiek en zeker voor de dader. Als slachtoffer vindt u hier tijdelijk onderdak. U moet wel bijdragen in de kosten van het verblijf. U kunt – als dat nodig zou zijn – ook een beroep doen op het OCMW"* (Belgische Federale Overheidsdiensten, z.d.)

In een schriftelijke vraag van Vlaams parlementslid Katja Verheyen (N-VA) over de stand van zaken van mannelijke vluchthuizen in België antwoordt toenmalig bevoegd minister Wouter Beke (CD&V) dat het eerste vluchthuis, gelegen in de provincie Antwerpen, in 2015 werd opgestart. De minister antwoordde het volgende:

“Vanaf de start tot en met februari 2016 waren er twee opvangplaatsen. Deze plaatsen waren vanaf 1 maart 2016 niet meer beschikbaar wegens afbraak van het pand waar het Samhuis gevestigd was. Vanaf 1 juli 2016 ging het Samhuis opnieuw open op een andere locatie waar 1 opvangplaats beschikbaar is. De afbouw van 2 naar 1 bed werd ingevoerd omdat de bezettingsgraad en de vraag naar opvang voor mannen minimaal was” (Beke, 2020).

Nederland telt zes locaties met in totaal veertig plaatsen voor mannelijke slachtoffers van geweld. Toen het initiatief voor mannenopvang in Nederland bijna tien jaar bestond verscheen in oktober 2018 een nieuwsbericht op de website van het Nederlandse Ministerie van Volksgezondheid en Sport met de mededeling dat de opvangplekken voor mannelijke slachtoffers in de beginjaren voor 70% bezet waren, maar dat ze op datum van de berichtgeving bijna altijd vol zaten. Volgens dit nieuwsbericht zou de stijging niet betekenen dat er meer mannen mishandeld worden, maar dat ze vaker hulp zoeken (Nederlands Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2018).

In 2010 deed het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en mannen (IGVM) een grootschalig onderzoek naar ‘Ervaringen van vrouwen en mannen met psychologisch, fysiek en seksueel geweld’. Daaruit bleek dat een op tien mannen en een op zeven vrouwen in België slachtoffer werd van partnergeweld. 56% van de mannelijke slachtoffers zou niemand in vertrouwen nemen (Pieters, Italiano, Offermans & Hellemans, 2010).

In een persdossier van ZIJkant, VIVA-SVV en vzw Zijn staat geschreven dat volgens sommige bronnen het verschil nog kleiner is. Meer bepaald haalt Cathérine Ongenaë in het actualiteitsweekblad Knack cijfers uit internationale studies aan waaruit blijkt dat een op vijf mannen tegenover een op vier vrouwen slachtoffer is van geweld (ZIJkant, VIVA-SVV & vzw Zijn, 2017).

Anita Nanhoe ontdekt in haar eerder vermelde evaluatiestudie ‘Pionieren in de mannenopvang’ dat mannelijke slachtoffers als gevolg van het ondergaan van partnergeweld onder andere kampen met eenzaamheidsgevoelens, trauma’s, suïcidegedachten, depressie en persoonlijkheidsstoornissen (Nanhoe, 2011).

Verder bevroegde Anita Nanhoe de hulpbehoeftes van deze mannelijke slachtoffers. Enkele bevindingen waren dat de meeste mannen behoefte hadden aan het ontvluchten van de geweldsituatie. Daarnaast hadden ze nood aan een acclimatisatieperiode van rust en veiligheid om praktische zaken te regelen. Pas wanneer aan deze behoeftes voldaan is kan gewerkt worden aan psychisch herstel. Op psychisch vlak gaven deze mannelijke slachtoffers aan nood te hebben aan een luisterend oor, gespecialiseerde hulp bij traumaverwerking, eenzaamheidsgevoelens, suïcidegedachten, depressie, persoonlijkheidsstoornissen, communicatieve vaardigheden, weerbaarheid en assertiviteit (Nanhoe, 2011).

Uit bovenstaande valt af te leiden dat deze mannen behoefte hebben aan een professionele opvangplaats met gespecialiseerde expertise. Vanuit deze praktijkgerichte probleemverkenning met daaropvolgende theoretische inzichten zal deze bachelorproef een voorstel van enkele veranderingsdoelen doen.

4. Plan van aanpak

Eerst en vooral heb ik me helemaal ondergedompeld in het thema. Meer specifiek heb ik veel literatuur en online getuigenissen gelezen en documentaires bekeken. Vervolgens heb ik mensen gecontacteerd uit het werkveld. Naar transparantie toe kan ik volgende punten aantonen via mails en berichten.

- Bijwonen van een sessie van de lotgenotenpraatgroep van FJC te Mechelen op woensdag 10/11/21, onder begeleiding van Dagmar Dereu en David Sloommaekers, waar ik vooral luisterde en nadien vroeg of er mannen waren die open stonden voor een interview met anonimiteitsgarantie. Vier van deze mannen gaven hun nummer. Ik maakte met allemaal een succesvolle afspraak voor een diepte-interview.
- Bij het vermelden van de verworven informatie tijdens deze interviews worden de namen van deze mannen niet vernoemd omwille van privacy-redenen. Naar leesbaarheid toe gebruik ik in plaats van initialen een andere naam.
- Met Simon en Wannes ging ik op 22/11/2021 in gesprek. Met Mark praatte ik op 29/11/2021 en met Pol op 11/12/2021.
- Op 10/5/2022 publiceert Humo een artikel '#hetoo: 1 op de 5 Belgische mannen is het slachtoffer van partnergeweld', geschreven door Annemie Bulté. Hierin getuigen twee van de mannen waarmee ik een diepte-interview deed. Er zullen dus overeenkomsten tussen het artikel en deze bachelorproef.
- Op 23/10/2021 had ik een telefonisch gesprek met Triene-Mie Lecompte, ervaringsdeskundige en auteur van het boek 'Als liefde overleven wordt'. Meerdere van haar broers werden slachtoffer van partnergeweld. Ze zou me met een van deze broers in contact brengen maar gezien zijn nieuwe partner met spoed geopereerd diende te worden wilde ze deze niet extra belasten.
- Op 8/11/2021 had ik een Teams gesprek met Nienke Kiekens en Ibel Tryhou van Dienst Intra Familiaal Geweld van Stad Gent. Op 26/1/2022 mocht ik een presentatie op hun dienst geven om zo, samen met de aanwezigen uit het werkveld, te kijken wat er kan gebeuren om verbetering te brengen in de precaire situatie van deze mannen.
- Na de presentatie werd ik gecontacteerd door Hendrik Ballegeer. Een man die zich de problematiek eigen maakte en zich hier persoonlijk voor inzet. Net zoals Johan Schots, met wie Hendrik Ballegeer me in contact bracht. Daarnaast bracht hij me in contact met Alexander Witpas, Klinisch Seksuoloog en medeoprichter van wijzienjewel.be. Op 9/2/2022 hadden deze drie mannen en ik een Teams-gesprek.
- Ik mailde naar Monique Van Malderen, Themaverantwoordelijke Familiaal Geweld en Serviceverantwoordelijke Vluchthuis en De Schelp CAW. We gingen in gesprek via Teams op 30/11/2021.
- Op 10/11/2021 had ik een gesprek met Johan Van Dyck, hulpverlener van EMMA-SAM-huis Mechelen. Dit gesprek ging door in het CAW te Mechelen gezien EMMA-SAM-huis een geheime locatie betreft.
- David Sloommaekers en ik hadden een Teams-vergadering op 23/11/2021.
- Dagmar Dereu en ik hadden een Teams-gesprek op 6/12/2021
- Op 30/11/2021 woonde ik in Kursaal Oostende een muzikale voorstelling over partnergeweld bij. Deze voorstelling 'De donkere kant van de liefde' met Deborah Ostrega en Ernst Löw werd georganiseerd door Beweging Tegen Geweld vzw Zijn. De muzikale voorstelling werd afgesloten met een aantal getuigenissen van slachtoffers van partnergeweld. Het viel me op dat hier enkel vrouwelijke getuigen aanwezig waren. Als afsluiter deed Mieke De Schepper (stafmedewerker vzw Zijn) een woordje over de prevalentie van partnergeweld. Ze vermeldde tot slot dat ook mannen slachtoffer kunnen worden van partnergeweld. Na de voorstelling stelde ik mezelf en

mijn bachelorproefproject aan haar voor. Ze zei al even op zoek te zijn naar een man om te getuigen. Ik bracht haar in contact met één van de geïnterviewde mannen, die graag een stem wil zijn voor andere mannelijke slachtoffers.

- Op 14/12/21 had ik een Teams-gesprek met Mieke De Schepper. Over het concrete resultaat van dit gesprek is in de derde fase van deze bachelorproef bij de veranderingsgerichte strategieën meer te lezen.

5. Veranderingsdoelen

5.1. Microniveau

De drempels verkleinen, de schaamte voorbij. Mannelijke slachtoffers doen aangifte en zoeken hulp.

5.2. Mesoniveau

De slachtoffers worden opgevangen door een professionele instelling en kunnen werken aan herstel dankzij gespecialiseerde hulp.

5.3. Macroniveau

Sensibilisering, normaliseren. Het taboe doorbreken. Geweld op mannen wordt erkend en bespreekbaar gemaakt.

HOOFDSTUK II: THEORETISCHE ANALYSE

Om een antwoord te formuleren op de onderzoeksvragen en de praktijkgerichte probleemstelling wordt in dit tweede hoofdstuk aan de hand van een literatuurstudie gezocht naar relevante inzichten omtrent de problematiek.

Verder zal deze bachelorproef in dit onderdeel verschillen en gelijkenissen tussen de literatuur en de praktijk met elkaar vergelijken. De verworven informatie uit de praktijk, aan de hand van diepte-interviews met mannen uit de doelgroep en mensen uit het werkveld, zal telkens terug te vinden zijn in de vorm van omkaderde stukken tekst tussen de doorlopende theoretische tekst.

Dit onderzoek zal vanuit vier verschillende invalshoeken gebeuren.

1. EEN PSYCHOLOGISCHE INVALSHOEK

1.1 Inleiding

Om een oplossing te kunnen bieden op een vraagstuk is het nodig om te weten wat het probleem juist is. In deze eerste invalshoek wordt daarom gekeken naar het fenomeen 'partnergeweld' zelf. Wat houdt het concreet in, hoe ontstaat het en hoe vaak komt het voor? Van daaruit wordt er preciezer genuanceerd en wordt 'Partnergeweld op mannen' specifiek onderzocht.

Daarnaast wordt de problematiek vanuit een psychologisch perspectief onder de loep genomen. Hier komen de onderzoeksvragen en deelvragen uit de praktijkgerichte probleemverkenning aan bod. Wat is de psychologische impact om als man slachtoffer te zijn van partnergeweld?

Enkel als er in de literatuur en uit correcte interpretatie van de diepte-interviews antwoorden gevonden worden, is het haalbaar om het veranderingsdoel op microniveau te verwezenlijken. Pas dan kunnen we op een drempelverlagende manier deze mannen helpen en stimuleren om aangifte te doen en hulp te zoeken.

Het is ook belangrijk om de impact op de eventuele kinderen en het vaderschap onder de loep te nemen. Voelen vaders zich voldoende erkend in hun vaderschap ten aanzien van het moederschap van hun (ex)partner?

1.2 Definitie

In het boek 'Intrafamiliaal geweld' (IFG), een cahier van politiestudies in 2019, staat dat de wettelijke definitie van de Raad van Europa als uitgangspunt wordt gehanteerd. De definitie van IFG luidt als volgt:

"Alle vormen van fysiek, seksueel, psychologisch of economisch geweld die plaatsvinden binnen het gezin of het huishouden of tussen voormalige of huidige echtgenoten of partners, ongeacht of de pleger in dezelfde woning als het slachtoffer verblijft of heeft verbleven." (Janssen, Lünemann, D'haese & Groenen, 2019).

Op de website 'ibz - veiligheid en preventie' van de Federale Overheidsdienst van Binnenlandse Zaken van de Belgische overheid werd de definitie opgesteld in het kader van het Belgisch Nationaal Actieplan 2015-2019 tegen partnergeweld. Partnergeweld wordt hier als volgt gedefinieerd:

“Onder partnergeweld verstaat men een geheel van gedragingen, handelingen, en houdingen van één van de partners of ex-partners die erop gericht zijn de andere te controleren en te domineren. Het omvat fysieke, psychische, seksuele en economische agressie, bedreigingen of geweldplegingen die zich herhalen of kunnen herhalen en die de integriteit van de ander en zelfs zijn socio-professionele integratie aantasten” (Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, z.d.)

De website vermeldt verder dat de impact van de feiten ervoor zorgt dat de relatie gepaard gaat met angst en ongelijkheid. Vervolgens wordt de vergelijking gemaakt met ‘gewone ruzie’, wat in elke partnerrelatie al eens voorvalt. Partnergeweld draait niet om een onenigheid of controleverlies maar om doelbewuste macht. Er is sprake van een verdoken, georganiseerde en cyclische intentie om de ander te breken, bang te maken en te onderwerpen (Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, z.d.). Situationeel en bidirectioneel geweld worden hier niet vermeld.

1.3 Risicofactoren

Zowel stress als het gebruik van alcohol en drugs kunnen het risico op gewelddadig gedrag verhogen. De website van de Belgische Overheid voor veiligheid en preventie stelt echter dat geen enkele van deze risicofactoren het geweld kunnen rechtvaardigen (Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, z.d.)

Het dossier ‘Wat werkt bij partnergeweld?’ van Movisie, het Nederlands landelijk kennisinstituut voor een samenhangende aanpak van sociale vraagstukken, bevestigt dat er aanwijzingen zijn dat alcohol- en middelenmisbruik een risicofactor voor partnergeweld is (Movisie, 2016).

Volgens de brochure ‘Alcohol heeft een (harde) hand in partnergeweld’ van Beweging tegen Geweld vzw Zijn zouden koppels vijftien keer meer kans op partnergeweld lopen wanneer één van de beide partners alcohol gebruikt (vzw Zijn, z.d.)

In het eerder aangehaalde Movisie-dossier worden zes relevante theorieën uit de wetenschappelijke literatuur aangehaald, die het tot stand komen en aanhouden van partnergeweld kunnen verklaren (Movisie, 2016).

1.3.1 De feministische theorie

Bij deze theorie ligt de focus op het genderkarakter. Het partnergeweld ontstaat vanuit overtuigingen omtrent genderrollen en machtsongelijkheid tussen mannen en vrouwen. Deze vorm van geweld krijgt de term ‘gendergerelateerd geweld’ en wordt hierna nader verklaard bij ‘De verschillende vormen van partnergeweld’ (Movisie, 2016; RoSa vzw, z.d.)

De feministische theorie komt later in deze bachelorproef opnieuw aan bod in de sociologische invalshoek.

1.3.2 De machtstheorie

In deze koppeldynamiek is er een disbalans in de machtsverhouding. Een disharmonie in de machtsbalans brengt afhankelijkheid van de partner met zich mee. Daarom wordt er gesproken over partnergeweld in afhankelijkheidsrelaties (Movisie, 2016).

Deze ondergeschiktheid kan zich zowel op psychisch, fysiek, seksueel, economisch als op verbaal vlak voordoen. Afhankelijk van de gangbare opvattingen binnen het koppel kan dit machtsonevenwicht opnieuw gendergerelateerd zijn (Movisie, 2016).

Het Movisie-dossier stelt dat ook verschuivingen van deze machtsverhoudingen een katalysator van geweld kunnen zijn. Zaken als emancipatie, kostwinnerschap en werkloosheid kunnen hierbij van belang zijn. Verlies van macht kan gepaard gaan met frustratie en angst, gevoelens die een trigger voor agressie kunnen betekenen (Movisie, 2016).

1.3.3 De sociaal leren theorie

Deze theorie zegt dat wanneer een kind thuis geweld aanschouwt, het risico stijgt dat dit kind het gewelddadig gedrag van zijn of haar ouder(s) later als volwassene overneemt (Movisie, 2016).

1.3.4 Het achtergrond/situationele model

Hier doelt het deel 'achtergrond' opnieuw op wat iemand als kind heeft meegemaakt. Op een gebeurtenis uit de kindertijd die het ervaren van geweld als volwassene in de hand zou kunnen werken. Met het 'situationele' wordt de invloed van een situatie waarin iemand zich bevindt bedoeld (Movisie, 2016).

Situationeel geweld is een vorm van geweld die later in deze invalshoek zal terugkeren. Er wordt onderscheid gemaakt tussen situationeel en intentioneel geweld bij 'de verschillende vormen van partnergeweld.

1.3.5 De theorie over persoonlijkheid

Vanuit deze theorie wordt het zich voordoen van geweld gelinkt aan de persoonlijkheidsproblemen waarmee iemand te kampen heeft. Psychische problemen op jonge leeftijd doen de kans stijgen dat de jongere op latere leeftijd partnergeweld pleegt. Hetzelfde geldt voor een jongere of volwassene met een antisociale gedragsstoornis (Movisie, 2016).

Verder in deze invalshoek wordt er dieper ingezoomd op intentioneel geweld, waarvan de oorzaak zou voortkomen uit de psyche van de mens en bijgevolg gelinkt is aan een persoonlijkheidsproblematiek.

1.3.6 De theorie over sociale en omgevingsinvloeden

Deze theorie vertrekt van het feit dat sociale en omgevingsinvloeden een grote rol kunnen spelen wanneer het om geweld in relaties gaat. De gangbare verwachtingen, normen en waarden die in de omgeving voorkomen zijn van grote invloed. In sommige kringen is de positie van de vrouw bijvoorbeeld ondergeschikt aan die van de man, waardoor de kans op gendergeweld stijgt (Movisie, 2016).

Daarnaast zou het opleidings- & inkomensniveau en de gezinsachtergrond van grote invloed zijn. Hoe lager de sociaaleconomische status, hoe groter de kans dat koppels te maken krijgen met geweld. Financiële stress zou volgens dit dossier de grootste risicofactor zijn voor het plegen van partnergeweld, zowel voor mannen als voor vrouwen (Movisie, 2016).

Bij het in kaart brengen van stereotypen in de volgende invalshoek zal echter blijken dat dit niet per se betekent dat partnergeweld zich louter en alleen in bepaalde sociale klassen voordoet.

1.4 De verschillende vormen van partnergeweld

Zoals eerder vermeld in deze bachelorproef zijn er verschillende vormen van partnergeweld. Er is binnen een en hetzelfde koppel vaak sprake van een overlapping tussen de verschillende soorten geweld.

Volgens de eerder vermelde ibz-website van de federale overheid kan de agressor omschakelen van de ene naar de andere vorm van geweld en kan hij of zij zijn gedrag aanpassen aan de reacties van zijn of haar partner (Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, z.d.)

1.4.1 Situationeel versus intentioneel geweld en bidirectioneel versus unidirectioneel geweld

Partnergeweld is onder te verdelen in situationeel versus intentioneel partnergeweld en hiermee, voor een groot deel, overlappend is er bidirectioneel of wederkerig geweld versus unidirectioneel of eenzijdig geweld. Intentioneel geweld is altijd unidirectioneel, maar het betekent daarom niet noodzakelijk dat unidirectioneel geweld ook intentioneel is (Movisie, 2016).

In het dossier 'Wat werkt bij partnergeweld?' wordt het onderscheid tussen intentioneel en niet-intentioneel als het belangrijkste verschil benoemd omdat het voor preventie en een aanpak op maat uitmaakt om welke van deze twee vormen het gaat (Movisie, 2016).

Intentioneel geweld, dat hier ook structureel geweld genoemd wordt, wordt gekenmerkt door macht en controle. Het gaat om een doelbewust terroriseren om zo macht over de partner te verwerven. Een andere benaming van deze vorm van geweld is 'intiem terrorisme' (Movisie, 2016).

Intiem terrorisme zou volgens dit dossier doorgaans door de man gepleegd worden en wordt beschreven als eenzijdig ernstig geweld dat zich uit in bijvoorbeeld bedreiging, intimidatie, controleren, het zelfvertrouwen verbaal aantasten en/of isolatie (Movisie, 2016).

Daartegenover staat situationeel geweld. Dit wordt in dit dossier 'niet opzettelijk partnergeweld' genoemd. Deze vorm van geweld ontstaat doordat het koppel verschillende opvattingen en waarden en normen hanteert. Dergelijke verschillen komen in veel partnerrelaties voor, maar in een groot aantal relaties mondt dit verder uit in conflicten met mogelijk geestelijk, lichamelijk en/of seksueel geweld tot gevolg (Movisie, 2016).

1.4.2 Psychisch geweld

Onder deze vorm van geweld valt het psychisch terroriseren van de ander. Dit betekent onder andere controleren, (be)dreigen, kleineren, denigreren, vernederen, stalken en intimideren. De agressor haalt zijn of haar partner neer door de ander bijvoorbeeld regelmatig te bekritisieren (Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, z.d.)

Isolatie is ook een tactiek die bij deze vorm van geweld wordt ingezet. Verder komt (emotionele) chantage aan bod. Hierbij zijn de kinderen vaak de inzet. De pleger probeert binnen te dringen in de gedachtewereld van zijn/haar partner (Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, z.d.)

1.4.3 Fysiek geweld

Hier vinden we lichamelijk geweld terug. Zoals slaan, schoppen, duwen, door elkaar schudden, gooien en/of omverwerpen van materiële zaken. In deze categorie hoort ook het depriveren van zorg of hygiëne thuis (Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, z.d.)

1.4.4 Seksueel geweld

Onder seksueel geweld is te verstaan dat de ene de andere partner verplicht tot ongewenste seksuele handelingen.

Op de website 'Wij zien je wel' van Alexander Witpas, klinisch seksuoloog, oplossingsgericht therapeut & criminoloog en Maarten Ghysels, psychiater, relatietherapeut & seksuoloog, staat dat er onenigheid bestaat over wat seksueel geweld wel of niet is. Voor deze seksuologen is iemand een slachtoffer van zodra diens persoonlijke grenzen overschreven worden (Witpas & Ghysels, 2021).

Op deze website worden specifiek mannen en jongens, die slachtoffer zijn van seksueel geweld, onder de aandacht gebracht. Witpas en Ghysels bevestigen hier hoe vaak mannelijke slachtoffers onder de radar blijven (Witpas & Ghysels, 2021).

1.4.5 Verbaal geweld

Verbaal geweld overlapt enigszins met de psychische vorm van partnergeweld. Verbaal geweld houdt namelijk in dat er geschreeuwd en beledigd wordt. Deze beledigingen kunnen van racistische of seksistische aard zijn (Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, z.d.)

1.4.6 Economisch geweld

Deze vorm van geweld gaat over het controleren van de financiële vrijheid en zelfstandigheid van de ander. De inkomsten en uitgaven worden tot in detail gecontroleerd. Bovendien gebeurt het dat de partner belemmerd wordt om een eigen persoonlijke bankrekening te hebben en/of om over zijn of haar eigen geld te beschikken. Daarnaast kan het zijn dat de partner verhinderd wordt om te werken met als doel hem of haar van elke vorm van autonomie te beroven en/of sociaal te isoleren (Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, z.d.)

1.4.7 Gendergerelateerd geweld

Gendergerelateerd geweld is geweld met betrekking tot iemands geslacht. Onder dit soort geweld vallen verschillende van de eerder benoemde vormen van geweld. Volgens RoSa vzw kan dit type geweld namelijk schade toebrengen op zowel fysiek, als psychologisch, als seksueel als economisch gebied (RoSa vzw, z.d.)

1.4.8 Belaging of stalking

Belaging of stalking wordt in het Movisie-dossier beschreven als het systematisch doelbewust binnendringen van iemands privéleven. Achtervolgen, bespioneren, aanhoudend bellen en/of mailen tot bedreigen zijn tactieken die hieronder vallen (Movisie, 2016).

1.4.9 Eergerelateerd geweld

Dit is een vorm van geweld die gebruikt wordt om de eer van een familie te beschermen en ingezet wordt wanneer de seksuele en/of familiale eer door een schending in het gedrang komt. Het kan verder gaan om de eer van een individu of van de gemeenschap. Het geweld kan door meerdere personen gebruikt worden en er kunnen meerdere slachtoffers zijn (IVVM, z.d.).

1.5 Prevalentie

1.5.1 Een stijgende evolutie

Er is een stijgende evolutie merkbaar in de aangifte van partnergeweld. Deze stijging is te linken aan de coronacrisis en de bijbehorende blijf-in-uw-kot-maatregelen. Toch blijft het zelfs met deze toename belangrijk om te onthouden dat de gerapporteerde cijfers slechts het topje van de ijsberg zijn.

Uit het jaarrapport van 2021 van 1712, een anonieme hulplijn voor vragen over alle vormen van geweld, misbruik en kindermishandeling, blijkt dat er in 2020 een stijging van 57% van de oproepen naar 1712 merkbaar is in vergelijking met 2019. Voor partnergeweld specifiek betrof dit een stijging van 85% tegenover een vermeerdering van 45% van kindermishandeling. Er was een toename van vechtscheidingen van 28%. De forse stijging van aangiftes zou te wijten zijn aan het uitzenden van 'Als je eens wist', een documentaire over partnergeweld van Hilde Van Mieghem (1712, 2021).

In vergelijking met 2020 is er in 2021 een stijging van 6%. Vergeleken met 2012, het opstartjaar van 1712, is het aantal oproepen intussen meer dan verdriedubbeld (1712, 2021).

Deze stijging betekent volgens Wim Van De Voorde, coördinator van 1712, niet alleen dat familiaal geweld is toegenomen. Wel zegt het iets over de groeiende doorstroming naar professionele hulpverlening (1712, 2021).

1.5.2 Partnergeweld in cijfers

Op de website 'Provincies in cijfers' zijn voor Oost-Vlaanderen uit het rijksregister van 2020 de volgende prevalentiecijfers terug te vinden.

Op een totaal van 1.524.077 aantal inwoners werden 3387 inwoners slachtoffer van fysiek geweld, 2586 inwoners maakten psychisch geweld mee, 408 inwoners ondergingen economisch geweld en 106 inwoners ervaarden seksueel geweld. Hier wordt geen onderscheid gemaakt tussen vrouwen en mannen (Diensten Data & Analyse van de vijf Vlaamse provincies, 2020).

In de statistieken van de Federale Politie zijn voor fysiek, seksueel en psychisch geweld ongeveer dezelfde cijfers terug te vinden voor 2020 in Oost-Vlaanderen. Economisch geweld wordt niet vermeld en ook hier wordt geen onderscheid gemaakt tussen vrouwen en mannen (Federale Politie, 2021).

In dezelfde statistieken van de Federale Politie werden in Gent op 263.429 inwoners 648 slachtoffers van fysiek geweld geregistreerd. Voor psychisch geweld ging het om 437 slachtoffers en 22 Gentenaars ondergingen seksueel geweld. Ook hier wordt geen onderscheid gemaakt tussen vrouwen en mannen en is er geen sprake van economisch geweld (Federale Politie, 2021).

Het jaarrapport van 2021 deelt mee dat er 8515 oproepen waren bij 1712. Dit zou over 11312 (mogelijke) slachtoffers van geweld, misbruik of kindermishandeling gaan (1712, 2021).

Bij deze oproepen is partnergeweld, na kindermishandeling, de tweede meest voorkomende problematiek bij 1712. De oproepen betreffen alle mogelijke vormen van partnergeweld. Eén op vijf personen die 1712 contacteerden werd slachtoffer van partnergeweld. Dit zou over 2150 (mogelijke) slachtoffers van partnergeweld gaan (1712, 2021).

Er wordt in volgorde van voorkomen onderscheid gemaakt tussen economisch geweld met een prevalentie van 1%. Seksueel geweld betreft 14%, lichamelijk of fysiek geweld 25% en emotioneel of psychisch geweld 41% (1712, 2021).

Ter verduidelijking van het feit dat de som van bovenstaande percentages geen totaal van 100% vormt: in dezelfde grafiek, die de belangrijkste vorm van geweld en verwaarlozing weergeeft, wordt verder lichamelijke verwaarlozing vermeld met 9% en emotionele verwaarlozing met 10% (1712, 2021).

1.5.3 Partnergeweld op mannen versus partnergeweld op vrouwen

Het jaarrapport van 2021 meldt dat van degenen die contact opnamen met 1712 en van wie het geslacht bekend is 73% vrouw is en 27% man (1712, 2021).

De eerder aangehaalde stijging met 85% betekent dat er 2110 (mogelijke) slachtoffers van partnergeweld werden gemeld in 2020. Van deze slachtoffers was 16% man en 84% vrouw (1712, 2021).

Uit 'The Partnerabuse State of Knowledge Project', 's werelds grootste database van feiten en statistieken van IFG (ontwikkeld en begeleid door John Hamel, een master in klinisch sociaal werk), blijkt dat algemeen 22% ooit in hun leven slachtoffer werd van partnergeweld. Van deze 22% zou het om 23% vrouwen gaan en zou 19,3% mannelijk zijn (Hamel, Springer Publishing, Association of Domestic Violence Intervention Providers, z.d.).

Verder wordt gesteld dat algemeen 25,3% van mensen in een (ex)partnerrelatie ooit al eens partnergeweld gepleegd heeft. De cijfers van vrouwelijke plegers liggen hoger (28,3%) dan die van mannelijke plegers (21,6%) (Hamel, Springer Publishing, Association of Domestic Violence Intervention Providers, z.d.).

Deze database vertelt dat het grootste deel van partnergeweld een dynamiek betreft tussen de beide partners. Deze vorm van geweld wordt situationeel geweld genoemd. Meer specifiek blijkt dat 58% van gerapporteerd partnergeweld bidirectioneel is en dus situationeel (Hamel, Springer Publishing, Association of Domestic Violence Intervention Providers, z.d.).

In 42% van de gevallen is er echter sprake van unidirectioneel geweld. Deze vorm van geweld wordt dubbel zoveel door vrouwen dan door mannen gepleegd. In concrete cijfers uitgedrukt blijkt dat 13,8% van het unidirectioneel geweld van man op vrouw was en 28,3% van vrouw op man (Hamel, Springer Publishing, Association of Domestic Violence Intervention Providers, z.d.).

In het eerder aangehaalde dossier 'Wat werkt bij partnergeweld?' staat dat buitenlands onderzoek aantoont dat mannen en vrouwen zich even vaak schuldig maken aan intiem terrorisme of structureel partnergeweld (Movisie, 2016).

Op de eerder geraadpleegde ibz-website van de federale overheid wordt het volgende gezegd: "*het is wel duidelijk dat vrouwen meestal het slachtoffer zijn partnergeweld*" (Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, z.d.)

Ook op de Nederlandse website 'Sociale Vraagstukken, wetenschappers en professionals over maatschappelijke kwesties' is terug te vinden dat uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat vrouwen even vaak huiselijk geweld plegen dan mannen (Lyvosa et al., 2019, Sociale Vraagstukken, 2007-2022).

Er wordt aan toegevoegd dat vrouwen minder vaak gerechtelijk gestraft worden dan mannen omdat fysiek geweld door vrouwen vaak tot minder zware letsels leidt. Het blijkt uit onderzoek in de forensische geestelijke gezondheidszorg dat vrouwen bij hetzelfde soort delict minder streng worden veroordeeld en dat ze regelmatig ontsnappen aan vervolging (De Vogel et al, 2016, Sociale Vraagstukken, 2007-2022).

Zoals eerder vermeld deed het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en mannen (IGVM) in 2010 een grootschalig onderzoek naar 'Ervaringen van vrouwen en mannen met geweld'. Daaruit bleek dat een op tien mannen en een op zeven vrouwen in België slachtoffer werd van partnergeweld (IGVM, 2010).

In een persdossier van ZIJkant, VIVA-SVV en vzw Zijn staat dat dit verschil volgens sommige bronnen nog kleiner is. Meer bepaald haalt Cathérine Ongenae, Belgische antropologe en journaliste, in haar artikel 'Ook mannen lijden onder seksisme' in Knack cijfers uit internationale studies aan waaruit blijkt dat een op vijf mannen tegenover een op vier vrouwen slachtoffer is van geweld (Ongenae, 2017).

In de probleemstelling van deze bachelorproef werd ook het onderzoek van UGent al aangehaald. Voor dit onderzoek werden meer dan vierduizend Belgen bevestigd. Het onderzoek werd uitgevoerd door een multidisciplinair team onder begeleiding van Ines Keygnaert, Professor Seksuele en Reproductieve Gezondheid en teamverantwoordelijke van het 'Gender & Violence Team' dat seksueel en gendergerelateerd geweld onderzoekt, en Christophe Vandeviver, Professor en Onderzoeker in de Criminologie (Universiteit Gent, 2020).

Uit de resultaten blijkt dat een op vijf slachtoffer werd van geweld. Een op zes weet van iemand waarmee hij of zij samenleeft dat die persoon geweld meemaakte. Minder dan een op vier zoekt professionele hulp en bijna niemand deed aangifte bij de politie (Keygnaert & Vandeviver, 2021).

Vrouwen en mannen werden in dezelfde mate slachtoffer van fysiek en seksueel geweld (voor beiden betreft dit 2 à 3%), maar meer vrouwen werden slachtoffer van psychisch geweld dan mannen. Specifiek gaat dit om 21% van de vrouwen en 15% van de mannen (Keygnaert & Vandeviver, 2021).

De onderzoekers stellen dat psychisch geweld niet alleen qua cijfers hoog scoort. Ook qua impact scheert deze vorm van geweld hoge toppen. Volgens meer dan vier op tien slachtoffers heeft psychologisch geweld de meeste invloed (Keygnaert & Vandeviver, 2021).

"Het besef kwam pas laat maar ik weet vandaag dat deze psychische terreur dodelijker is dan fysiek geweld" (Mark, diepte-interview 29/11/2021).

Op de eerder vermelde website 'Wij Zien Je Wel' is terug te vinden dat 1 op 5 mannen ooit slachtoffer geweest is van seksueel geweld, waarvan slechts 1% aangifte doet bij de politie. 6 op 7 mannen houden het seksueel geweld ook voor hun partner verborgen, 5% van deze mannen vertelde het aan hun huisarts en 1 op 2 mannen vertelde het aan niemand (Witpas & Ghysels, 2021).

Verder wordt gesteld dat bij deze mannelijke slachtoffers van seksueel geweld 40% van de plegers een vrouw was wanneer het geweld plaatsvond voor hun zestiende levensjaar. Als het geweld op latere leeftijd gebeurde verdubbelt dit percentage en blijkt 80% van de plegers vrouwelijk te zijn (Witpas & Ghysels, 2021).

1.6 De cirkel van geweld

Omdat geweld binnen de dynamiek van een partnerrelatie wordt gezien als een terugkerend patroon, helpt het voor een compleet beeld om partnergeweld te benaderen vanuit de cirkel of de cyclus van geweld. Deze

cirkel geeft een veel voorkomend patroon weer dat te zien is in relaties met partnergeweld (Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, z.d.)

Afbeelding: Drupal.besafe.be

1.6.1 Gespannen sfeer

De eerste fase belicht het opbouwen van onderliggende spanningen tussen het koppel. Deze fase kenmerkt zich door een slecht humeur en prikkelbaarheid van de agressor, die al dan niet samengaat met abrupte bewegingen. Er heersen beladen stiltes en de agressor hanteert koppig gedrag (Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, z.d.)

Het slachtoffer reageert hierop door op zijn of haar tellen te passen en past zijn of haar woordenschat en/of gedrag aan. Op die manier wil hij of zij een poging doen om de beladen sfeer luchtiger te maken (Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, z.d.)

“Zelfs gewoon in de zetel zitten werd spannend. Ik durfde me bijna niet meer te bewegen met de gedachte ‘wat zal het nu weer zijn?’” (Simon, diepte-interview, 21/11/2021).

“De spanning was zodanig groot, ik kon gewoonweg niets goed meer doen” (Mark, diepte-interview, 29/11/2021).

1.6.2 Kritieke fase

In deze fase explodeert de spanningsopbouw met als gevolg dat de agressor verbaal, fysiek, psychisch, seksueel en/of economisch geweld vertoont ten aanzien van zijn of haar partner (Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, z.d.)

Het slachtoffer vindt de huidige situatie oneerlijk en krijgt op dit punt te maken met gevoelens van vernedering, bedroefdheid, en/of kwaadheid (Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, z.d.)

“We stonden een keer samen wasgoed te plooiën. Ik deed dit anders dan haar en daarom ging ze compleet over de rooie. Toen belde ze zelfs de politie om te zeggen dat ik haar geslagen had. Ik kon die nacht in de cel slapen” (Simon, diepte-interview, 21/11/2021).

“Het gebeurde allemaal heel gestaag. Eerst komt de eerste mep. Ze spuwde ook heel vaak in mijn gezicht. Op een dag kreeg ik uit het niets een pot kokend water naar mijn hoofd geslingerd. Ik had toen mijn zontje vast. Ik liep voortdurend rond met een gevoel van ‘wat is dit?’ maar dacht dat het aan haar hormonen lag” (Simon, diepte-interview, 21/11/2021).

“Ze klopte me heel vaak wakker wanneer ik sliep na een lange shift als dokwerker” (Simon, diepte-interview, 21/11/2021).

“Ze pestte me heel doelbewust. Goot koffie over me heen en vroeg me wat ik eraan ging doen. Ze kocht eten voor de kinderen en zichzelf maar niet voor mij. Ze hield me uit mijn slaap en noem maar op. Ik voelde me zo verdomd machteloos. Ik wist dat als ik zou reageren, ik degene was die mee kon gaan met de politie” (Mark, diepte-interview, 29/11/2021).

1.6.3 Fase van rechtvaardigmaking

De agressor vindt uitvluchten om zijn of haar handelen te rechtvaardigen en minimaliseert zijn of haar gewelddadig gedrag. De verantwoordelijkheid bij de ander proberen leggen is hierbij een veelgebruikte tactiek (Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, z.d.)

Het slachtoffer beroept zich op zijn of haar empathie en probeert het gedrag en de argumentatie van zijn of haar partner te begrijpen. Daarbij komt kijken dat het slachtoffer zijn of haar eigen oordeel in vraag begint te stellen en zich verantwoordelijk voelt voor de crisissituatie die gebeurde in de tweede fase (Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, z.d.)

“Ik begon die periode zó hard aan mezelf te twijfelen. Ik wist dat gras groen was, maar zij kon me doen geloven dat het rood was” (Simon, diepte-interview, 21/11/2021).

“Ik geloofde het toen ze zei dat zij het beste was dat ik ooit in mijn leven zou kunnen krijgen” (Simon, diepte-interview 21/11/2021).

“Ik dacht echt dat ik gek werd. Het kon toch niet allemaal alleen aan mij liggen?!” (Mark, diepte-interview, 29/11/2021).

1.6.4 De wittebroodsweken

Uit voorgaande fases volgt een enorm schuldgevoel bij de pleger, die spijt betuigt, om vergiffenis vraagt en beloftes maakt over bijvoorbeeld in therapie gaan. Hij of zij zal er alles aan doen om zich te verzoenen met zijn of haar partner. Het gebeurt dat er in deze fase gedreigd wordt met zelfmoord (Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, z.d.)

Het slachtoffer merkt deze inspanningen op en bedekt de voorafgaande incidenten met de mantel der liefde. Hij of zij zorgt voor hulp en kiest ervoor om de relatie opnieuw een kans te geven. Op dit moment is het alsof het koppel zich wederom in de *honeymoon*-fase bevindt (Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, z.d.)

“Toen was ze ineens poespoeslief. Ik kreeg terug hoop, ik wist het wel dat we elkaar graag zagen, ik was dan toch niet verkeerd. Ik dacht dat het aan mij lag, dat ik overdreef” (Simon, diepte-interview 21/11/2021).

“Ik had door haar toedoen niemand meer en dan zei ze dat zij er wel was voor mij. Dat zij me niet liet stikken zoals al de rest, dat ze er altijd zou zijn” (Simon, diepte-interview 21/11/2021).

“De cirkel van geweld gaat al lang mee. Het maakt het patroon van geweld duidelijk maar is een beetje verouderd. Vandaag gaat het qua hulverlening dieper dan dat. We kijken naar hechtingsbehoeften, hoe komt het dat geweld steeds opnieuw ontstaat, hoe gaan de beide partners daarmee om?” (Katrien Raemdonck, Team Partnergeweld &-conflict, nabespreking presentatie 26/1/2022).

1.6.5 Een neerwaartse spiraal

Na de vierde en laatste fase sluit het systeem zich opnieuw, komen er terug barsten in dit liefdesideaal en begint het verhaal weer van vooraf aan.

In een gesprek zegt Nienke Kiekens dat dit proces een zevental keer wordt doorgemaakt. Op termijn worden de *honeymoon*-momenten echter steeds schaarser en volgen de uitbarstingen van agressie elkaar alsmaar sneller op (Kiekens, 2021).

De cirkel van geweld kan een verklaring zijn waarom slachtoffers vaak zo lang wachten voordat ze aangifte doen en hulp zoeken. In de eerste fase is het geweld vaak nog redelijk subtiel, waardoor slachtoffers het geweld nog niet bestempelen als geweld en zichzelf niet zien als slachtoffer. Het wordt gezien als een eenmalig incident en er worden liefdevolle verklaringen gezocht voor het gewelddadige gedrag van de partner (Kiekens, 2021).

Daardoor duurt het vaak erg lang voordat slachtoffers aankloppen bij professionele hulpverlening. Vooraleer iemand zover is om aangifte te doen, is er meestal al heel wat gebeurd. Er doen zich gemiddeld vijftig incidenten tot iemand de stap zet om hulp te zoeken of een klacht in te dienen (Kiekens, 2021).

1.7 De psychologische gevolgen

Op de eerder aangehaalde ibz-website worden enkele vaak voorkomende psychologische gevolgen voor een slachtoffer opgesomd. Isolement, vernedering, intimidatie en minderwaardigheidsgevoelens zijn vaak geziene gevolgen (Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken, z.d.)

In de eerste fase van de cirkel van geweld ging het al over het aanpassen van het eigen gedrag om een nieuwe confrontatie uit de weg te gaan. Op de website ‘Horen, zien en praten’ worden de emotionele gevolgen bevestigd die het negeren van de eigen behoeften en de voortdurende dreiging van nieuw geweld met zich meebrengen (Zijkant & vzw Zijn, z.d.).

De combinatie van dit alles creëert een voortdurend gevoel van onveiligheid en stress. Mogelijke gevolgen zijn angst, concentratieproblemen, neerslachtigheid, woedeaanvallen en/of een minderwaardigheidsgevoel (Zijkant & vzw Zijn, z.d.).

“Ik liep op eitjes. Ik lette op mijn houding hoe ik bijvoorbeeld in de zetel zat want zelfs dat kon al fout zijn” (Simon, diepte-interview, 21/11/2021).

Daarnaast wordt het gevoel van mislukking aangehaald, veroorzaakt omdat het slachtoffer er in zijn of haar ogen niet in slaagt om een succesvolle relatie te hebben. Dat kan ertoe leiden dat het zelfbeeld een behoorlijke deuk krijgt, wat op termijn kan zorgen voor onverschilligheid en weerloosheid (Zijkant & vzw Zijn, z.d.).

“Ze zei dat ik niets waard was en ik geloofde haar” (Simon, diepte-interview, 21/11/2021).

“Mijn zelfvertrouwen was beneden alle peil. Ik stortte compleet in, liet me zelfs vrijwillig opnemen in een psychiatrische instelling” (Mark, diepte-interview, 29/11/2021).

Volgens Anita Nanhoe, de eerder vermelde Nederlandse postdoctoraal onderzoeker, zijn er vaak klachten omtrent eenzaamheid, traumaverwerking, communicatieve vaardigheden, weerbaarheid en assertiviteit onder deze mannen terug te vinden.

De hierboven vermelde psychologische gevolgen van het geweld worden bevestigd door een onderzoek in 2001, namelijk ‘Psychological effects of partnerabuse against men: A neglected research area’. Deze onderzoekers voegen alcoholisme en suïcidale gedachten aan de lijst van gevolgen toe. Verder ondervinden Hines & Malley-Morrison dat mannen die slachtoffer werden van IFG te kampen krijgen met fysiek letsel, psychosomatische symptomen, stress, posttraumatische stressstoornis en verlies van eigenwaarde (Hines & Malley-Morrison, 2001).

“Zo ging het door tot wanneer ik geen uitweg meer zag en een wanhoopspoging deed” (Simon, diepte-interview, 21/11/2021).

“In de instelling probeerde ik er een einde aan te maken” (Mark, diepte-interview, 29/11/2021).

Als de slachtoffers uit de geweldsituatie stappen, hebben ze vaak last van rouw- en verliesverwerking. Nanhoe zegt dat dit te verklaren is door een mechanisme dat deze mannen de mishandeling als onderdeel van hun leven blijken te missen. Ze staan voor de opdracht om te leren hoe verder te leven zonder de aanwezigheid van het geweld (Nanhoe, 2011).

1.7.1 Schaamte en mannelijkheid

De schaamte om dit slachtofferschap als man te moeten ondergaan komt vaak voor. Naast de persoonlijke gevolgen is het een bijkomende factor die mannelijke slachtoffers belet om naar buiten te komen met het partnergeweld.

“Ik stond sceptisch tegenover een lotgenotengroep. Mijn schaamtegevoel was dan ook nog heel groot om als man slachtoffer te zijn” (Simon, diepte-interview, 21/11/2021).

Zoals eerder al werd aangehaald in de probleemstelling is de drempel om naar buiten te komen met het ondergane geweld enorm hoog. Voor vrouwen zou dit bekendmaken al een enorm moeilijke stap zijn, maar voor mannen blijkt deze drempel nog extra moeilijk te overstijgen (Kiekens, 2021).

Ook uit de wetenschappelijke literatuur blijkt dat veel mannen schaamte ondervinden en ze vrezen voor de gevolgen als ze met het geweld naar buiten komen (Tsui et al., 2014).

In de eerder aangehaalde documentaire 'Als je eens wist' van Hilde Van Mieghem heeft Ines Keygnaert het specifiek over de door mannen ervaren schaamte bij seksueel geweld. Omdat het vaak zou gebeuren dat mannen door fysieke stimulatie een erectie krijgen, ook met ejaculatie tot gevolg. Terwijl dit een biologische reactie uit het oudste deel van het brein is waarover wij mensen zelf niet kunnen beslissen. De schaamte en het schuldgevoel is na dergelijke ervaring dubbel zo groot (Keygnaert, 2021).

Schaamte is een psychologisch gevolg, maar wordt later in de sociologische invalshoek van deze bachelorproef verder uitgediept. In deze benadering wordt de schaamte gelinkt aan het maatschappelijk taboe omtrent mannelijk slachtofferschap en vrouwelijk daderschap.

Over de gevolgen van deze schaamte volgt in dezelfde invalshoek meer toelichting bij de voornaamste drempels om hulp te zoeken en/of aangifte te doen.

Als ander mogelijk psychologisch gevolg is er de 'paradoxe dankbaarheid'. Dat vermeldt Dr. Marc Van Steenkiste, psychiater, in 'Als je eens wist'. Hij vernoemt deze term als antwoord op de vraag waarom slachtoffers zo lang bij iemand gewelddadig blijven. Deze vorm van dankbaarheid houdt in dat slachtoffers vaak de focus leggen op en dankbaar zijn voor de momenten dat hun partner geen gewelddadig gedrag vertoont. Ze trekken hieruit de conclusie dat er ook iets goeds in hun partner zit (Van Steenkiste, 2021).

1.7.2 Post Traumatisch Stress Syndroom (PTSS)

Een zwaar gevolg is het trauma dat de ervaring van het slachtofferschap met zich meebrengt. Het verwerken van een dergelijke ingrijpende gebeurtenis kan zowel mentaal als fysiek heel lang aanslepen.

"Ik schiet jaren later nog steeds badend in het zweet wakker" (Simon, diepte-interview, 21/11/2021).

"Nu ben ik reeds 7 jaar weg van haar en toch blijven er sporen achter" (Bart, mail, 30/4/2022).

Op de website 'Slachtofferzorg' van het Departement Welzijn Volksgezondheid en Gezin van de Vlaamse Overheid is terug te vinden dat de eerste reacties vlak na een ingrijpende gebeurtenis puur instinctief verlopen. De *fight-flight-freeze*-reflex is een fysiek antwoord op deze instinctieve reactie. Die lichamelijke reflex houdt in dat de eerste respons van een individu op een traumatische ervaring ofwel vechten, vluchten of bevroren is (Vlaamse Overheid, z.d.).

Elk slachtoffer verwerkt het gebeuren op zijn of haar manier. Verder worden de meest voorkomende reacties en gevolgen opgelijst. De makers van deze website halen daarnaast gevoelens van verdriet en van machteloosheid aan (Vlaamse Overheid, z.d.).

Een dergelijk gevoel van onmacht lang kan blijven doorwerken. Deze machteloosheid kan boosheid met zich meebrengen. Kwaadheid ten aanzien van de dader maar ook over het zinloze van wat hen is overkomen. Het

gebeurt vaak dat slachtoffers merken dat ze sneller boos worden om futiliteiten (Vlaamse Overheid, Departement Welzijn, Volksgezondheid & Gezin, z.d.).

“Ik heb nu zó veel om gelukkig te zijn en dat ben ik ook. Toch ben ik nog steeds vaak een brombeer. Waarom kan ik niet uitleggen. Zoveel jaar later... Stilte. Mijn partner en kinderen verdienen dit niet” (Simon, diepte-interview, 21/11/2021).

Uitputting is ook een veel voorkomend gevolg. Het slachtoffer voelt zich emotioneel uitgeput en verliest de interesse in andere mensen, werk en/of hobby's.

“Ik kon niet meer. Ik deed mijn job heel graag maar het ging niet. Ik had de fut en de energie gewoonweg niet meer” (Pol, diepte-interview 11/12/2021).

“Ik volg je mails wel, maar sorry, de energie ontbreekt me een beetje” (Michiel, mail, 19/5/2022).

“Ik ging bij een psycholoog omdat ik in een depressie belandde. Ik voelde me compleet afgestompt en was zo zó moe. De psycholoog zei zelfs dat ik zonder emotie praatte” (Mark, diepte-interview, 29/11/2021).

Slachtoffers kunnen last krijgen van schuldgevoelens. Zelfs al zijn ze niet schuldig, toch maken ze zichzelf verwijten. Volgens het 'Kenniscentrum Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen' (HIG) van Odisee zijn deze gevoelens onterecht. Dit wordt verwoord in hun gids voor gezinnen (Kenniscentrum HIG Odisee, 2016).

De website 'Verken je Geest', een online magazine dat zich richt op psychologie, neurowetenschap, persoonlijke ontwikkeling, cultuur en welzijn, noemt dit traumagerelateerd schuldgevoel een paradoxaal fenomeen. Het is een paradox omdat eigenlijk de dader zich schuldig moet voelen en niet het slachtoffer, wiens toekomstige leven voor een groot deel zal bepaald worden door deze traumatische schuldgevoelens (Verken je geest Entertainment, 2021).

Dit tegenstrijdige gevoel zou ontstaan omdat het slachtoffer verantwoordelijkheid neemt voor het gedrag van de dader, die tegelijkertijd diens eigen acties probeert te rechtvaardigen (Verken je geest Entertainment, 2021). Dit fenomeen is herkenbaar uit de fase van rechtvaardiging van de cyclus van geweld en is van daaruit verder te verklaren.

Het slachtoffer zou verder verwarring en afschuw ervaren. Ze kunnen zich hierdoor overweldigd voelen. Bovendien haalt de auteur aan dat dergelijke traumatische ervaringen vaak gefragmenteerde herinneringen opleveren (Verken je geest Entertainment, 2021).

“Het is heel moeilijk voor mij om het allemaal in de juiste volgorde te vertellen. Ik herinner me stukken hier en daar” (Simon, diepte-interview, 21/11/2021).

Dit brengt met zich mee dat het slachtoffer het gevoel heeft dat het onmogelijk is om aan iemand te vertellen wat hem of haar overkwam. Ze zijn zelfs van mening dat niemand de omvang van de situatie ooit zou kunnen vatten, waardoor ze zich helemaal afgesloten voelen van zijn of haar omgeving en de rest van de samenleving (Verken je geest Entertainment, 2021).

Het gevoel van vervreemding dat op de website van slachtofferzorg als een volgend mogelijk gevolg beschreven wordt, leunt hier tegenaan. Dit wordt verder gedefinieerd als een gedistantieerd gevoel van mensen die niet hetzelfde meemaakten en daardoor in een andere wereld leven. Het gebeurt ook dat het slachtoffer zijn of haar eigen lichaam of gedachten niet meer herkent (Vlaamse Overheid, Departement Welzijn, Volksgezondheid & Gezin, z.d.).

1.7.3 Sociale isolatie

Naast het gevoel dat een slachtoffer heeft om van zijn omgeving en de samenleving afgesloten te zijn, gebeurt het vaak dat er een patroon ontstaat waarbij een slachtoffer daadwerkelijk in isolement geraakt (Dossier Movisie, 2015)

Het bovenstaande wordt bevestigd door 'Horen, zien en praten'. De confrontatie met vooroordelen binnen de maatschappij wordt als oorzaak aangehaald dat slachtoffers zich terugtrekken uit de samenleving (Zijkant & vzw Zijn, z.d.).

"Ik sloot me af voor alles en iedereen en veranderde zelfs van nummer. Ik vertrouwde niemand meer, zelfs mijn ouders niet" (Mark, diepte-interview, 29/11/2021).

"Ik heb me teruggetrokken op mijn eiland. Beetje alleen zijn" (Michiel, mail, 19/5/2022).

Zoals eerder vermeld is sociaal isoleren een veelgebruikte werkwijze van een dader. Dit om de mogelijkheden van het slachtoffer om zich tegen het controlerende gedrag te verzetten zoveel mogelijk te elimineren. Zo verbiedt de dader het slachtoffer bijvoorbeeld om contacten te onderhouden met familie en vrienden en probeert hij of zij het slachtoffer ervan te overtuigen dat er geen andere alternatieven zijn voor de relatie (Movisie, 2016).

"Ze zorgde ervoor dat ik niets of niemand nog had. Ze zei dat mijn vrienden en familie slecht voor mij waren, alleen zij was goed voor mij. Ze belde zelfs vaak naar vrienden en collega's. Tot die er allemaal geen zin meer in hadden en het contact met mij verbraken" (Simon, diepte-interview, 21/11/2021).

"Ze kon het niet verdragen dat ik nog iets deed zonder haar. Als ik afgesproken had met vrienden, voelde ze zich niet goed of gebeurde er altijd wel iets waardoor ik niet kon gaan. Mijn vrienden begrepen dit eerst nog maar dat blijft natuurlijk niet duren" (Mark, diepte-interview, 29/11/2021).

1.7.4 Fysieke gevolgen

Op de eerder vermelde website van slachtofferzorg van de Vlaamse overheid staan lichaamsreacties omschreven bij de veelvoorkomende gevolgen. Het lichaam reageert op een intense emotionele gebeurtenis en dit is soms maandenlang fysiek te voelen (Vlaamse Overheid, Departement Welzijn, Volksgezondheid & Gezin, z.d.).

Het slachtoffer kan last hebben van onrust, slapeloosheid, hoofdpijn, hartkloppingen, zweten, beven, moeilijk ademen, duizeligheid en stramme spieren (Vlaamse Overheid, Departement Welzijn, Volksgezondheid & Gezin, z.d.).

"Ik heb nog steeds last van paniekaanvallen en zweetaanvallen, waardoor ik helemaal nat wakker word" (Simon, diepte-interview, 21/11/2021).

Ook op de site 'Horen, zien en praten' staan lichamelijke letsels bij de meest voorkomende gevolgen van partnergeweld. Eerst worden puur lichamelijke letsels ten gevolge van fysiek geweld beschreven. Dergelijke letsels kunnen lange termijngevolgen hebben wat aanleiding geeft tot arbeidsongeschiktheid of een terugtrekken uit het openbare leven (Zijkant & vzw Zijn, z.d.).

Vervolgens worden psychosomatische klachten aangehaald. Dit zijn fysieke klachten die ontstaan vanuit een psychisch lijden. Voorbeelden zijn hoofdpijn en maagpijn, alsook allergieën als gevolg van chronische stress en angst. Ook is er sprake van seksuele problematieken, zoals minder zin in seks (Zijkant & vzw Zijn, z.d.).

“Door een Complexe Post Traumatische Stress Stoornis (CTSS) heb ik zelfs fantoompijnen. Mijn rug zou fysiek in orde zijn maar creëert de meest erge pijnen die ik al heb meegemaakt” (Simon, whatsappbericht, 7/8/2022).

1.7.5 Interpersoonlijke/relatieve gevolgen

Eerder werd het gevoel van sociale isolatie aangehaald. Samen met het opgelopen trauma heeft dit een negatief effect op het opnieuw durven aangaan van en op de relationele vaardigheden in een nieuwe partnerrelatie. Dit blijkt uit diepte-interviews.

“Wanneer mijn nieuwe partner te dicht bijkomt, letterlijk en figuurlijk, zet ik een stap achteruit. Letterlijk en figuurlijk” (Bart, lotgenotensessie, 21/6/2022).

“Als mijn huidige partner iets gewoon zegt ben ik automatisch geneigd om het manipulatieve erachter te zoeken. Vandaag weet ik gelukkig al sneller dat het ook aan mij en hetgeen ik meemaakte kan liggen” (Bart, lotgenotensessie, 21/6/2022).

1.8 De kinderen als getuige van partnergeweld

Zoals eerder vermeld is de impact van partnergeweld op de eventuele kinderen en op het ouderschap, in dit geval het vaderschap, van groot belang.

Op de website van ‘Beweging tegen geweld vzw Zijn’ is terug te vinden dat er dagelijks kinderen zijn die geconfronteerd worden met partnergeweld. Getuige zijn van geweld wordt beschouwd als een vorm van slachtofferschap. Niet alleen rechtstreekse slachtoffers lijden onder het geweld, ook getuigen dragen hun ervaringen met dit geweld levenslang met zich mee (vzw Zijn, z.d.).

1.8.1 De gevolgen voor de kinderen

Hoe jonger het kind, hoe groter de gevolgen, aldus vzw Zijn. Volgens deze vzw en ook volgens Augeo Foundation, de Nederlandse stichting tegen huiselijk geweld, toont recent wetenschappelijk onderzoek aan dat deze gevolgen even zwaar kunnen zijn dan bij kinderen die zelf rechtstreeks slachtoffer werden van geweld. Verder stelt vzw Zijn dat de gevolgen van partnergeweld op kinderen van diverse aard zijn en afhankelijk zijn van meerdere factoren (vzw Zijn, z.d., Augeo Foundation, z.d.).

1.8.2 Psychische en/of gedragsproblemen

Het getuige zijn van geweld tussen ouders of opvoeders is voor kinderen een risicofactor voor het vertonen van psychische en/of gedragsproblemen in hun latere leven. Deze kinderen vinden namelijk geen veilige geborgenheid in hun thuissituatie. Met emotionele schade tot gevolg (vzw Zijn, z.d.).

Ze zouden daarnaast vaker angstig en/of sneller geïrriteerd zijn. Verder is er een verhoogde kans dat deze kinderen meer onrust vertonen en lusteloos en/of bezorgd zijn. Ze geven ook vaak blijk van psychologische gevolgen zoals het hebben van een laag gevoel van eigenwaarde en schuldgevoelens (vzw Zijn, z.d.).

1.8.3 Fysieke gevolgen

Dezelfde psychosomatische klachten, die terug te vinden zijn bij volwassen slachtoffers, steken hier opnieuw de kop op. Deze kinderen vertonen namelijk klachten zoals buik- en hoofdpijn en hebben moeilijkheden om tot een goede nachtrust te komen (vzw Zijn, z.d.).

1.8.4 Gevolgen sociale ontwikkeling

Deze kinderen hebben het moeilijker om zich te hechten aan anderen en stellen zich vaker wantrouwend op naar volwassenen toe. Daarnaast houden deze kinderen zich dikwijls afzijdig op sociaal vlak. Ze hebben een lager empathisch vermogen en passen zich moeizamer aan bij verschillende sociale situaties. Verder kunnen ze onvoorspelbaar en vreemd gedrag vertonen (vzw Zijn, z.d.).

Dit gedrag geldt zowel voor meisjes als voor jongens en is een weerspiegeling van wat ze thuis zien. Het uit zich in een agressievere houding naar bijvoorbeeld leerkrachten, familieleden en/of leeftijdsgenoten toe. Woedeaanvallen, tegendraadsheid en hyperactiviteit komen vaak voor bij deze kinderen (vzw Zijn, z.d.).

1.8.5 Gevolgen cognitieve ontwikkeling

Kinderen ontwikkelen leerproblemen omdat ze onoplettend zijn en weinig energie hebben. Ze blijken ook regelmatig te spijbelen, met negatieve gevolgen voor hun cognitieve vaardigheden (vzw Zijn, z.d.).

1.8.6 Gevolgen relationele vaardigheden

Op volwassen leeftijd blijven deze gevolgen aanhouden. Deze volwassenen vinden het moeilijk om sociale contacten te leggen, vooral als het om intieme relaties gaat. Als gevolg hiervan kampen ze als volwassenen vaak met gevoelens van eenzaamheid (vzw Zijn, z.d.).

Kinderen die opgroeiden in een gewelddadige thuissituatie hebben als volwassenen vaak gespannen en onrealistische opvattingen en/of verwachtingen van hoe een partnerrelatie zou moeten zijn. Wanneer ze dan een partnerrelatie hebben die niet voldoet aan dit ideaalbeeld ontstaat conflict. Als er dan een verkeerd samenspel van karakter en gedrag plaats vindt, zorgt dit voor een licht ontvlambare combinatie (Movisie, 2016).

1.8.7 Intergenerationele overdracht van geweld

Naast dit alles is er de verhoogde kans dat kinderen in hun volwassen leven zelf pleger en/of slachtoffer worden van IFG. Volgens onderzoek 'Preventie Intergenerationeel Geweld Nederland' zijn patronen van geweld, die zich voortzetten van de ene naar de andere generatie hardnekkig en moeilijk te veranderen (Verwey-Jonker Instituut, 2016).

Of het geweld zich daadwerkelijk overzet naar de volgende generatie is afhankelijk van diverse factoren, van individuele of maatschappelijke aard. Deze factoren kunnen zich ook op het niveau van het gezin afspelen (Verwey-Jonker Instituut, 2016).

In 'Augeo schrijft', een magazine van de Augeo Foundation staat een artikel 'Belast verleden maakt liefdevol opvoeden moeilijk'. Hierin staat dat volgens wetenschappelijk onderzoek ongeveer 30% van de ouders die als kind zelf mishandeld zijn opnieuw gaan mishandelen en/of een relatie met een gewelddadige partner krijgen (Augeo, 2014).

1.9 De gevolgen partnergeweld op het vaderschap en de opvoeding

1.9.1 Gewijzigde rolpatronen

In het onderzoek 'Mannen over partnergeweld en vaderschap, een exploratief onderzoek', dat gebeurde door het Nederlandse Verwey – Jonker Instituut staat dat IFG niet los te koppelen is van de gewijzigde rolpatronen, die gestart zijn in de jaren vijftig (Nanhoe, 2012, Verwey-Jonker, 2021).

Eerder bleek al dat machtsongelijkheid in genderrollen een risicofactor is voor IFG. Later in de derde invalshoek komt het belang van deze gewijzigde sekseverhoudingen aan bod.

De onzekerheid die de gewijzigde genderrollen met zich meebrengt kunnen spanningen veroorzaken die op hun beurt kunnen leiden tot partnergeweld. Het Verwey-Jonker Instituut stelt in hun onderzoek 'Een literatuurstudie naar het doorbreken van geweld en de rol van opvoeding' dat dit geweld niet alleen een repercussie heeft op de gezinssfeer, maar ook op de opvoeding van de kinderen (Lünnemann & Pels, 2013).

1.9.2 Vaderschap en partnergeweld

Volgens het onderzoek 'Mannen over partnergeweld en vaderschap' van het Verwey-Jonker is er niet veel bekend over het vaderschap binnen een gezin waar partnergeweld plaatsvindt. De opgedane kennis is gebaseerd op onderzoek onder moeders (Lünneman, Hermens & Roeleveld, 2012).

Bovendien gaat het onderzoek 'Mannen over partnergeweld en vaderschap' over vrouwelijk slachtofferschap en zijn de vaders, die hierin over hun visie op vaderschap bij partnergeweld werden bevraagd, de plegers.

Het voorwoord, geschreven door Anita Nanhoe, vertelt wel dat mannen echter niet altijd pleger, maar ook slachtoffer van partnergeweld kunnen zijn. Vervolgens haalt Nanhoe haar onderzoek 'Pionieren in de mannenopvang' aan. Uit deze studie blijkt dat veel vaders, die slachtoffer werden van partnergeweld, weloverwogen bezig zijn met de opvoeding en het belang van hun kinderen (Nanhoe, 2011).

1.9.3 Vaderschap en hulpverlening

Op de website van Augeo Foundation geven ze in een aparte rubriek aandacht aan ouderschap in de problematiek van partnergeweld. Ze presenteren een achtergrondpagina getiteld 'Vaders worden niet genoeg gezien en gehoord'. Hier staat te lezen dat vaders relevant zijn bij de opvoeding van hun kinderen en dat zij een grote rol kunnen spelen bij het voorkomen van IFG. Toch wordt er vanuit de hulpverlening in eerste instantie nog steeds vooral naar de moeders gekeken (Augeo Foundation, z.d.).

In het rapport van het Avans Expertisecentrum 'Mannen over hun vaderschap na partnergeweld, een literatuurstudie naar aandachtspunten voor versterking van het vaderschap' wordt dit bevestigd: "De mate waarin hulpverleners vaders betrekken bij de hulpverlening en de vaders aanspreken op hun vaderrol is beperkt" (Vissers, 2014).

Dit rapport werd geschreven in 2014 en is, net zoals het eerder vermelde onderzoek 'Mannen over partnergeweld en vaderschap', gericht op mannelijk plegerschap en vrouwelijk slachtofferschap.

1.9.4 Vaderschap versus moederschap

Op de webpagina van Augeo Foundation staat verder te lezen dat schaamte en angst ervoor zorgen dat vaders geremd zijn om naar de hulpverlening te stappen. De angst die hier beschreven staat gaat om de angst voor het verlies van de kinderen (Augeo Foundation, z.d.).

Naast schaamte is ook angst een psychologisch gevolg dat verder wordt uitgediept in de sociologische invalshoek van deze bachelorproef. Daarin wordt beschreven hoe het vaderschap maatschappelijk en juridisch nog steeds vaak het onderspit moet delven ten aanzien van het moederschap.

1.9.5 Angst creëert afhankelijkheid

Bij de verschillende vormen van partnergeweld werd bij psychisch geweld al aangehaald dat kinderen vaak als strijdwapen worden ingezet. Uit meerdere diepte-interviews en getuigenissen blijkt dat de hieruit volgende angst voor het verlies van de kinderen een afhankelijkheid in de gewelddadige relatie creëert.

“Ze dreigde ermee dat ik mijn kinderen nooit meer zou zien, terwijl zij mijn alles zijn. Als we geen kinderen hadden gehad was ik waarschijnlijker al veel langer weggegaan” (Simon, diepte-interview, 21/11/2021)

“Ik heb mijn kinderen al jaren niet meer gezien. Ze is ermee naar het buitenland gevlucht. Ook al is het binnen Europa en is ze veroordeeld voor ontvoering, ben ik al vijf jaar bezig met procederen om mijn engeltjes te kunnen zien. Al is het maar in de vakanties. Ik wil ze daar na al die jaren niet meer wegrukken uit hun vertrouwde omgeving” (Simon, diepte-interview, 21/11/2021).

“Ze zei voortdurend tegen onze kinderen dat ik gek was (Mark, diepte-interview, 29/11/2021).

“Na een strijd van tien jaar heb ik besloten om mijn kinderen los te laten en uit hun leven te stappen. Zodat ze eindelijk uit de strijd geraken en een rustig leven tegemoet gaan. Loslaten is ook een teken van liefde” (Mark, whatsappbericht, 5/1/2022).

“Het gevolg is dat er een geleidelijke strijd kwam voor de kinderen, die zij heeft gewonnen. Ze pakt me waar het pijn doet. Ik zie mijn kinderen niet meer sinds 15/10/2021 en dat zal de komende jaren nog zo blijven” (Bart, mail 30/4/2022).

1.10 Besluit

Het doel op microniveau is om de drempels te verlagen zodat mannen sneller naar buiten komen met hun verhaal. De psychologische invalshoek onthult echter sociale isolatie als tactiek van de dader, maar ook als een sociaal terugtrekken van het slachtoffer. Dit alles maakt de uitdaging om mannen te stimuleren om te praten des te groter. Daarbij overheerst vaak het gevoel van er helemaal alleen voor te staan, omdat het vertellen van hun verhaal aan iemand die niet weet welke intense gevolgen zoiets met zich meebrengt aanvoelt als onoverkomelijk. Deze bachelorproef concludeert hieruit dat dit laatste punt kan verholpen worden wanneer ze praten met iemand die ongeveer hetzelfde meemaakte.

Naar preventie toe en voor een hulpverleningsaanpak op maat is het belangrijkste verschil tussen situationeel en intentioneel geweld een verworven inzicht om mee te nemen in het verdere verloop van dit bachelorproefproces. Daarnaast blijkt dat 42% van partnergeweld om unidirectioneel geweld gaat, wat dubbel zoveel door vrouwen als door mannen wordt gepleegd. Een belangrijke nuance hierbij is dat dit niet per se betekent dat het om een doelbewust inzetten van geweld gaat en dat psychologisch geweld dan weer meer door mannen dan door vrouwen wordt gepleegd.

Op de website van de federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken wordt enkel doelbewust en dus intentioneel partnergeweld vermeld. Deze bachelorproef zal hieromtrent een verandervoorstel doen in het laatste hoofdstuk. Als ook voor wat de uitspraak *“Het is wel duidelijk dat vrouwen meestal het slachtoffer zijn van partnergeweld”* betreft. Cijfers tonen immers aan dat partnergeweld ongeveer evenveel mannen als vrouwen treft.

Ook de wetenschap dat vrouwelijk daderschap minder vaak gerechtelijk bestraft wordt dan hetzelfde type delict van een mannelijke dader nodigt uit tot het doen van een veranderingsgericht beleidsmatig voorstel op macroniveau.

Verder zijn de gevolgen voor de kinderen en het vaderschap niet te vergeten. Deze probleemvelden worden daarom meegenomen naar de behoefte- & aanbodanalyse in de derde invalshoek van deze bachelorproef.

2. EEN SOCIOLOGISCHE INVALSHOEK

2.1. Inleiding

Zoals in de probleemoriëntatie van deze bachelorproef reeds duidelijk werd heerst er een maatschappelijk taboe omtrent mannelijk slachtofferschap en vrouwelijk plegerschap.

In de praktijkgerichte probleemverkenning was al te lezen dat uit Amerikaans onderzoek blijkt dat de bevraagde mannen in deze situatie nood hebben aan een groter maatschappelijk bewustzijn rond mannelijk slachtofferschap (Tsui, 2010).

Uit het onderzoek van Nanhoe werd al gedeeld dat het stereotypisch denken omtrent mannelijk slachtofferschap tot veel onzichtbare ellende leidt en dat het taboe een contradictorisch probleem met zich meebrengt: het taboe zal pas slijten wanneer deze mannen hun relaas doen. Maar zolang wij als maatschappij het vooroordeel in stand houden dat mannen geen slachtoffer kunnen zijn van een vrouwelijke pleger, zullen diezelfde mannen ook niet naar buiten komen (Nanhoe, 2015).

Om het taboedoorbrekend veranderingsdoel van deze bachelorproef te bereiken is het noodzakelijk om zicht te krijgen op dit maatschappelijk taboe op macroniveau met de bijbehorende consequenties op microniveau. Dit zal deze bachelorproef kaderen vanuit een sociologisch perspectief, door het in kaart brengen van de historisch ontstane stereotypen die aan de basis liggen van dit taboe.

Daarnaast is deze sociologische benadering een manier om een antwoord te kunnen formuleren op de onderzoeksvragen 'Wat betekent het maatschappelijk taboe rond mannenmishandeling voor het slachtoffer zelf?' en 'Wat zijn bijgevolg de voornaamste drempels om hulp te zoeken bij mannelijke slachtoffers?'

2.2. De geschiedenis van gangbare stereotypen

2.2.1. Huiselijk geweld als vrouwenprobleem

Naar aanleiding van het eerder vermelde proces 'Johnny Depp versus Amber Heard' schrijft Griet Vandermassen, filosoof & auteur, in haar column in De Standaard over mannenmishandeling. In haar artikel 'Mannen, praat over huiselijk geweld' zegt ook zij dat het moed vraagt van iemand die mishandeld wordt om ermee naar buiten te komen. De auteur voegt eraan toe wat eerder al meermaals aan bod kwam: mannen ondervinden extra hoge drempels, waarvan het maatschappelijke ongeloof voor mannelijk slachtofferschap er een is (Vandermassen, 2022).

2.2.2. The battered women's movement

Vandermassen vervolgt dat deze maatschappelijke blinde vlek ontstaan is in de jaren zeventig. Toen startten de feministen met hun strijd tegen partnergeweld op vrouwen. The Battered Women's Movement ontstond. Volgens deze feministische stroming was vrouwenmishandeling te verklaren vanuit de patriarchale samenleving met een hiërarchie in de sekseverhoudingen, waar de man bovenaan stond. Binnen het huwelijk was er toen geen sprake van verkrachting. De feministen hebben hierin voor een ommezwaai gezorgd. Deze verschuiving had echter het neveneffect dat huiselijk geweld als vrouwenprobleem werd beschouwd (Vandermassen, 2022).

2.2.3. Evolutie van gendergerelateerde zorgrollen

In deze hiërarchie onder de seksen zou al vroeger verandering gekomen zijn. In het eerder vermelde onderzoek van het Verwey-Jonker Instituut 'Mannen over partnergeweld en vaderschap' was te lezen dat IFG niet los te zien is van de jaren vijftig waarin genderrolpatronen begonnen te wijzigen. Meerdere onderzoeken onderbouwen dit en tonen aan dat mannen toen eigen zorgtaken bedield kregen (Nanhoe, 2012).

Deze evolutie had gevolgen op het vaderschap. In dit onderzoeksrapport staat namelijk dat de man oorspronkelijk de 'pater familias' was en hij hoofdzakelijk als broodwinner fungeerde. Daardoor was zijn rechtstreeks engagement met betrekking tot de kinderen beperkt (Verwey & Jonker, 2012).

Vanaf 1970 is hier ook juridisch verandering in gekomen, waarna de man niet langer als hoofd van het gezin werd gezien maar hij meer en meer de zorgende vaderrol op zich diende te nemen (Verwey & Jonker, 2012).

2.2.4. Van vrouwenmishandeling in de privésfeer naar geweld in afhankelijkheidsrelaties als maatschappelijk probleem

In het eerder vermelde boek 'Intrafamiliaal Geweld' staat in het kaderstuk 'Intrafamiliaal geweld in Nederland en in België' beschreven dat het allemaal begon met de term 'vrouwenmishandeling'. In 1984 kwam in Nederland de eerste beleidsnota uit over 'Seksueel geweld tegen vrouwen en meisjes'. Hierin werd geweld tegen vrouwen bekeken vanuit de ongelijke machtsverhoudingen tussen mannen en vrouwen (Janssen, Lünemann, D'haese & Groenen, 2019).

Deze ongelijkheid in de machtsverhoudingen kwam al aan bod in de psychologische invalshoek. Meer bepaald bij 'De feministische theorie' en 'De machtstheorie' bij de risicofactoren van partnergeweld (Movisie, 2016).

Gaandeweg is IFG van een privéprobleem naar een maatschappelijk probleem geëvolueerd. Na de eerste beleidsnota over seksueel geweld op vrouwen kwam de nota 'Privé geweld – Publieke Zaak' in 2002. Sindsdien is er in Nederland meer aandacht gekomen voor geweld dat zich in de thuissituatie afspeelt. De term 'huiselijk geweld' is ontstaan (Janssen, Lünemann, D'haese & Groenen, 2019).

Het besef groeide dat geweld niet alleen aandacht diende te krijgen vanuit de emancipatie van de vrouw en vanuit de gezondheidszorg, maar ook vanuit justitie (Janssen, Lünemann, D'haese & Groenen, 2019).

In België wordt huiselijk geweld doorgaans IFG genoemd. De basis voor het Belgisch politieel en juridisch optreden bij IFG werd voorgeschreven in omzendbrieven en herzien in 2016. Naast de eerder aangehaalde wettelijke definitie van IFG en partnergeweld van de Raad van Europa bevatten de omzendbrieven richtlijnen voor een operationele aanpak (Janssen, Lünemann, D'haese & Groenen, 2019).

Vanaf de eeuwenwisseling kwamen er vormen van geweld naar boven waarvoor de term 'huiselijk geweld' onvoldoende omvattend bleek. De term 'geweld in afhankelijkheidsrelaties' (GIA) is daarom ontstaan in 2007. Deze term dekte de bredere waaier aan geweld onder de vorm van bijvoorbeeld gedwongen huwelijken, ouderenmishandeling, vrouwenbesnijdenis en mishandeling in instellingen immers wel (Janssen, Lünemann, D'haese & Groenen, 2019).

Zo vond er een verschuiving plaats en werden verschillende vormen van geweld gebundeld onder de onderwerpen afhankelijkheid en machtsverschil, waar de focus eerst lag op de positie van de vrouw en het privéleven (Janssen, Lünemann, D'haese & Groenen, 2019).

2.3. Genderneutraliteit?

De term GIA zegt niets over gender en betreft dus neutraler terrein dan de term 'vrouwenmishandeling'. De auteurs verduidelijken dat in deze context met gender niet de biologische sekse bedoeld wordt, maar de sociale invulling van wat als mannelijk en vrouwelijk gedrag gezien wordt (Janssen, Lünemann, D'haese & Groenen, 2019).

Verder vervolgen ze dat in theorie zowel mannen als vrouwen slachtoffer en/of plegger kunnen zijn van GIA. Een neutrale term is dus aangewezen. Internationale organisaties zoals de Verenigde Naties blijven de term 'geweld op vrouwen' gebruiken, maar Nederland neemt dankzij het lanceren van de term GIA een opmerkelijke positie op internationaal niveau in (Janssen, Lünemann, D'haese & Groenen, 2019).

2.3.1. Het verdrag van Istanbul

Dit verdrag is ondertekend in 2011 en is in 2014 in werking getreden. Het document heet 'Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld'.

Het verdrag bevat in de inleiding uitspraken zoals:

"Alle vormen van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld veroordelend;"

"Erkennende dat het bereiken van de jure en de facto gelijkheid van vrouwen en mannen een van de sleutels is tot het voorkomen van geweld tegen vrouwen;"

"Erkennende dat geweld tegen vrouwen een blijk is van historisch ongelijke machtsverhoudingen tussen vrouwen en mannen die hebben geleid tot de overheersing en discriminatie van vrouwen door mannen en de volledige ontplooiing van vrouwen in de weg hebben gestaan;"

"Het structurele karakter van geweld tegen vrouwen erkennende als op gender gebaseerd geweld en voorts erkennende dat geweld tegen vrouwen tot een van de cruciale sociale mechanismen behoort waarmee vrouwen ten opzichte van mannen in een ondergeschikte positie worden gedwongen;"

"Erkennende dat vrouwen en meisjes blootstaan aan grotere risico's van gendergerelateerd geweld dan mannen;"

"Erkennende dat huiselijk geweld vrouwen buitenproportioneel treft maar dat ook mannen het slachtoffer van huiselijk geweld kunnen zijn;"

"Geleid door het streven een Europa te creëren dat vrij is van geweld tegen vrouwen en van huiselijk geweld;"

Hieruit volgen de doelstellingen van het verdrag:

"Vrouwen te beschermen tegen alle vormen van geweld en geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld te voorkomen, te vervolgen en uit te bannen;"

"Bij te dragen aan de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen en wezenlijke gelijkheid van vrouwen en mannen te bevorderen, mede door de eigen kracht van vrouwen te versterken;"

Onder artikel 4 'Grondrechten, gelijkheid en non-discriminatie' staat onder andere het volgende:

"De partijen veroordelen alle vormen van discriminatie van vrouwen en nemen onverwijld de nodige wetgevende en andere maatregelen om discriminatie te voorkomen, in het bijzonder door:"

- het verankeren van het beginsel van gelijkheid van vrouw en man in hun nationale grondwet of in andere passende wetgeving en erop toe te zien dat het in de praktijk wordt gebracht;
- het verbieden van discriminatie van vrouwen, waar nodig met behulp van sancties;
- het afschaffen van wetten en praktijken die discriminerend zijn voor vrouwen.

“Alles begint bij de eenzijdigheid van het Verdrag Van Istanbul. Dit rapport toont een standpunt dat partnergeweld verband houdt met discriminatie ten aanzien van vrouwen door hun status in de samenleving. Er wordt uitgegaan van een ongelijkheid tussen vrouwen en mannen en daaruit wordt afgeleid dat er meer afhankelijkheid is bij vrouwen, waardoor deze kwetsbaarder zijn voor partnergeweld. Door deze focus op het genderkarakter wordt er niet gekeken naar de cyclus van geweld of de dynamiek tussen de partijen” (Hilde Van Driessche, Parket Oost-Vlaanderen, nabespreking presentatie 26/1/2022).

2.4. Hardnekkig overeind gebleven stereotypen

Een sociaal experiment van Mankind Initiative, een Britse organisatie die mannelijke slachtoffers van IFG steunt, toont met verborgen camera's hoe snel omstanders te hulp schieten wanneer een man een vrouw fysiek mishandelt op straat in Londen. Wanneer de rollen worden omgedraaid en de vrouw de man aanvalt zijn er heel andere reacties zichtbaar. De meeste getuigen negeren het ruziemakende koppel, maar er zijn zelfs mensen die foto's nemen, het koppel nawijzen en/of lachen. Er is niemand die tussenbeide komt (Mankind Initiative, 2014)

Hetzelfde experiment werd in Gent in scène gezet door studente Kaatje Lucas. De reacties waren grotendeels gelijklopend (Bachelorproef: Partnergeweld tegen mannen, 2016)

Ook Nanhoe bevestigt dit. Ze vertelt in het voorwoord van het magazine 'Mannenopvang, als man heb je de schijn al gauw tegen' dat ze tijdens een presentatie over partnergeweld op mannen soortgelijke reacties kreeg:

“Ik kon mijn zin amper afmaken of de hele zaal begon te lachen. Blijkbaar dachten ze dat ik een grapje maakte” (Nanhoe, 2015).

Volgens hun stuk 'Straatpraat' van hetzelfde magazine 'Mannenopvang komen dergelijke reacties voort uit een ingebakken stereotype overtuiging. Dat wordt in het magazine een dubbele moraal genoemd. Een man die een vrouw slaat is een schoft die je niet hard genoeg kan aanpakken, maar wanneer een vrouw een man slaat zal hij wel iets zal gedaan hebben waardoor hij het verdient (Nanhoe, 2015).

2.4.1. Het concept mannelijkheid

Biologie en socialisatie

Volgens een literatuurstudie over genderstereotypering van Atria, Kennisinstituut voor Emancipatie en Vrouwengeschiedenis, verklaart genetica 20 tot 48% van de verschillen in mannelijkheid en vrouwelijkheid, waar de omgeving 52 tot 80% verklaart (Mitchell et al., 1989; Helgeson, 2009).

Daarnaast zouden hormonen een aanzienlijke rol spelen bij het verklaren van sekseverschillen. De studie haalt echter aan dat biologen zich hierbij afvragen of hormonen de oorzaak zijn van mannelijk of vrouwelijk gedrag of dat het gedrag ervoor gezorgd heeft dat sommige hormonen als mannelijk of vrouwelijk gekwalificeerd werden (Helgeson, 2009).

Het hormoon testosteron zou ertoe leiden dat mannen agressiever zijn dan vrouwen, maar onderzoek heeft aangetoond dat testosteron daarnaast tot pro-sociaal gedrag leidt. Dit gedrag is bedoeld om anderen te helpen en wordt gezien als iets vrouwelijks (Ellemers, 2018).

Een meer maatschappelijke manier om de verschillen tussen mannelijkheid en vrouwelijkheid te benaderen is die van socialisatie. Volgens de onderzoekers geeft deze manier meer inzicht in het ontstaan van deze verschillen. De omgeving speelt hierin namelijk een grote rol. Kinderen leren in interactie met hun ouders en leeftijdsgenoten welk gedrag gepast is voor hun identiteit als man of vrouw (Stockard, 2006).

Dit genderspecifiek leren zorgt er bijvoorbeeld voor dat jongens meestal in grotere groepen spelen, waar conflict en agressie kunnen ontstaan. Meisjes gaan zich daarentegen meer in kleinere groepen bevinden waar samenwerken en conflictvermijding centraal staan. Zo wordt van kinds af aan een basis gelegd voor het anders omgaan met conflict (Helgeson, 2009).

Taboe op kwetsbaarheid

In het artikel 'Als man in nood sta je niet alleen' in het magazine 'Mannenopvang' vertelt Anita Nanhoe dat er volgens haar iets vreemds aan de hand is in onze maatschappij. Nanhoe doelt hier op het feit dat wij mensen niet kunnen vatten dat mannen kwetsbaar kunnen zijn (Nanhoe, 2015).

Tijdens haar evaluatiestudie 'Pionieren in de mannenopvang' realiseert Nanhoe zich dat het een gangbare opvatting is dat een man fysiek veel sterker is dus dat hij wel voor zichzelf kan opkomen (Nanhoe, 2015).

Ook de eerder vermelde seksuoloog Ines Keygnaert stelt in de documentaire 'Als je eens wist' dat we er in onze maatschappij nog te veel van uit gaan dat mannen geen slachtoffer kunnen zijn van IFG. Slachtofferschap lijkt volgens Keygnaert onmogelijk te passen bij het beeld dat mensen hebben van hoe een man zich dient te gedragen (Keygnaert, 2021).

Victim Blaming

"Als man laat je je toch niet doen!"

"Je had jezelf toch gemakkelijk kunnen verdedigen?"

"Sla die vrouw toch gewoon tegen de muur"

"Dat aanvaard je toch niet?"

"Waarom reageer je niet?"

Dergelijke reacties vallen volgens Marijke Weewauters, experte gendergeweld, onder de noemer 'victim blaming'. Dit type reactie van omstaanders komt volgens deze experte des te meer voor wanneer het om een mannelijk slachtoffer gaat (Weewauters, 2021).

Mannelijke ridderlijkheid

De eerder vermelde Griet Vandermassen bevestigt dit fenomeen van 'victim blaming'. Ze schrijft in haar eerder vermelde artikel over de veelvoorkomende reactie "Een beetje vent verweert zich toch?"

Mannen zullen echter niet zomaar fysiek reageren wanneer ze aangevallen worden door een vrouw. Ze zijn opgevoed met de mentaliteit dat je een vrouw niet slaat en volgens Vandermassen voldoet dit ridderlijk gedrag net wel aan de Westerse norm van mannelijkheid (Vandermassen, 2022).

"Ik ben goed opgevoed, ik sla niet op vrouwen" (Simon, diepte-interview, 21/11/2021)

2.4.2. Mannelijk slachtofferschap, een onbekend fenomeen

Het blijkt uit bovenstaande dat er gaandeweg overtuigingen zijn ontstaan die ervoor zorgen dat het voor velen moeilijk is om mannen als slachtoffer te zien. Al in 1989 toonde onderzoek aan dat dit heersende taboe te verklaren is door gangbare maatschappelijke normen en vastgeroeste genderpatronen die in de Westerse wereld bestaan (Good, Dell & Mintz, 1989).

De onderzoekers stelden dat deze rigide overtuigingen inhouden dat mannen zelfredzaam dienen te zijn en ze geen emoties mogen tonen. Ze voegden eraan toe dat des te meer er geconformeerd wordt aan deze stereotypen, er des te minder snel hulp gezocht wordt (Good, Dell & Mintz, 1989).

2.4.3. Vrouwelijk daderschap, al even onbekend

Niet alleen mannelijk slachtofferschap is voor velen een moeilijk te vatten verschijnsel. De eerder vernoemde criminologe, Vivienne De Vogel, stelt, samen met wetenschappelijk forensisch onderzoeker, Kasia Uzieblo, in het artikel 'Vrouwen plegen even vaak huiselijk geweld als mannen' dat er vanuit onze samenleving een algemeen ongeloof om vrouwen als pleger te zien heerst (De Vogel & Uzieblo, 2020).

Zoals al vermeld werd in de probleemoriëntatie van deze bachelorproef geeft De Vogel in haar lezing 'Geweld door vrouwen' een aantal mogelijke verklaringen voor waarom vrouwelijk plegerschap zo een moeilijk voor ogen te halen beeld is. In deze invalshoek worden deze potentiële motiveringen verder geduid.

Eerst en vooral is er volgens deze criminologe en onderzoeker te weinig bekendheid omtrent vrouwelijke daders (De Vogel et al., 2020).

Daarnaast worden vrouwen als de zorgzame moederfiguur gezien. Als een vrouw gewelddadig gedrag vertoont wordt de schuld vaak buiten haarzelf gelegd. Meer bepaald wordt ervan uitgegaan dat deze vrouw ofwel ernstige psychische problemen heeft of dat er ofwel een man was die haar ertoe aanzette (De Vogel et al., 2020).

2.4.4. Geweld in homorelaties, dat kan toch niet?

De factsheet 'Huiselijk geweld tegen mannen', ontwikkeld door de Nederlandse Blijf Groep, Stichting Wende en Veilig Thuis stelt dat geweld in alle relaties plaatsvindt. Er zou ook een taboe heersen op IFG dat binnen de LHBTIQ+ (Lesbisch, Homo, Biseksueel, Transgender, Intersekse, Queer. De + staat voor alle andere manieren waarop mensen hun gender en/of seksualiteit kunnen benoemen) gemeenschap gebeurt (Blijf Groep, Stichting Wende & Veilig Thuis, 2018).

Er wordt verder verwoord dat in onze maatschappij het idee ontstaan is dat partnergeweld tussen partners van hetzelfde geslacht niet even ernstig kan zijn omdat de beiden ongeveer even krachtig en/of machtig zouden zijn (Blijf Groep, Stichting Wende & Veilig Thuis, 2018).

Daarnaast is er een gangbaar denkbeeld dat homo's en lesbiennes minder hebben dat zich afhankelijk maakt van elkaar en ze de gewelddadige relatie daardoor sneller kunnen beëindigen. Specifieker uitgedrukt bestaan de verschijnselen economische afhankelijkheid en/of het grootbrengen van kinderen volgens velen niet binnen homoseksuele partnerrelaties (Blijf Groep, Stichting Wende & Veilig Thuis, 2018).

Brits onderzoek toont nochtans aan dat een op vier homo's slachtoffer is van IFG en dat homoseksuele mannen het geweld in hun relatie jarenlang tolereren, net omdat ze streven naar een langdurige partnerrelatie (Blijf Groep, Stichting Wende & Veilig Thuis, 2018).

In sommige culturen kan homo zijn een extra reden tot geweld betekenen. Deze vorm van geweld wordt eengerelateerd geweld genoemd. In het onderzoek van Nanhoe vertelt een veertigjarige Marokkaanse man hoe hij met een vrouw trouwt om zijn geaardheid te verbergen voor zijn familie. Hij zegt dat zijn leven niet veilig is wanneer ze in zijn gemeenschap zouden weten dat hij homoseksueel is. Hij specificeert dat zijn levensgevaarlijke broer hem zou vermoorden (Nanhoe, 2011)

2.4.5. Het vaderschap, een bekend fenomeen?

Natuurlijk weet iedereen dat vaders bestaan. Maar wordt het vaderschap, zowel sociologisch als juridisch, op een evenwaardig niveau met het moederschap bekeken?

"Moederschap is een biologische noodzakelijkheid, vaderschap een sociale uitvinding"

Deze quote van Margaret Mead komt uit het artikel 'Het concept vaderschap' van Family & Law, geschreven door Eline Smeuninx, advocaat.

De auteur haalt de omschrijving van het begrip 'vader' uit het Van Dale woordenboek aan. De definitie van een vader luidt hier "man die één of meer kinderen heeft". Smeuninx vervolgt dat het hebben van kinderen

echter voor interpretatie vatbaar is. Volgens haar kan het gaan om een man die een kind heeft verwekt waardoor hij binnen het biologisch vaderschap valt. Het sociale vaderschap houdt in dat de man voor het kind zorgt, het opvoed, ermee samenwoont en beslissingen neemt in het belang van het kind (Smeuninx, 2016).

De advocate onderscheidt verder het juridisch vaderschap. Volgens haar kan dit omschreven worden als een verzameling rechtsregels die uitmaakt welk kind tot welke man behoort, met alle wederzijdse rechten en plichten die daaruit voortvloeien (Smeuninx, 2016).

Onderbelicht: vaderschap en mannelijk slachtofferschap

In het eerder vermelde onderzoek 'Mannen over partnergeweld en vaderschap' vanuit mannelijk plegerschap en vrouwelijk slachtofferschap wordt in 2012 gesteld dat er nog niet veel bekend was over vaderschap en partnergeweld. Bovendien was van de wetenschap die er toen wel al was, het meeste gebaseerd op onderzoek onder moeders (Verwey & Jonker, 2012).

De onderbelichting met betrekking tot het vaderschap kan te maken hebben met het feit dat veel onderzoek naar ouderschap tot ver in de jaren tachtig overdag gebeurde. Zo schrijft Louis Tavecchio, Nederlands hoogleraar, professor en dokter in Psychologie & Gezinspedagogiek, in zijn artikel 'Positief betrokken vaderschap' in het tijdschrift 'Kinder- en Jeugdpsychotherapie' (Tavecchio, 2015).

Overdag waren vaders professioneel gepreoccupeerd en moeilijk bereikbaar. Bijgevolg had de onderzoeksliteratuur omtrent ouderschap bijna altijd louter betrekking op onderzoek dat met moeders was gebeurd. De resultaten werden volgens Tavecchio veralgemeend naar 'ouders'. Ook wanneer geen enkele vader had deelgenomen aan het onderzoek (Tavecchio, 2015).

In het voorwoord van het exploratieve Verwey-Jonker onderzoek naar partnergeweld en vaderschap, wordt het boek 'Opvoeden na partnergeweld' aangehaald. Dit betreft een initiatief van G4, de gemeenten Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht, (Verwey & Jonker, 2012).

Op de achterflap van dit boek staat geschreven dat de impact van het partnergeweld op moeders en kinderen groot is. Het gevoel van ontredde bij deze moeders bemoeilijkt het opvoeden en het zorgen voor de kinderen (Pels, Lünnehan, Steketee, achterflap, 2011).

Verder is te lezen dat er voor de aanvang van het onderzoek 'Opvoeden na partnergeweld' in 2011 nog weinig bekend was over de gevolgen van partnergeweld voor de zorg en de opvoeding, hoewel de aandacht voor partnergeweld toegenomen was (Pels, Lünnehan, Steketee, achterflap, 2011).

Vaderschap versus moederschap

Er was eerder al te lezen dat de vaderrol evolueerde en dat deze evolutie gevolgen had op het rechtstreekse vaderlijke engagement. De man werd vanaf de jaren zeventig immers niet langer louter als hoofd van het gezin gezien, maar hij diende meer en meer de zorgende rol op zich te nemen (Verwey & Jonker, 2012).

Toch blijven het vaderschap en het moederschap volgens deze onderzoekers verschillend van elkaar. Onder deze verschillen zijn bovendien onderling variaties naar etniciteit en sociale klasse op te merken. Binnen deze twee groepen bestaan onderling opnieuw (grote) verschillen (Verwey & Jonker, 2012).

Vaderschap na scheiding

Juridisch blijkt het vaderschap nog steeds vaak het onderspit te moeten delven ten aanzien van het moederschap.

In het artikel 'Co-ouderschap voor vaders: 'De moeder is toch niet per definitie een betere opvoeder?'' schrijft Michel Vandersmissen, redacteur van Knack, over de negentien processen van Gerry le Grelle. Dit is een ondernemer die twaalf jaar lang procedeerde voor volledig co-ouderschap over zijn dochter. Deze vader liet, als reactie hierop, duizenden vonnissen van familierechtbanken onderzoeken (Vandersmissen, 2019).

Filiatio, de vereniging waar le Grelle mentor van is en die de belangen van gescheiden vaders verdedigt, leidde dit onderzoek. Het onderzoek werd ondersteund door professor Mortelmans van het onderzoek 'Scheiden in Vlaanderen' van UAntwerpen. Hier was een van de medewerkers ex-magistraat Kris Mennens. Uit de resultaten blijkt dat bijna 40% van de vaders het co-ouderschap aan hen voorbij ziet gaan (Vandersmissen, 2019).

Le Grelle besluit hieruit dat co-ouderschap voor vaders nog steeds een taboe is in België en dat hij vreest dat sommige rechters niet mee evolueerden met de samenleving (Vandersmissen, 2019).

Vandersmissen vervolgt in zijn artikel dat le Grelle zich afvraagt of de meeste rechters nog geloven in moeder Maria en dat ze nog steeds denken dat vaders louter geïnteresseerd zijn in hun werk en hun hobby's en dat nog steeds alle moeders van thuis werken (Vandersmissen, 2019).

Mortelmans bevestigt dat sommige rechters inderdaad gevoeliger zijn voor de argumenten van moeders (Vandersmissen, 2019).

De term 'Pretparkouders' valt. Hiermee doelt le Grelle op vaders die hun kind om de week in het weekend mogen zien omdat rechters volgens hem nog te vaak kiezen voor de klassieke weekendregeling. Een regeling waar je als vader volgens hem onvoldoende betrokken bent bij de opvoeding en bij het echte leven van je kind (Vandersmissen, 2019).

Monique Van Eyken, bemiddelaar bij scheidingen & docent aan de KU Leuven bevestigt dit, maar voegt eraan toe dat het aantal dagen die je als ouder met je kind doorbrengt volgens haar niet het meest doorslaggevend hoeven te zijn. Volgens deze bemiddelaarster moeten kinderen vooral het gevoel hebben dat je er als ouder bent wanneer ze je nodig hebben (Vandersmissen, 2019).

"Na een echtscheiding hebben kinderen flexibele ouders nodig die in het belang van het kind kunnen denken" zegt Monique Van Eyken (Vandersmissen, 2019).

Volgens professor Mortelmans wordt het kind hoe jonger hoe sneller toegewezen aan de moeder. Deze professor denkt dat dit door het idee komt dat moeders de primaire zorgpersoon zijn. Hij vervolgt dat meer en meer rechters wel een meegroeiplan toevoegen aan de verblijfsregeling. Dit plan houdt in dat naargelang het kind groter wordt, het meer tijd met de vader kan doorbrengen (Vandersmissen, 2019).

Volgens Le Grelle en Gert Coppens, directeur van VZW Centrum Ouders (hierna CO2), worden kinderen door de moeder ingezet als strijdwapen. De reden dat kinderen volgens hen sneller aan de moeder worden toegewezen is omdat vrouwen beter zijn in beïnvloeden en ze daarom sneller geloofd worden door familierechters, zelfs al worden er leugens verteld (Vandersmissen, 2019).

“Na 10 jaar strijd, met bewijzen, ben ik gebroken en heeft de rechter een contactverbod ingelast. Ik ben er kapot van” (Mark, whatsappbericht, 3/12/2021).

“Het gerecht heeft me nooit geloofd... Net als in 2012. Herinneringen komen terug. Angst, onmacht, ...” (Mark, whatsappbericht, 3/12/2021).

“Ik mis mijn kinderen enorm en nu komt de politie om de maand controleren of ik me aan de regels hou. Net of ik een crimineel ben. Ik ben op” (Mark, whatsappbericht, 12/1/2022).

“Ik ben de hulk en mama is moeder Theresa. Ik ben echt moedeloos. Alle bewijzen die ik aanreik om het vies spel dat ze speelt te duiden nemen ze niet op in hun rapport” (Mark, whatsappbericht, 22/4/2022).

“Ik heb bewijzen die de subjectiviteit van het onderzoek van SDJ (Sociale Dienst Jeugdrechtsbank) bevestigen. Die bewijzen wil SDJ niet zien of verwijderen ze uit verslagen” (Mark, whatsappbericht, 23/4/2022).

“Voor mijn zaak zal het niet veel meer uithalen, maar ik wil andere vaders, die vechten voor hun kinderen, wel helpen door hier anoniem mee naar buiten te komen” (Mark, whatsappbericht, 26/4/2022).

Op de website van de Koning Boudewijnstichting staat meer informatie over CO2 VZW. Deze vereniging is ontstaan doordat Gert Coppens zelf een scheiding doormaakte en daarbij onrechtvaardigheid ondervond. Na overleg met lotgenoten werd het hem snel duidelijk dat er onrecht bestaat en er voor vaders geen opvang bestaat wanneer ze in deze situatie terecht komen. De organisatie streeft naar gelijke kansen tussen mannen en vrouwen en wil beide ouders ondersteuning bieden (Koning Boudewijnstichting, z.d.)

Tot slot laat Vandersmissen Liliane Versluys, advocate en publiciste gespecialiseerd familierecht, aan het woord in zijn artikel. Volgens deze advocate wegen maatschappelijke rolpatronen door bij de beslissing van familierechtsbanken om vaders het co-ouderschap te weigeren. Versluys stelt dat moeders per definitie geen betere opvoeders zijn dan vaders maar in bepaalde carrièrefases kiezen vrouwen waarschijnlijker voor de opvoeding van hun kinderen. Ze voegt eraan toe dat mannen daar ook steeds meer voor willen kiezen maar dat deze vaders vaak onder druk staan van hun werkgever en zo prioriteit geven aan hun carrière (Vandersmissen, 2019).

2.5. De gevolgen van het maatschappelijk taboe op macroniveau voor het slachtoffer op microniveau

2.5.1. De voornaamste drempels

Dubbel geïctimiseerd

Zoals eerder in deze bachelorproef is gebleken genereert een taboe gevoelens van schaamte. Deze mannen schamen zich om als man slachtoffer te zijn met als gevolg dat ze dit gegeven van slachtofferschap vaak zelf niet (h)erkennen. Daardoor dragen deze mannen zelf ongewild bij aan de onderrapportage van partnergeweld op mannen (Machado, Hines & Matos, 2016).

De eerder vermelde factsheet bevestigt dit. Daarin wordt namelijk gesteld dat mannenmishandeling door het slachtoffer zelf niet altijd gezien wordt als een probleem, noch als een vorm van IFG. Verder denken deze

mannen dat zij quasi de enigen zijn die dit overkomt. Dit alles heeft tot gevolg dat slechts 3% aangifte doet bij de politie (Blijf Groep, Stichting Wende & Veilig Thuis, 2018).

Ook deze factsheet beschrijft dat de schaamte bij deze mannen groot is en dat de voedingsbodem van deze schaamtegevoelens de eerdergenoemde maatschappelijke visies en normen zijn (Blijf Groep, Stichting Wende & Veilig Thuis, 2018).

Verscheidende onderzoekers ontdekten dat deze mannen verder vrezen om niet geloofd te worden en/of uitgelachen te worden. Wanneer ze er dan toch mee naar buiten komen vertelt het merendeel van de bevroegde slachtoffers dat ze vaak effectief op ongeloof stuiten, niet ernstig genomen worden en door de politie worden uitgelachen of als boeman of pleger worden gezien en meegenomen (Machado, Santos, Graham-Kevin & Matos, 2017; Tsui, 2014).

“Ik werd voortdurend uitgelachen en niet geloofd bij hulpverleningsinstanties en werd van het kastje naar de muur gestuurd” (Simon, diepte-interview 21/11/2021).

“Het gaat niet goed met mij. Dat ongeloof, die oneerlijkheid, die onrechtvaardigheid knaagt enorm aan me” (Mark, whatsappbericht, 12/1/2022).

Op de achtergrondpagina ‘Vaders worden niet genoeg gezien en gehoord’ van de eerder vermelde Augeo Foundation website schrijft de auteur Jessica Maas, journalist gespecialiseerd in sociale vraagstukken, de woorden van een vader neer. “Mensen zijn toch bang dat hun kind wordt afgenomen als ze hulp vragen.” De vader zegt deze woorden op een Nederlandse debatavond met als thema ‘Huiselijk Geluk’ van Trias Pedagogica, een expertisebureau op het gebied van vaderschap, opvoeden en interculturele pedagogiek. De debatleider, Mireille Bijnoe vat samen dat angst en schaamte voorkomen dat mensen aankloppen bij professionals om hulp te vragen (Augeo Foundation, z.d.).

Deze trend dat schaamte en angst een drempel voor het vragen van professionele hulp betekenen wordt bevestigd door het onderzoek ‘Long-term consequences of intimate partner abuse on physical health, emotional well-being and problem behaviors’. De onderzoekers beschrijven hoe het taboe bij deze mannen intense gevoelens van schaamte veroorzaakt en ook hier beschrijven ze de angst om uitgelachen te worden en/of niet geloofd te worden, waardoor deze mannen kennelijk minder aangifte doen (Simmons et al., 2018).

Ook Nanhoe stelt dat wanneer een man aangeeft dat hij slachtoffer is van IFG er met argwaan en ongeloof gereageerd wordt (Nanhoe voor ‘Mannenopvang’ 2015).

Dat victim blaming bij mannen nog vaker voorvalt dan bij vrouwen werd in deze invalshoek al duidelijk. Marijke Weewauters voegt hieraan toe dat dergelijke reactie van de maatschappij het voor mannen nog extra moeilijk maakt om te zeggen: “ik ben man en ik heb niet gereageerd”. Weewauters vervolgt dat mannen vaak zeggen: “het enige wat ik geleerd heb is om fysiek te reageren, maar dan is het hek zeker van de dam en dat wil ik niet” (Weewauters, 2021).

Verder stelt deze experte dat slechts één verkeerde reactie vanuit de maatschappij ervoor kan zorgen dat een slachtoffer volledig dicht klapt en geen verdere stappen meer onderneemt om hulp te zoeken (Weewauters, 2021).

Ines Keygnaert bevestigt dit en stelt dat redenen waarom slachtoffers zo weinig aangifte doen een gevolg kunnen zijn van één keer een negatieve reactie te krijgen. Mede daardoor onderschatten slachtoffers de ernst van hun situatie (Keygnaert, 2021).

Keygnaert vervolgt dat bij mannen in deze situatie vaak gezien wordt dat ze het heft in eigen handen nemen om de situatie te proberen oplossen. Volgens deze seksuoloog komt middelenmisbruik hierbij regelmatig voor om zo de omstandigheden te proberen verzachten. Bovendien wordt vaak gezien dat mannen hun job verliezen als gevolg van de geweldsituatie en zo in armoede terecht komen en/of op straat komen te leven. Daarbovenop vinden ze het moeilijk om hun situatie aan derden uit te leggen en zo eventueel hulp te vragen en te krijgen (Keygnaert, 2021).

De onderzoekers die het onderzoek 'Men's experiences of the UK Criminal Justice System following female-perpetrated intimate partner violence' deden stellen dat deze secundaire vorm van victimisatie de psychologische gevolgen bij deze mannelijke slachtoffers bekrachtigen (McCarrick, Davis-McCabe & Hirst-Winthrop, 2016).

Volgens Weewauters wordt er tot slot vaak over het hoofd gezien dat een slachtoffer in een dagelijkse terreur zit en daardoor gebrek aan energie heeft om stappen te ondernemen en een hulpvraag te formuleren (Weewauters, 2021).

2.6. Besluit

In het Verdrag van Istanbul van de Raad van Europa van 2014 wordt potentieel mannelijk slachtofferschap vernoemd. Verder bekijkt dit verdrag partnergeweld vanuit discriminatie op vrouwen. Daarom zet het verdrag in op het bestrijden van discriminatie louter op vrouwen.

Daarnaast wordt er gepleit voor gelijkheid tussen mannen en vrouwen door ervoor te zorgen dat vrouwen in hun kracht komen te staan. Betekent gelijkheid tussen mannen en vrouwen niet eerder dat zowel mannen als vrouwen in hun kracht komen te staan?

Omdat het verdrag vrouwen bekijkt vanuit een minder sterke positie in de samenleving wordt afgeleid dat er daardoor meer afhankelijkheid bij vrouwen bestaat. Wat met afhankelijkheid bij mannen? Uit de psychologische invalshoek kwam immers naar boven dat angst, voor bijvoorbeeld het verlies van de kinderen, een afhankelijkheidspositie creëert.

Deze bachelorproef concludeert hieruit dat het bij verdragen, wetten omtrent ouderschap en sensibiliseringscampagnes aan te raden is om minder eenzijdige genderterminologie en maatregelen te gebruiken. Verder komen dankzij deze invalshoek meer onderwerpen naar boven waarvan het wenselijk is om aan te halen bij drempelverlagende sensibiliseringscampagnes: vrouwelijk én mannelijk slachtofferschap, vrouwelijk én mannelijk ouderschap, geweld in holebi-relaties, evenwaardig ouderschap en bewustmaking van de effecten van *victim blaming*.

3. EEN OVERLAP TUSSEN TWEE INVALSHOEKEN: THERAPEUTISCHE INZICHTEN EN HET BELEID OP MESONIVEAU

3.1. Inleiding

Zoals eerder vermeld in deze bachelorproef zijn er voor mannelijke slachtoffers van partnergeweld heel wat drempels om de stap naar hulpverlening te zetten. Om een antwoord te kunnen formuleren op de onderzoeksvraag ‘Wat kan de hulpverleningssector doen om de drempels van deze mannelijke slachtoffers te verlagen?’ is het eerst nodig om een antwoord te vinden op de onderzoeksvraag ‘Wat zijn de hulpbehoeftes van mannelijke slachtoffers na partnergeweld?’

Van daaruit kunnen we kijken of het huidige hulpverleningsaanbod voldoende aansluit bij de specifieke noden. Om dit nader te onderzoeken gaat deze bachelorproef op zoek naar antwoorden op de onderzoeksvraag ‘Wat bestaat er al van *good practices* en opvangvormen in Oost-Vlaanderen/Gent?’ en vervolgens op de vraag ‘Welke hiaten en/of spanningsvelden tussen hulpvrager en hulpverlener zijn er in de hulpverlening aan mannelijke slachtoffers van (ex)partnergeweld?’

Pas wanneer hierop antwoorden gevonden zijn kan deze bachelorproef veranderingsgerichte voorstellen formuleren en kan de hulpverlening op een responsieve en/of outreachende manier (re)ageren.

Terwijl het hulpverleningsaanbod doorgelicht wordt, kan ook het therapeutisch onderdeel nader bekeken worden. Zo kan er een antwoord gevonden worden op de vraag ‘Wordt er bij de methodieken voor begeleiden van mannelijke slachtoffers van (ex)partnergeweld voldoende rekening gehouden met de verschillen tussen mannelijke en vrouwelijke hulpbehoeften?’

Pas wanneer deze vragen beantwoord worden is het haalbaar om het veranderingsdoel op mesoniveau te bereiken: ‘De slachtoffers worden opgevangen door een professionele instelling en kunnen werken aan herstel dankzij gespecialiseerde hulp’.

3.2. Behoefteanalyse

3.2.1. Een luisterend oor

In het Portugese onderzoek ‘Help-seeking and needs of male victims of intimate partner violence in Portugal’ uitend de bevraagde mannen dat ze het meeste nood hebben aan iemand om mee te praten (Machado, Hines & Matos, 2016).

Weewauters zegt in ‘Als je eens wist’ dat onze Belgische vrouwelijke hulpverlening praat over trauma en over emoties. Volgens deze experte in gendergerelateerd geweld is dat niet wat mannen willen (Weewauters, 2021).

Op het eerste zicht lijken deze twee inzichten tegenstrijdig. De praktijk leert ons echter dat mannen effectief nood hebben aan een luisterend en vooral gelovend oor. Wat hierin een grote rol speelt, is het therapeutisch gehalte. Diepte-interviews onthullen namelijk dat mannen de feiten van hun verhaal wel kwijt willen, maar ze willen niet te uitgebreid praten over hun emoties. Daarnaast mogen de traumatische gevolgen benoemd worden, maar liever op een oplossingsgerichte wijze. Als in ‘Wat kan eraan gedaan worden?’ en niet ‘Hoe voel je je daarbij?’

“Als er niets kan gedaan worden, vind ik eindeloos praten verloren energie” (Mark, whatsapp bericht 15/7/2022).

“Het effect van de lotgenotengroep heeft mijn verwachtingen enorm overtroffen. Het was een openbaring om met mannen te kunnen praten die hetzelfde hebben meegemaakt (of toch gelijkaardig) en om echt gehoord en begrepen te worden” (Telefoongesprek Simon, lotgenoot groep FJC & CAW te Mechelen, 19/1/2022).

3.2.2. Stabiliseren van de geweldsituatie

Zoals in de probleemverkenning al beschreven werd, is uit de resultaten van het onderzoek van Nanhoe gebleken dat de primaire behoefte van mannen in deze situatie het zich bevrijden van de gewelddadige relatie is (Nanhoe, 2011).

Eens aan deze primaire behoefte voldaan is hebben deze mannen nood aan een time-out. Een periode om te acclimatiseren terwijl de thuissituatie kan stabiliseren. Bij mannen die nog aan hun relatie willen werken merkt Nanhoe de nood aan ambulante hulp en begeleiding om zo de thuissituatie te verbeteren en meer geweld te voorkomen (Nanhoe, 2011).

Ook in Portugal geeft het merendeel van de bevroagde mannen aan nood te hebben aan rust en veiligheid (Machado, Hines & Matos, 2016).

3.2.3. Intramuraal versus extramuraal

Nanhoe concludeert dat niet alle mannen nood hebben aan intramurale opvang omdat ze soms aangeven dat ze aan verbetering van hun relatie willen werken (Nanhoe, 2011).

Hier treedt ook opnieuw de schaamte op de voorgrond. Meer bepaald dat er nog veel mannen zijn waarbij dit gevoel van schaamte overheerst wat hen belet om uit de situatie te stappen en een hulpverleningstraject op te starten. Meer specifiek willen ze liever niet dat hun naaste omgeving weet krijgt van hun slachtofferschap (Nanhoe, 2011).

Nanhoe vervolgt dat extramurale hulp een betere optie is voor deze mannen omdat de stap naar een opvangtraject op dit punt (nog) te invasief zou zijn. Dan kan een ambulante traject voorgesteld worden. Dit zijn gesprekken op locatie, zonder verblijf (Nanhoe, 2011).

Stel dat het slachtoffer niet terecht kan bij familie of vrienden om daar een veilige omgeving te creëren, kan een tussenstap een oplossing bieden. Meer bepaald zou een opvanglocatie dan een tijdelijke time-out kunnen voorzien om vervolgens een ambulante traject, best binnen dezelfde organisatie, op te starten (Nanhoe, 2011).

De bevroagde mannen verkiezen begeleiding binnen een en dezelfde organisatie. Dit betekent dat ze de hulpverleners al wat kennen en er kan bovendien al sprake zijn van een eventuele vertrouwensband. Het zou volgens deze mannen drempelverhogend werken wanneer ze hun verhaal telkens opnieuw aan een nieuwe hulpverlener moeten vertellen (Nanhoe, 2011).

3.2.4. Ondersteuning bij praktische zaken

Er is nog een andere reden waarom deze mannen bij dezelfde hulpverlener(s) willen blijven. Van zodra aan de behoefte aan een periode van rust en veiligheid creëren voldaan is, hebben mannen nood aan ondersteuning bij het op orde stellen van praktische zaken. De kans is groot dat de desbetreffende organisatie al contact opnam met andere relevante instanties om dergelijke aangelegenheden te regelen (Nanhoe, 2011).

Eerder in deze bachelorproef werd vastgesteld dat heel wat mannen door de gewelddadige situatie, naast psychologische gevolgen, werkloos worden en in armoede terecht komen. Velen onder hen geraken verslaafd aan alcohol of drugs (Keygnaert, 2021)

Uit dezelfde invalshoek is gebleken dat het slachtoffers vaak aan mentale kracht ontbreekt om een hulpvraag te formuleren (Weewauters, 2021).

Nanhoe ontdekt dat de praktische ondersteuning op dergelijke gevolgen inspeelt. De hoofdverantwoordelijkheid ligt bij de cliënt, maar professionele hulpverlening kan hen bijstaan met bijvoorbeeld loopbaanbegeleiding, huisvestingsondersteuning, schuldenbemiddeling, het organiseren van gespecialiseerde hulpverlening en het opvolgen van hun plaats op wachtlijsten van geestelijke gezondheidsorganisaties (Hierna GGZ-organisaties), (Nanhoe, 2011).

De Portugese onderzoekers kwamen tot dezelfde conclusie. De meeste van de Portugese bevroegde mannen hebben nood aan sociale steun (Machado, Hines & Matos, 2016).

De bevroegde mannen in het onderzoek van Nanhoe vrezen dat ze niet altijd in staat zijn om hun eigen belangen te vertegenwoordigen. De angst bestaat om opnieuw helemaal op eigen draagkracht te moeten terugvallen. Ook daarom houden deze mannelijke slachtoffers liever vast aan een hulpverlener die van bij het begin actief betrokken is bij hun belangen (Nanhoe, 2011).

3.2.5. Zinnvolle dagbesteding

Uit hetzelfde onderzoek blijkt dat mannen behoefte hebben aan een zinnvolle dagbesteding. De meeste mannen willen zo snel mogelijk terug deelnemen aan de samenleving, via een job of een opleiding. Het idee hierachter is dat zich nuttig voelen een positieve impact heeft op het zelfvertrouwen en de assertiviteit (Nanhoe, 2011).

3.2.6. Aanpakken van psychische gevolgen

Als aan alle bovenstaande hulpbehoeften voldaan is, voelen deze mannen zich klaar om te werken aan hun psychisch herstel. Hoewel dit meestal maatwerk vraagt, zijn er volgens Nanhoe een aantal psychische klachten waaraan alle bevroegde mannen willen werken. Meer bepaald eenzaamheid, traumaverwerking, communicatieve vaardigheden, weerbaarheid en assertiviteit. Depressie, zelfmoordgedachten en persoonlijkheidsproblemen komen ook vaak ter sprake, waarvoor gespecialiseerde hulp nodig is (Nanhoe, 2011).

Het eerder aangehaalde Portugese onderzoek bevestigt dit. In dit onderzoek gaven de meeste mannen namelijk hun behoefte aan gespecialiseerde hulp aan (Machado, Hines & Matos, 2016).

“Ik was militair waarvoor ik psychologische persoonlijkheidstesten moest ondergaan. Bleek toen dat ik een zelfzeker en stabiel iemand was. Toen ze vier jaar later vertrok bleef daar niets meer van over. Haar psychische spelletjes hadden mij leeggezogen en mijn zelfvertrouwen helemaal afgebroken. Ik heb me toen laten opnemen in een psychiatrische instelling, waar ik uit pure wanhoop zelfmoord probeerde plegen” (Mark, diepte-interview, 29/11/2021).

“Ik had niets of niemand meer en de hulpverleningsinstanties deden niets, ze luisterden zelfs niet. Uiteindelijk deed ik een wanhoopspoging. Toen mijn telefoon op die moment volstroomde met vulgaire berichten van haar dacht ik: dit is niet het laatste wat ik wil ervaren. Ik belde mijn enige overgebleven vriend op en die heeft me naar spoed gebracht” (Simon, diepte-interview, 22/11/2021).

“Zijn er geen goede therapieën die werkelijk iets doen om hiervan af te geraken?” (Rudi, lotgenotensessie VZW Zijn Gent, 19/4/2022).

3.2.7. Aandacht voor het vaderschap en de kinderen

Nanhoe spreekt over een blinde vlek in de hulpverlening. Ze stelt dat de mannen na het ontvluchten van de geweldsituatie hun kinderen moeten achterlaten in een situatie die voor hen zelf onleefbaar werd en als onveilig aanvoelde. De vaders weten bijgevolg niet in hoeverre hun kinderen veilig zijn in de thuissituatie en/of er ondersteuning voor handen is om kinderen, die getuige geweest zijn van het geweld, te begeleiden (Nanhoe, 2011).

Het blijkt dat de opvanglocaties enkel hulp bieden aan kinderen die mee opgevangen worden met de vaders of kinderen die op bezoek komen. Er is geen aandacht voor achtergebleven kinderen (Nanhoe, 2011).

De meeste vaders willen volgens deze onderzoekster liever niet dat hun kinderen zien dat ze in een opvangsituatie leven. Ze proberen dit te omzeilen door een regeling te treffen om hun kinderen bij familie of vrienden te kunnen zien (Nanhoe, 2011).

3.3. Aanbodanalyse: wat bestaat er al van hulp aan (mannelijke) slachtoffers van partnergeweld in Oost-Vlaanderen/Gent?

In de probleemverkenning van deze bachelorproef was de getuigenis van Koen al te lezen. Deze getuigenis legt bloot hoe mannen op vlak van hulpverlening vaak het gevoel hebben in de kou te blijven staan. Volgens hem zouden zowel vrouwen als mannen de mogelijkheid moeten krijgen om in dergelijke omstandigheden een nieuw leven te beginnen. Hij voegt eraan toe dat de realiteit echter schrijnend is.

“Een vluchthuis voor vrouwen was al een goede stap. Wat voor de mannen?” (Koen voor Horen, Zien en Praten, 2017).

Is het feit dat mannen het gevoel hebben in de kou te blijven staan een gevolg van het ontbreken van de juiste hulpverlening of omdat deze slachtoffers niet weten dat dergelijke hulpverlening bestaat en/of de weg er niet naartoe vinden? En als ze de weg gevonden hebben rijst bovendien de vraag of het aanbod voldoende aansluit bij de specifieke hulpbehoeften van de hulpvrager.

Deze bachelorproef neemt als eerste stap de proef op de som door zich in de schoenen van een mannelijk slachtoffer te proberen verplaatsen. Wat is de meest laagdrempelige en veelgebruikte manier om vanuit een veilige omgeving rustig hulp te kunnen zoeken? Het internet.

Wanneer je in Google de zoekterm 'ik ben een mannelijk slachtoffer van partnergeweld en zoek hulp in Oost-Vlaanderen' ingeeft is het eerste resultaat dat verschijnt de website van Triene-Mie Le Compte, auteur van het boek 'Als liefde overleven wordt' & ervaringsdeskundige van partnergeweld.

3.3.1. Het laagdrempelige internet

Triene-Mie le Compte

Op deze website staat een tab: 'Partnergeweld'. Wanneer je daarop klikt krijg je 'Ben je slachtoffer?' te zien. Van daaruit kan je uit verschillende onderwerpen kiezen waarover je meer informatie wil. Het eerste topic dat relevant is voor deze bachelorproef is 'ook mannen maken het mee' (Le Compte, 2020).

Van hieruit kan je kiezen voor 'organisaties die kunnen helpen in België', waar de eerder vermelde lotgenotengroep voor mannen van Family Justice Center in Mechelen te vinden is. Hierna komt 'organisaties die kunnen helpen in Nederland' (Le Compte, 2020).

Het volgende punt onder deze rubriek is 'Meer informatie over geweld tegen mannen'. Hieronder zijn getuigenissen, campagnes, artikels, documentaires en ander filmmateriaal terug te vinden (Le Compte, 2020).

Dan volgt 'Hulp zoeken'. Hier geeft Le Compte als eerste tip om erover te praten en je als slachtoffer niet te laten ontmoedigen door schaamte of het taboe. Dit in eerste instantie met je omgeving en/of je huisarts (Le Compte, 2020).

Bij acuut gevaar raadt deze ervaringsdeskundige aan om de politie te bellen op het nummer 101 en voor dringende medische hulp het nummer 112. Er volgt een overzicht van onder andere telefonische hulpverlening, diensten voor slachtofferhulp, crisisopvangcentra en politionele & gerechtelijke diensten (Le Compte, 2020).

Vervolgens geeft Le Compte de crisis- en opvangcentra in Vlaanderen en in Nederland weer. Hier wordt het onderscheid tussen vluchthuizen voor vrouwen en vluchthuizen voor mannen gemaakt (Le Compte, 2020).

Slachtofferzorg Departement Welzijn, Volksgezondheid & Gezin

Als tweede resultaat kom je op een website van de Vlaamse Overheid terecht. Het Departement Welzijn, Volksgezondheid & Gezin presenteert een pagina over slachtofferzorg. Als eerste zie je een definitie van partnergeweld die grotendeels vergelijkbaar is met de gebruikte definitie in de psychologische invalshoek van deze bachelorproef (Vlaamse Overheid, Departement Welzijn, Volksgezondheid & Gezin, z.d.)

Daarna zie je een onderverdeling van 'Wat kan je zelf doen?', 'Wie kan je helpen?' en 'Misschien zoek je info over'. Ook hier is 'Praat erover' de allereerste tip. Verder is de informatie over politie, huisarts en 112

gelijklopend met de website van Triene-Mie Le Compte. Evenals de opgenoemde hulpverleningsinstanties, die later verder worden besproken (Vlaamse Overheid, Departement Welzijn, Volksgezondheid & Gezin, z.d.)

Over het algemeen zijn beide websites gelijklopend. Met uitzondering van de vermelding van de lotgenotengroep voor mannen en de specificatie dat ook mannen slachtoffer kunnen zijn van IFG. Bij 'Misschien zoek je info over' wordt genderspecifiek wél aandacht geschonken aan 'Wat is vrouwelijke genitale verminking?' Vlaamse Overheid, Departement Welzijn, Volksgezondheid & Gezin, z.d.)

3.3.2. Telefonische hulpverlening

1712

Op dit gratis nummer kunnen burgers anoniem terecht met vragen over geweld, misbruik en kindermishandeling. 1712 wordt ondersteund door de Vlaamse Overheid en is een samenwerkingsproject met de verschillende vestigingen van het CAW en de Vertrouwenscentra Kindermishandeling. Deze dienst kan zowel via chat of telefonisch gecontacteerd worden. Alle vragen worden beantwoord door professionals van het CAW en het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling (1712, z.d.)

Awel

Met de slogan 'Awel ik wil praten' is het doel van deze anonieme telefonische en online hulplijn (telefoonnummer: 102) om naar kinderen en jongeren te luisteren, die hun verhaal kwijt willen. Kinderen en/of jongeren die getuige zijn van partnergeweld tussen hun ouders en/of die zelf slachtoffer zijn van geweld of verwaarlozing kunnen hier terecht. De mensen die deze jongeren en kinderen te woord staan zijn, door Awel opgeleide, vrijwilligers (Awel, z.d.).

Luisterende oren bij partnergeweld

Mensen die zich onveilig voelen in hun relatie en hierover met iemand wil praten kunnen dit doen door anoniem te bellen naar een luisterend oor in zijn of haar eigen moedertaal. Nederlandstaligen worden doorverwezen naar 1712. Voor verschillende andere talen zijn specifieke nummers beschikbaar. Ouders kunnen hier ook voor vragen over hun kinderen terecht. Er wordt bij vermeld dat niemand een ouder het recht kan ontnemen om zijn of haar kinderen te zien (Luisterende Oren, z.d.).

Tele-Onthaal

Tele-Onthaal beschrijft hoe moeilijk het voor iemand kan zijn om een gesprek over een precair onderwerp aan te gaan. Deze dienst speelt hierop in door veiligheid, anonimiteit en laagdrempeligheid aan te bieden. Er kan dag en nacht, ook in het weekend en op feestdagen gebeld worden naar het gratis nummer 106. Daarnaast is er een chatfunctie, die dagelijks beschikbaar is vanaf 18u en op woensdag- en zondagnamiddag vanaf 15u (Tele-Onthaal, 2017).

3.3.3. Hulpverlening in Oost-Vlaanderen/Gent

Team IFG Stad Gent

Stad Gent heeft een website 'Familiaal Geweld' en een Team IFG. Dit team werkt onder de Dienst Preventie Voor Veiligheid en heeft als doel IFG te voorkomen, te stoppen en/of te herstellen (Stad Gent, Dienst Preventie voor Veiligheid, Team IFG, z.d.).

Het team doet dit door alle professionals, die in Gent rond IFG werken, te ondersteunen. Onder andere door het geven van opleidingen, netwerkmomenten te organiseren en nieuwsbrieven op te stellen die onder andere verspreid worden via de website 'Familiaal Geweld' van Stad Gent. Verder sensibiliseert deze dienst Gentenaars over het thema IFG door het jaarlijks op poten zetten van campagnes. Hierin werken ze nauw samen met 1712 (Stad Gent, Dienst Preventie voor Veiligheid, Team IFG, z.d.).

Pilootproject IFG Verhuis

Dit project houdt in dat alle betrokkenen in een IFG-verhaal, zowel slachtoffer als pleger, een beroep kunnen doen op bijna kosteloze logistieke steun bij verhuizen. Door alle betrokkenen te helpen wil dit initiatief rust en veiligheid in het hele gezin teweeg te brengen. Dit is een samenwerking tussen verhuisfirma Schollaert en Dienstenbedrijf Sociale Economie (Stad Gent, Dienst Preventie voor Veiligheid, Team IFG, z.d.).

Slachtofferhulp

Zoeken op 'slachtofferhulp partnergeweld Oost-Vlaanderen' leidt in eerste instantie via de sociale kaart naar het Centrum voor Algemeen Welzijnswerk (hierna CAW).

De Sociale Kaart

De sociale kaart, een zoekmonitor van de Vlaamse Overheid, geeft bij de zoekopdracht 'slachtofferhulp partnergeweld Oost-Vlaanderen' nog meer instanties weer: het CAW, Tele-Onthaal, de huisarts, de Lokale Politie dienst Slachtofferbejegening, 112 (spoed) of 0900-8844 (geen spoed) en er is meer info voor professionelen terug te vinden (De Vlaamse Overheid, z.d.).

Het CAW

In België zijn er 11 CAW die verspreid zijn over Vlaanderen en Brussel. Elk CAW heeft een eigen werkingsgebied. In deze bachelorproef wordt dieper ingegaan op CAW Oost-Vlaanderen.

- **Eerste hulp bij partnergeweld: Onthaal**

Het CAW heeft een Themafolder Partnergeweld ontwikkeld. De folder 'Een geweldige relatie?' is te downloaden via de website. De folder licht toe wat partnergeweld is en hoe het CAW hierbij kan helpen (CAW, z.d.).

Ook de impact van het partnergeweld op de kinderen wordt vermeld en wat te doen wanneer je getuige bent van partnergeweld. Bij 'contacteer ons' wordt verwezen naar 1712. Daarnaast kunnen hulpvragers langsgaan in een CAW-huis in de buurt (CAW, z.d.).

Deze dienstverlening is de laagdrempelige functie Onthaal en is op afspraak. Verder kan je tijdens de werkuren bellen naar 0800 13 500. Mailen en chatten is ook een mogelijkheid. De chatfunctie is via de website en mailen kan naar: onthaal.gent@cawoostvlaanderen.be. Via een link is te vinden welk CAW-huis het dichtste bij is (CAW, z.d.)

Een knelpunt bij de functie Onthaal is dat er wachtlijsten zijn (Telefoongesprek CAW 0800 13 500, 15/7/2022).

- **Crisisteam De Schelp Oost-Vlaanderen**

In eerste instantie raadt het CAW aan om niet te blijven zitten met een ingrijpende crisissituatie en om erover te praten. Hun crisismeldpunten zijn permanent bereikbaar. Dag en nacht, zowel op weekdays als in het weekend. Dit kan via 09/ 265 04 90 of crisisteam@cawoostvlaanderen.be (CAW, z.d.)

Op de webpagina van het CAW staan mogelijke noden bij crisis beschreven. Deze sluiten grotendeels aan bij de hulpbehoeftes die Nanhoe in haar onderzoek ontdekte. Meer bepaald wordt de mogelijke nood aan een tijdelijke rustperiode, aan advies, aan gesprekken om te kijken wat er dient te veranderen en/of aan een doorverwijzing naar meer aangepaste hulp of opvangplaats vermeld. Samen met de betrokkenen wordt er gekeken naar wat de minst ingrijpende oplossing kan zijn (CAW, z.d.).

Er wordt onderscheid gemaakt tussen crisishulpverlening voor kinderen en jongeren onder de leeftijd van achttien en voor volwassenen (CAW, z.d.).

- **Ambulant: Team Partnerconflict en –geweld**

Via gesprekken kijkt dit team 'Partnerconflict en –geweld' samen met de hulpvrager(s) hoe het geweld binnen de relatie kan stoppen. Dit team is telefonisch te bereiken op het algemeen eerder vermelde 0800-nummer en via mail op partnerconflictengeweld@cawoostvlaanderen.be (CAW, z.d.).

Er wordt tijdens deze gesprekken stil gestaan bij de opbouw van spanning en agressie en de oorzaken van geweld. Verder worden er ook alternatieve agressie-regulerende manieren aangereikt en wordt meer informatie gegeven over de invloed van alcohol en drugs op geweld (CAW, z.d.).

Bovendien wordt er ingezet op de dynamiek van de partnerrelatie waar ze kijken naar individuele wensen en bezorgdheden. Ook wordt de veiligheid binnen de relatie onder de loep genomen en gaan ze dieper in op het verleden, het heden en de verlangens voor de toekomst. Tot slot worden er tools aangereikt om beter te leren omgaan met de verschillen tussen de partners (CAW, z.d.).

- **Residentieel: crisisopvangcentrum De Schelp**

Wanneer je door omstandigheden niet langer thuis kunt blijven wonen of wanneer je door een noodsituatie geen onderdak meer hebt, is er opvang beschikbaar. Dit is met een vaste dagprijs en het OCMW kan tussenkomen bij betalingsmoeilijkheden. Contact opnemen moet via de functie Onthaal gebeuren (CAW, z.d.).

Bij dreiging na IFG is er ook een mogelijkheid om kort in een vluchthuis met geheime locatie te verblijven. Deze opvangfaciliteit biedt rust, veiligheid en begeleiding bij de stappen die het slachtoffer wil zetten. Daarnaast wordt er samen naar de mogelijkheden voor de toekomst gekeken, zoals onder andere de eventuele stappen die te zetten zijn om het geweld te doen stoppen (CAW, z.d.).

“Residentiële opvang in een opvangcentrum en/of vluchthuis wordt binnen het CAW gezien als de meest ingrijpende oplossing en is de allerlaatste stap in het proces. Het gebeurt namelijk vaak dat iemand in de opvang zit en beseft: dit had ik niet gewild. Ik wou dat het geweld stopte, maar niet dat de relatie stopt” (Monique Van Malderen, Teamverantwoordelijke IFG CAW, 30/11/2021).

“Om die reden wordt in de eerste plaats ingezet op bemiddeling. Dit gebeurt door het team ‘Partnerconflict en – geweld’. Als dit niet werkt wordt er gekeken of ambulante hulpverlening voldoende is” (Monique Van Malderen, Teamverantwoordelijke IFG CAW, 30/11/2021).

“Om in het vluchthuis terecht te komen moet een slachtoffer voldoen aan voorwaarden en wordt er eerst een risicotaxatie uitgevoerd” (Monique Van Malderen, Teamverantwoordelijke IFG CAW, 30/11/2021).

“Opvang lijkt me inderdaad heel ingrijpend en confronterend, zeker voor mannen. Maar ik was toen ten einde raad. Stel dat ik niet bij mijn moeder terecht kon stond ik op het punt dat ik het zeker gedaan zou hebben. Als ik natuurlijk geweten had dat het bestond” (Simon, whatsappbericht, 16/7/2022).

- **Residentieel: crisisopvangcentrum voor mannen**

Wanneer je door precare omstandigheden niet langer thuis kan verblijven en/of wanneer je door een noodsituatie geen dak boven je hoofd meer hebt, kan een crisisopvangcentrum soelaas bieden. Dit is met een vaste dagprijs en er wordt doorverwezen naar het OCMW als er financiële problemen zijn (CAW, z.d.).

Ook hier wordt deels ingespeeld op hulpbehoeftes die overlappen met de behoeften die naar boven kwamen uit het onderzoek van Nanhoe. Deze opvangcentra bieden namelijk veiligheid en bescherming en er zou, tijdens deze intramurale begeleiding, gewerkt worden aan praktische problemen. Zoals het vinden van huisvesting, financiële moeilijkheden en tewerkstelling (CAW, z.d.).

Op niet-materieel vlak wordt ingezet op gezondheid en het (her)opbouwen van een netwerk. Wanneer blijkt dat meer gespecialiseerde hulp vereist is, gaat het CAW in overleg met de bevoegde dienst (CAW, z.d.).

IFG wordt niet specifiek vermeld.

“CAW Gent is voor de provincie Oost-Vlaanderen bezig met een nieuwbouwproject om hun crisisteam en het vluchthuis voor vrouwen te fuseren naar een beveiligde opvang met een setting die mogelijk maakt dat –in het kader van onveiligheid- zowel mannen als vrouwen met kinderen opgevangen kunnen worden” (Monique Van Malderen, Teamverantwoordelijke IFG CAW, 30/11/2021).

- **Gemengd opvangcentrum Gent**

Dit is een tijdelijke residentiële opvang voor thuisloze mannen en vrouwen, waar verder dezelfde vorm van hulpverlening wordt aangeboden dan in de eerder vermelde mannenopvang. Ook hier wordt IFG niet specifiek vermeld en zijn er wachtlijsten (CAW, z.d.).

Veilig Thuis

Dit is een overkoepelende term voor IFG-bestrijdende initiatieven in verschillende Vlaamse regio's. Hieronder vallen Family Justice Centers (hierna FJC) en Ketenaanpak Intrafamiliaal Geweld. Beiden richten zich op gezinnen waar geweld op regelmatige basis voorkomt en waar er sprake is van een meervoudige problematiek (Veilig Thuis, z.d.).

Ketenaanpak IFG Oost-Vlaanderen

Wanneer IFG-situaties als uiterst onveilig worden ingeschat komen ze in aanmerking voor een begeleidingstraject via Ketenaanpak IFG Oost-Vlaanderen. Dergelijke situaties vragen immers een gecombineerde aanpak op maat: een samenwerking van welzijns- en gezondheidsdiensten, politie en justitie (Vlaamse Overheid, Agentschap Justitie en Handhaving, z.d.).

De ketenaanpak betreft een provinciale werking die uitgebouwd is voor deze multidisciplinaire aanpak van IFG. De coördinatoren bevinden zich in het Justitiehuis in Gent maar de werking dient ook voor negenenvijftig andere lokale besturen van de provincie (mail Anne Kesteloot & Chantal Van De Kerckhove, 10/1/2022).

- **Kernpartners**

Het rapport 'Statusrapportage ketenaanpak IFG Oost-Vlaanderen 2021' vermeldt de volgende negen kernpartners:

- Stad/OCMW
- Politie
- Parket
- Justitiehuis
- CAW
- Centrum Geestelijke Gezondheidszorg (CGG)
- Lokale teams Kind & Gezin (Opgroeien Regie)
- Ondersteuningscentrum Jeugdzorg (OCJ – Opgroeien)
- Vertrouwenscentrum Kindermishandeling, (Statusrapport ketenaanpak IFG, 2021).

Er vindt een tweewekelijkse casustafel in Gent plaats, die begeleid wordt door twee coördinatoren van de Vlaamse afdeling Justitiehuisen. Er is verder een driemaandelijks provinciale stuurgroepvergadering. Voor elk van de negen diensten zit er een vaste persoon rond de provinciale tafel. Deze persoon is de liaison (Statusrapportage Ketenaanpak IFG Oost-Vlaanderen, 2021).

- **Een complexe problematiek**

IFG wordt omschreven als een omvangrijke maatschappelijke kwestie, die nauw verbonden is met problemen op verschillende levensgebieden, zoals huisvesting, financiën en op het sociaal, psychisch & lichamelijk functioneren (Vlaamse Overheid, Agentschap Justitie en Handhaving, z.d.). Deze probleemvelden kwamen eerder al aan bod in deze bachelorproef en overlappen met de hulpbehoeftes van mannelijke slachtoffers in het onderzoek van Nanhoe.

- **Een multidisciplinair antwoord op een complexe vraag**

Zo'n complexe problematiek is moeilijk aan te pakken door louter individuele instanties en vraagt om een partnersamenwerking met een multidisciplinaire en 'client centered' aanpak (Vlaamse Overheid, Agentschap Justitie en Handhaving, z.d.).

Burgers kunnen geen rechtstreeks contact opnemen. Dit gebeurt door een hulpverlener die een hulpverlenerspartner of politie of justitie contacteert (Vlaamse Overheid, Agentschap Justitie en Handhaving, z.d.).

Vervolgens kijkt het team of de IFG-situatie in aanmerking komt voor casusregie. Ondertussen blijven de al betrokken hulpverleners paraat. Naast dat de situatie als heel onveilig ingeschat moet worden, is de voorwaarde dat andere reguliere werkingsvormen en hulpverleningstrajecten onvoldoende helpend blijven (Vlaamse Overheid, Agentschap Justitie en Handhaving, z.d.).

De verschillende partners analyseren de situatie en stellen een plan van aanpak op. Voor elke nodige actie wordt beslist welke professional deze zal uitvoeren (Vlaamse Overheid, Agentschap Justitie en Handhaving, z.d.).

Justitiehuisen Dienst Slachtofferonthaal

Om als slachtoffer je rechten te laten gelden kan je langsgaan bij de dienst slachtofferonthaal in een justitiehuis in Dendermonde of in Gent. Deze dienst geeft informatie en bijstand tijdens de gerechtelijke procedure. Dit traject gaat in van zodra het slachtoffer een klacht heeft ingediend tot de strafuitvoering bereikt is (Federale Overheidsdienst Justitie, z.d.).

Dienst Maatschappelijke Zorg – Bureau Politiezone Zorg

Bij de dienst Maatschappelijke Zorg kunnen slachtoffers van misdrijven en verkeersongevallen terecht voor emotionele ondersteuning en kortdurende begeleiding. Verder geven ze ondersteuning tijdens politieke onderzoeken. De maatschappelijke assistenten verwijzen door en geven informatie en advies omtrent de juiste hulpverlening (Lokale Politie, z.d.).

Jeugdhulp Oost-Vlaanderen

- **Rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp (RTJ)**

Dit is een laagdrempelige jeugdhulpverlening waar je als jongere of als ouder zelf naartoe kunt gaan om ondersteuning, hulp en/of informatie te vragen zonder administratieve aanvraagprocedure (Vlaamse Overheid, Jeugdhulp, z.d.).

Hieronder vallen onder andere inloopteams (regioverpleegkundigen) en preventieteams (Kind en Gezin, Opgroeien). Verder zijn er de Centra voor Leerlingen Begeleiding (CLB) en ook voor jongeren zet het CAW in op de functie Onthaal. Dit heet het Jongeren Aanbod van het CAW (hierna JAC) (Vlaamse Overheid, Jeugdhulp, z.d.).

Daarnaast zijn er de meer gespecialiseerde rechtstreeks toegankelijke diensten, zoals Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg (CGG) en Centra voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning (CKG) (Vlaamse Overheid, Jeugdhulp, z.d.).

- **Niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp (NRT)**

Deze hulpverlening is heel ingrijpend en gespecialiseerd. Zoals bijvoorbeeld een begeleidingstehuis, een pleeggezin of een internaat voor kinderen met een handicap. Wegens de beperkte plaatsen en de intensieve hulpverlening kan een traject enkel van start gaan met het akkoord en de tussenkomst van de intersectorale toegangspoort, die een transparante en eenvormige werking mogelijk maakt. Een aanvraag kan enkel en alleen gebeuren via een hulpverlener die fungeert als contactpersoon-aanmelder (Vlaamse Overheid, Jeugdhulp, z.d.)

3.4. Spanningsvelden tussen hulpverlener en hulpvrager

3.4.1. Gebrek aan erkenning van vaderlijke betrokkenheid

Zoals eerder al duidelijk werd blijkt het vaderschap niet evenwaardig gezien dan het moederschap.

“Terwijl mannen binnen het gezin steeds meer tijd maken voor de kinderen, is buiten het gezin precies het tegenovergestelde het geval” (De Preter, 2019).

Het artikel ‘Ideale papa komt niet in de plaats van mama’ onthult dat de voordelen van positieve vaderbetrokkenheid duidelijk zijn. Een betrokken vader bevordert het welbevinden en de cognitieve, sociale, lichamelijke en emotionele ontwikkeling van kinderen. De auteur betreurt dat dit wetenschappelijk inzicht louter binnen academisch domein lijkt te zijn gebleven (Van Schoors, 2019).

Dit wordt bevestigd door het boek ‘Papa hoort er ook bij’ van Tina De Gendt, auteur en historica met als hoofdthema migratie & diversiteit in Gent. Zij stelt dat we in onze maatschappij nog steeds de rol van de vader over het hoofd zien wanneer het over opvoeden gaat. Dit fenomeen zou volgens de auteur nog versterkt worden wanneer het opvoeden in moeilijke situaties moet gebeuren (De Gendt, 2019).

De Gendt stelt dat wanneer vaders, vooral in onzekere situaties, positieve erkenning krijgen voor dit essentiële deel van hun identiteit, dit zorgt voor een positief effect op vaderlijke betrokkenheid (De Gendt, 2019).

Jeugdzorg en gebrek aan vaderlijke erkenning

Zoals uit de psychologische en sociale invalshoek al blijkt worden vaders niet alleen in de maatschappij maar ook in de hulpverlening onvoldoende gezien en gehoord en richten hulpverleners zich vaak in eerste instantie op moeders (Augeo, 2021).

Nochtans zijn vaders duidelijk relevant bij de opvoeding van hun kinderen en zoals eerder vermeld kunnen zij een grote rol spelen bij het voorkomen van IFG. Volgens Augeo is het dan ook een gemiste kans van de hulpverlening om vaders onvoldoende te betrekken (Augeo, 2021).

Abdellah Mehrz is pedagoog en directeur van de eerder vermelde organisatie ‘Trias Pedagogica’. Hij zegt dat hij het gebrek aan aandacht voor vaders in de hulpverlening jaren geleden al een tekortkoming vond (Augeo, 2021).

Ook het rapport van het Avans Expertisecentrum, een literatuurstudie naar aandachtspunten voor versterking van het vaderschap, had al in 2014 oog voor dit fenomeen: *“De mate waarin hulpverleners vaders betrekken bij de hulpverlening en de vaders aanspreken op hun vaderrol is beperkt”* (Vissers, 2014).

We leven momenteel in 2022 maar volgens Mehrasz is er vandaag de dag op dat vlak nog steeds niet veel veranderd. De rol van vaders blijft volgens deze pedagoog nog steeds onderbelicht en hij vreest dat het feit dat vaders slechts een bijrol spelen nog steeds een actualiteit is (Augeo, 2021).

De poortwachtersfunctie van het moederschap

Het is zowel sociologisch op macroniveau als in de hulpverlening op mesoniveau duidelijk dat wanneer er over ouders gesproken wordt, het meestal over de moeder gaat.

De eerder aangehaalde Louis Tavecchio beschrijft een mogelijke oorzaak van dit verschijnsel in zijn artikel ‘Positief betrokken vaderschap’. Dit zou te wijten zijn aan de poortwachtersfunctie die moeders zich onopzettelijk toe-eigenen (Augeo, 2021, Tavecchio, 2015, VADER Magazine, 2020, Van Schoors, 2019).

Er zijn veel definities terug te vinden van wat deze functie betekent. Volgens het Nederlands informatieplatform over vaderschap, VADER Magazine, houdt het in dat moeders hun kind moeilijk uit handen kunnen geven omdat zij zichzelf als de betere verzorger van het kind zien. Dit gebeurt niet met opzet, maar de nood om het kind te beschermen is erg complex en de poortwachtersfunctie kent volgens onderzoek een biologische en hormonale voedingsbodem (VADER Magazine, 2020).

Tavecchio bevestigt dat veel vrouwen twijfelen over de zorg- en opvoedingscompetenties van hun man. Hij voegt eraan toe wat eerder al naar voor kwam: het moederschap kreeg tot ver in de geschiedenis op ouderschapsdomein een sterke positie bedield (Tavecchio, 2015).

3.4.2. De poortwachtersfunctie van de hulpverlening

De pedagoog Mehrasz stelt dat het fenomeen van de poortwachtersfunctie bijzonder hardnekkig is en dat het zich zelfs verderzet onder professionals. Volgens hem zou 93% van de hulpverleners vrouwelijk zijn en vertrouwen ook zij de zorg voor kinderen moeilijker aan mannen toe. Naast het eerder vermelde gebrek aan aandacht voor vaders merkte hij jaren geleden ook al het tekort aan mannelijke hulpverleners op. Vandaag is er op dit vlak nog steeds niet veel veranderd (Augeo, 2021).

“Ik ben nu de boeman. Mijn ex heeft alle touwtjes in handen gekregen en hoe meer ik nu opkom, hoe meer boeman ik ben volgens jeugdhulp. Ik vind dit echt schandalig” (Mark, whatsappbericht, 1/2/2022).

“Jeugdhulp heeft me vanaf dag 1 aangekeken met ongeloof. Je moet daar eens op letten: alle hulpverleners bij jeugdzorg zijn vrouwen. Die lijken te denken dat een vader geen evenwaardige opvoeder is. Ik snap dat jeugdhulp aan het welzijn van de kinderen denkt maar ik kan het niet vatten dat deze tienjarige hel niet wordt gezien. Of die indruk geven ze me alleszins” (Mark, telefoongesprek, 3/2/2022).

3.4.3. De feminisering van de hulpverlening

In het artikel 'Feminisering in de zorgsector: Plots zagen wij hier nauwelijks nog mannen' komt dezelfde trend aan bod. Jeroen de Preter, redacteur Knack, start zijn artikel met het formuleren van een paradoxale evolutie. Namelijk die van het traag maar gestaag vervagen van de genderrollen in onze maatschappij terwijl sectoren als de zorg, het onderwijs en de hulpverlening hoofdzakelijk vrouwenaangelegenheden zijn (De Preter, 2019).

De effecten van de vrouwelijkheid in de hulpverlening

Zoals eerder al vermeld zegt Weewauters in 'Als je eens wist' dat al onze hulpverlening in België vrouwelijk is en dat vrouwelijke hulpverlening vooral praat over trauma en over emoties. Volgens deze experte is dat niet wat mannen willen (Weewauters voor Van Mieghem in 'Als je eens wist', 2021).

Het eerder aangehaalde onderzoek 'Help-seeking among male victims of partner abuse' bevestigt dit en toont aan dat de meeste van de bevraagde mannen inderdaad geen hulp zochten omdat ze vinden dat hulpverlening vooral op vrouwen gericht is en bijgevolg niet aansluit bij de noden van mannelijke slachtoffers (Tsui, Cheung & Leung, 2010).

In het artikel 'Feminisering in de zorgsector: Plots zagen wij hier nauwelijks nog mannen' bevestigt Griet Vandermassen dit. Zij stelt dat het probleem bij feminisering van hulpverlening niet zozeer het overwicht aan vrouwen zelf is, maar eerder de overhand aan vrouwelijke waarden. Vervolgens legt ze de link met de psychologische hulpverlening, waar de focus op praten over emoties ligt (De Preter, 2019).

Dit wordt bevestigd door Adrie Vermeulen, maatschappelijk werker & fulltime medewerker in de mannenopvang bij Moviera. In een reportage van het eerder vermelde magazine 'Mannenopvang. Als man heb je de schijn al gauw tegen' zegt hij dat de meeste mannen die binnenkomen niet te diep willen gaan door te praten over emoties. Ze hebben volgens hem eerst en vooral nood aan praktische hulp zoals het vinden van een dak boven hun hoofd en het regelen van financiële zaken (Vermeulen, 2020).

"Maak het niet te therapeutisch voor mannen" (David Slootmaekers, casusregisseur FJC & oprichter & begeleider lotgenotengroep FJC & CAW te Mechelen, nabespreking presentatie 26/1/2022).

"In eerste instantie zet het CAW in op bemiddeling met een aanbod aan beide partijen, maar ook individuele gesprekken met de partners afzonderlijk en een groepsaanbod zodat koppels kunnen samenkomen in een soort van lotgenotencontact. Dit is wel therapeutisch hulpverlenend, wat zonet werd afgeraden door David Slootmaekers. Vanuit het Team Partnergeweld & -conflict zijn wij voorstander om de Good Practices te laten lopen. We bereiken daar veel goede effecten mee" (Katrien Raemdonck, Team Partnergeweld & -conflict CAW, nabespreking presentatie 26/1/2022).

3.4.4. De machocultuur van de politie en het effect op mannelijke slachtoffers

In de sociologische invalshoek van deze bachelorproef ging het al over het taboe op mannelijke kwetsbaarheid. Als gevolg daarvan schamen mannen zich om als man slachtoffer te zijn. Uit onderzoek blijkt dat wanneer ze dan toch de stap zetten, ze vaak niet worden geloofd. Ze worden zelfs uitgelachen door een instantie waarvan in principe mag verwacht worden dat ze hulp zou bieden. Bij politionele interventies in de thuissituatie worden veel van deze mannen als geweldpleger meegenomen.

“Mijn ex belde de politie en vertelde dat ik haar sloeg. Ik probeerde mijn verhaal te vertellen maar de politie geloofde me niet. De inspectrice zei zelfs dat ik de sterkste was dus de dader was. Ze hebben mij toen gearresteerd met zes! Man” (Mark, diepte-interview 29/11/2021).

“De politie komt toe en die zien een gespierde man van 1 meter 80 en een kleinere en huilende vrouw van 50 kilogram. Ik werd meerdere keren meegenomen en in de boeien geslagen voor de ogen van mijn kinderen en de buurt. Natuurlijk is het een ander verhaal wanneer de vrouw bont en vrouw is geslagen, maar zelfs dan nog zijn de zaken niet altijd wat ze op het eerste zicht lijken. Mijn ex bracht zichzelf soms verwondingen toe om te kunnen tonen aan de politie” (Simon, gesprek 19/1/2022).

Het klopt dat politie lachwekkend doet. Ikzelf heb na bijna 3,5 jaar een melding gedaan bij de politie en voel me compleet mis begrepen. Schreiend ben ik buitengegaan. Vrouwen worden ernstig genomen, mannen niet” (Michiel, mail 1/4/2022).

“Ineens begint ze te roepen dat ik haar geslagen heb en belt ze de politie. Ik ben alles beginnen opnemen met de gsm. Politie komt langs. Ik heb mijn verhaal gedaan. Zij haar verhaal en ik mocht het huis niet meer binnen van de politie. Voila. Ik werd gewoon op straat gezet. Dat zijn de rechten van de man. Ik zit in zak en as. Ik word aanzien als iemand die zijn vrouw slaat” (Michiel, mail 21/4/2022).

Frederik Thollebeek, Politiecommissaris Sociale Cel, heeft het in het filmpje van Kaatje Lucas ‘Bachelorproef 2016: partnergeweld tegen mannen’ over de machocultuur bij de politie. Dit gebeurt naar aanleiding van de getuigenis van Peter, het slachtoffer van partnergeweld dat door Lucas wordt geïnterviewd. Deze man wordt naar eigen zeggen namelijk “vierkantig” uitgelachen wanneer hij aangifte doet bij de politie (Bachelorproef Kaatje Lucas, 2016).

Thollebeek benoemt een contradictie in de verwachtingen van hoe politieagenten zich moeten gedragen. Namelijk dat ze zich enerzijds opstellen als macho en anderzijds wordt dan weer sociaalvoelendheid gevraagd. Volgens hem betreft dit twee aparte persoonlijkheidstrekken die voor sommigen moeilijk te combineren zijn. Die agenten blijven volgens hem in de machocultuur hangen en victimiseren ze slachtoffers zo voor een tweede keer (Bachelorproef Kaatje Lucas, 2016).

Op psychotraumanet, een Nederlands informatieportaal over ingrijpende gebeurtenissen, staat het artikel ‘Onmacht en schaamte bespreekbaar maken: Commissaris Stefan van Zanten over het doorbreken van de machocultuur bij de politie’. Deze commissaris bevestigt de woorden van Thollebeek. Hij wijt deze harde cultuur aan het type persoonlijkheid van mensen die kiezen om politieagent te worden. Zulke mensen zijn volgens van Zanten mensen die van aanpakken weten, wat nodig is om deze job te kunnen doen (ten Lohuis, 2011).

Anderzijds, vervolgt van Zanten, leidt dit ook tot een houding waar zich kwetsbaar opstellen uit den boze is en het vragen van hulp belemmert. Volgens hem brengt dit verzwijgen van kwetsbaarheden gevoelens van schaamte en onmacht met zich mee. Die gevoelens leiden tot een psychische onbalans (ten Lohuis, 2011).

De psychologische en sociale invalshoek van deze bachelorproef toonden al aan dat dit sterk gelijkend is met het psychologisch patroon dat bij mannelijke slachtoffers ontstaat.

Dat een machocultuur praten en hulp vragen in de weg staat blijkt niet alleen bij de politie het geval te zijn. Dit toont het diepte-interview met Mark, militair, aan.

“Op een dag zat ik op missie te huilen in het vliegtuig. Dit zorgde ervoor dat collega’s liever niet meer met mij op missie gingen. Doordat het leger een machowereld is, durfde ik niet vertellen wat er gebeurd was” (Mark, diepte-interview 29/11/2021).

IFG: ook voor politie ingewikkeld en complex

In Mannenopvang ‘Als man heb je al gauw de schijn tegen zegt Miriam Verheij, Coördinator Huiselijk Geweld bij de politie in Utrecht dat het bewustzijn van het feit dat ook mannen slachtoffer kunnen zijn van IFG er bij de politie al is.

“Maar waar vrouwen soms met de kinderen en drie weekendtassen op het bureau verschijnen, houden mannen vaak stijf de kaken op elkaar” (Verheij, 2020).

Wanneer een interventieteam een geweldsituatie binnen stapt moeten ze instant beslissingen nemen. Als ze op dat moment een gewonde vrouw en een furieuze man zien, lijkt het snel duidelijk en wordt de man meegenomen. Vaak wordt pas later op het bureau gezien dat de vork helemaal anders in de steel zit (Verheij, 2020).

Volgens deze experte in IFG is de politie bovendien gebonden aan het strafrecht. Dat betekent dat politie bij gebrek aan bewijs van fysieke mishandeling niets kan doen. Zelfs al geloven ze de man, is iemand het bloed van onder de nagels halen niet strafbaar. Het enige wat ze daarom kunnen doen is voorverwijzen naar verdere hulpverlening (Verheij, 2020).

“Een politie interventie is een momentopname. Ze zien een vrouw met een dik oog of een blauwe plek. Dat is het eerste wat gezien wordt en dan is er op die moment de prioriteit om iedereen in veiligheid te brengen. Als je daarbij nog eens denkt aan de schaamte en het stilzwijgen van de man zal hij inderdaad sneller worden meegenomen” (Ann Robijns, politieel maatschappelijk assistent & projectverantwoordelijke partnergeweld, nabespreking presentatie 26/1/2022).

“Een keer stond ze achter het gordijn te wijzen en te lachen en te gritten omdat ik geboeid werd meegenomen. Dit had de agent gezien. Hij zei: “ik heb het gezien, je bent erin geluisd, maar ik kan niets doen.” Kan je je voorstellen hoe verdomd machteloos je je dan voelt?” (Simon, gesprek 19/1/2022).

3.4.5. Taboe op mannelijke kwetsbaarheid

Eerder in deze bachelorproef werd al duidelijk dat schaamte om als man slachtoffer te zijn, in combinatie met het ongeloof en het taboe in de maatschappij, ervoor zorgen dat mannen niet naar buiten komen met hun mishandelingsverhaal.

Volgens de eerder vermelde Adrie Vermeulen haten mannen het woord ‘slachtoffer’ omdat je hiermee hun mannelijkheid in twijfel trekt (Vermeulen, 2020).

“Ik ging bij een psycholoog maar merkte dat ik niets durfde zeggen over wat er thuis gebeurde. Ik was echt beginnen te denken dat ik zot was en dat ik het probleem was” (Mark, diepte-interview 29/11/2022).

“Ik ben op. Ik sluit me op/af van iedereen met momenten om alleen het verdriet te dragen en te kunnen uiten” (Mark, whatsappbericht, 12/1/2022).

“Ik verlies vrienden omdat ze mij mijden door mijn negativiteit en ik durf niet te vertellen hoe de vork in de steel zit” (Michiel, mail 1/5/2022).

3.4.6. (H)erkennen van het eigen slachtofferschap

In een artikel in Humo ‘#hetoo: 1 op de 5 Belgische mannen is het slachtoffer van partnergeweld’ zegt Wim Van De Voorde dat partnergeweld op mannen nog steeds niet (h)erkend wordt. Hij voegt eraan toe dat zelfs de mannen die het geweld ondergaan het woord ‘slachtoffer’ moeilijk over de lippen krijgen. Ines Keygnaert zegt in ditzelfde artikel dat zelfs al wijst onderzoek uit dat een op vijf mannen slachtoffer van partnergeweld is, je nauwelijks mannen hoort die met hun verhaal naar buiten komen (Annemie Bulté, 2022).

Volgens Adrie Vermeulen heeft dit te maken met de mannelijke trots die ervoor zorgt dat mannen de regie van hun leven in eigen handen willen houden (Vermeulen, 2020).

Tijdens de praktijkgerichte probleemverkenning onthulden diepte-interviews en gesprekken met mensen uit de praktijk dat naast het feit dat mannen zich schamen om als man slachtoffer te zijn, ze het ook moeilijk vinden om zichzelf als slachtoffer te ervaren en te zien. Deze mannen zijn geneigd om het gedrag van hun partner en het feit dat hen dit overkomt te rationaliseren en te minimaliseren.

“Ze is half Italiaans en avontuurlijk en pittig. Ik hield daar wel van, ik was smoorverliefd, we hadden een passionele relatie. Toen het de eerste keer zwaar uit de hand liep, dacht ik dat het te maken had met haar Zuiders temperament en gaf daarom heel snel toe” (Simon, diepte-interview 21/11/2021).

“In veel gevallen merken we dat mannen het geweld benoemen als “mijn vrouw is een moeilijke of ze heeft haar maandstonden of ze heeft een slechte dag, dus ik moet daar maar rekening mee houden.” Waar we zien dat vrouwen in hetzelfde stadium dergelijk gedrag van hun partner wel benoemen tot geweld of aangifte doen” (Mieke De Schepper, VZW Zijn, nabespreking presentatie, 26/1/2022).

“Maar ik weet niet of mijn verhaal wel erg genoeg is om bij de lotgenotengroep te mogen komen, want er is niets fysiek gebeurd” (Rudi, telefoongesprek aanmelding lotgenotengroep VZW Zijn, 12/4/2022).

“Vanaf wanneer kun je spreken over slachtoffer zijn van geweld door je vrouw? Moet dat altijd fysiek geweld zijn? Ik had tien jaar een moeilijke relatie met een vrouw, waarvan ik nu zeven jaar weg ben en toch blijven er nog sporen achter. Ik heb al veel gewerkt aan mezelf maar het blijft in me verankerd zitten als een virus. Ik weet niet of mijn geval erg/zwaar genoeg is voor jullie praatgroep?” (Bart, mail aanmelding lotgenotengroep VZW Zijn, 30/4/2022).

3.4.7. Mannen versus vrouwen: hulp vragen

De eerder vermelde Mirjam Verheij zegt verder in magazine ‘Mannenopvang’ dat mannen minder geëmancipeerd zijn in het zoeken naar hulp dan vrouwen. Volgens deze experte trekken mannelijke

slachtoffers slechts zelden aan de bel. Volgens haar liggen schaamte en het moeten toegeven dat ze in een gefaald huwelijk zitten daarvan aan de basis (Verheij, 2020).

Verheij vervolgt dat mannen liever een hotel boeken of een nachtje in de auto slapen dan hulp te zoeken. Zoals eerder al vermeld zijn vrouwen daarin helemaal anders (Verheij, 2020).

De reden dat vrouwen meer geëmancipeerd zijn in het vragen van hulp is omdat dit bij vrouwen meer maatschappelijk aanvaard is. Vrouwelijk slachtofferschap en vrouwenopvang zijn ondertussen ingeburgerde begrippen, maar het is veel minder bekend dat dit ook voor mannen aan de orde is. Verheij haalt de noodzaak aan dat dit fenomeen ook bij de politie meer bekendheid moet krijgen (Verheij, 2020).

Ook dit fenomeen wordt bevestigd door Adrie Vermeulen, die zegt dat deze mannen met hun rug tegen de muur staan. Hij ziet mannen verslagen en geslagen binnen komen en zegt dat zij dan nog de dappersten zijn. Door het taboe zoeken ook volgens Vermeulen weinig mannen hulp en hebben ze de aangeleerde mentaliteit om hun eigen boontjes te doppen (Vermeulen, 2020).

“Als ze dus voor hulp aankloppen, kun je ervan uitgaan dat ze al het andere al geprobeerd hebben” (Vermeulen, 2020).

“Wat wij zien in sensibilisering is dat vrouwen verder staan in hulp vragen en aangifte doen. Mannen zijn hiertoe veel minder geneigd dan vrouwen” Mieke De Schepper, stafmedewerker VZW Zijn, nabespreking presentatie 26/1/2022).

“Dit zorgt er mee voor dat interventieteams een vertekend beeld van de situatie krijgen. De man geeft op dat moment een verkeerde indruk naar politieagenten” (Ann Robijns, politieel maatschappelijk assistent & projectverantwoordelijke partnergeweld, nabespreking presentatie 26/1/2022).

3.4.8. Liberalisering van het slachtofferschap

Weewauters haalt in ‘Als je eens wist’ de term ‘Liberalisering van het slachtofferschap’ aan. Dit houdt in dat wij ons als maatschappij minder beschermend gaan opstellen naar slachtoffers. Het beleid biedt talloze mogelijkheden om iemand te ondersteunen om uit de gewelddadige relatie te stappen. Het slachtoffer dient enkel en alleen zelf de stap te zetten (Weewauters, 2021).

Zoals eerder werd vermeld wordt hier echter vaak over het hoofd gezien dat het slachtoffers vaak aan energie ontbreekt om stappen te ondernemen en een hulpvraag te formuleren (Weewauters, 2021).

“Ze gingen er sowieso al vanuit dat ik de bad guy was. Zeker als het een vrouw was die me verhoorde. Ik had al niets van fut meer. Dus al zeker niet om me te verdedigen als je weet dat je toch al verloren bent” (Simon, diepte-interview 21/11/2021).

3.5. Therapeutische inzichten

3.5.1. Systeemgerichte en niet-polariserende hulpverlening

Eerder in deze bachelorproef werd het verschil al aangehaald tussen uni-directioneel en bi-directioneel geweld. Uit de cijfers werd duidelijk dat meer dan de helft van partnergeweld een vorm van wederkerig en/of situationeel geweld is en dus een dynamiek tussen de beide partners betreft.

In het dossier 'Wat werkt bij partnergeweld' pleit Movisie ervoor dat hulpverleners als eerste stap in kaart brengen met welke vorm van partnergeweld ze te maken hebben. Volgens deze experts maakt het voor preventie en een plan van aanpak met hulpverlening op maat heel wat uit of het geweld eenzijdig of wederkerig is (Van Oosten et al., 2015; Movisie, 2016).

3.5.2. Het polariserende dader-slachtoffer & man-vrouw

Adrie Vermeulen zei eerder al dat mannen het woord slachtoffer haten en voegt eraan toe dat hulpverleners deze slachtoffer-dader terminologie intussen hebben losgelaten, omdat er vaak sprake is van wederkerig geweld (Vermeulen, 2020).

"Wij registreren binnen ketenaanpak niet welke persoon slachtoffer is en welke dader. We kunnen wel onze indrukken geven. Het overgrote deel van de aangemelde IFG-situaties zijn beiden slachtoffer/pleger. Volgens onze inschatting hebben we de afgelopen vier jaar nooit een dossier gezien met alleen maar mannelijke slachtoffers" (Anne Kesteloot & Chantal Van De Kerckhove, coördinatoren Ketenaanpak IFG Oost-Vlaanderen, mail 24/1/2022).

3.5.3. De dynamiek van geweld vraagt systeemgerichte hulpverlening

Het Kempler Instituut Nederland ontwikkelt methodieken voor psychosociale hulpverlening. Het instituut publiceerde het artikel 'Systeemgericht werken bij geweld in relaties'. Dit artikel is geschreven door Ferdinand Bijzet, een systeemtherapeut, die ook trainer en opleider binnen het instituut is (Bijzet, 2019).

Bijzet stelt dat de Gestaltgezinstherapie aan de basis ligt van de psychosociale hulpverlening binnen het Kempler Instituut, ontwikkeld door Walter Kempler. Eén van de pijlers van deze methode is de systeemgerichte aanpak. Volgens de Gestaltgezinstherapie bestaan problemen nooit alleen (Bijzet, 2019).

Wanneer een onderdeel van een systeem bijgevolg hulp zoekt, weet de systeemgericht werker volgens deze theorie dat er drie probleemvelden zijn. Als eerste is er de reden van aanmelding door de aanmelder, die de symptoomdrager genoemd wordt. Ten tweede is er het probleem van de omgeving die niet weet hoe ze de symptoomdrager kan helpen. Tot slot is er de interactie tussen de symptoomdrager en zijn of haar omgeving, die vaak het aangemelde probleem versterkt (Bijzet, 2019).

De vraag is hierbij de volgende: hoe gaan de partners met elkaar om waardoor het geweldpatroon aanhoudt en niet opgelost geraakt? Degene die het probleem meldt wordt gezien als slachtoffer en de partner als pleger. Maar die visie is ook volgens Bijzet onvoldoende dekkend en doet afbreuk aan het totaalplaatje (Bijzet, 2019).

Iemand die gewelddadig gedrag vertoont doet dit meestal vanuit een ander pijnpunt, zoals bijvoorbeeld onzekerheid, gekwetstheid, machteloosheid of het gevoel van afwijzing. Geweld wordt dus beter gezien als een signaal van een pijnpunt dat getriggerd wordt in een partnerrelatie. Een systeemgericht werker richt zich dus beter op het in kaart brengen en doorbreken van negatieve interactiepatronen (Bijzet, 2019).

De systeemgerichte aanpak van Team Partnerconflict&-geweld

Zoals al duidelijk werd in deze bachelorproef focust het team partnerconflict&-geweld van het CAW zich op de dynamiek van een partnerrelatie en zetten ze in op manieren om het geweld te doen stoppen.

“Wij stellen ons vanuit het team partnergeweld samen met de cliënt(en) de vraag hoe het komt dat het relationeel geweld telkens weer opnieuw ontstaat en hoe de beide partners ermee omgaan. Er wordt gekeken naar gehechtheidsbehoeften. Zo krijgen we meer zicht op het ontstane geweldpatroon binnen het koppel. Het geweld wordt als gemeenschappelijke vijand gezien en er wordt gekeken naar hoe het koppel hier samen tegen kan vechten. Een voorwaarde is natuurlijk dat koppels willen samenblijven, maar we bereiken daar goede effecten mee” (Katrien Raemdonck, medewerker Team Partnerconflict&-geweld CAW, nabespreking presentatie 26/1/2022).

De ‘1 Gezin = 1 Plan’ aanpak

Ketenaanpak IFG Oost-Vlaanderen werkt met een methodiek die in andere provincies bij Family Justice Centers wordt toegepast. Deze ‘1 Gezin = 1 Plan’ - aanpak (hierna 1G1P) is systeemgericht met aandacht voor het hele gezinssysteem. Hiervoor wordt een casusregisseur aangesteld die de uitvoering van dit plan in de gaten houdt. Dit heeft tot doel om een meer persoonlijke aanpak op maat te kunnen aanbieden en om sneller te kunnen ingrijpen (Veilig Thuis, z.d.).

Gewelddadig gedrag als onderdeel van het systeem

Het belang van inzetten op alle delen van het systeem is ook Sylvia, ervaringsdeskundige pleger IFG, niet ontgaan. Deze Nederlandse vrouw was jarenlang pleger van IFG en wil door haar ervaringen te delen het taboe op vrouwelijk daderschap doorbreken. Ze zet zich als ervaringsdeskundige in om andere ex-plegers te helpen en om professionals te stimuleren oog te hebben voor zowel slachtoffers als plegers (EO, 2022).

Een complexe en vaak nog onderbelichte groep

Annemarie Raes is trainer bij de Steeds Sterker Academie van Sterk Huis in Nederland. Uit intern onderzoek bij Sterk Huis blijkt dat professionals het lastig vinden om in gesprek te gaan met plegers van IFG. Dit was voor Raes een reden om een project op te starten samen met het Nederlands Centrum Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. Ze geeft trainingen over het bespreekbaar maken van het plegen van IFG. Dit doet ze samen met twee andere plegers, waaronder een man en twee vrouwen, Ray, Sylvia en Nicole (Sterk Huis, 2021).

Sylvia vertelt dat het ongemak in de zaal voelbaar is als ze haar verhaal doet. Ze zegt dat dat ongemak ook het doel is: weerstand voelen en ernaar kijken. Haar mede-ervaringsdeskundige, Nicole, bevestigt haar ervaring met het geschokt zijn van professionals als ze haar verhaal doet. Ze voegt eraan toe dat deelnemers meteen verklaringen zoeken voor haar gewelddadig gedrag.

“Ah, wat heeft die man dan wel niet gedaan?” (Nicole, 2021).

Nicole merkt op dat haar mannelijke mede-ervaringsdeskundige niet op zoveel begrip kan rekenen en blijft verbaasd hoe geweld van vrouwelijke daders wordt geminimaliseerd. Ze getuigt dat ze zelf slachtoffer geweest is van IFG maar dat dat haar gedrag niet goed praat (Sterk Huis, 2021).

De emoties lopen vaak hoog op bij deze trainingen en het blijft een uitdaging voor de drie ervaringsdeskundigen om hun verhaal te doen. Toch halen ze het belang ervan aan en vinden ze hun openhartigheid nodig om het taboe rond ouderschap in de maatschappij te doorbreken (Sterk Huis, 2022).

“Heel krachtig en moedig van deze vrouw, ze verdient daar een pluim voor! Voor die man en hun kind meteen een goede start naar verwerking toe” (Bart, whatsappbericht, 3/6/2022).

Aanbod plegerbegeleiding

In het Handboek Familiaal Geweld staat het artikel: ‘Binnen of buiten: hoe zit het met het aanbod voor plegers van partnergeweld?’ Het werd geschreven door Pascale Franck, criminologe, mededirecteur en procesmanager FJC Antwerpen & vicepresident European Family Justice Center Alliance, in samenwerking met het Team Time-Out CGG Vagga & Helen Blow, sociologe & voorzitter VZW Zijn (Franck et al., 2014).

Binnen een aantal kaders wordt in Vlaanderen begeleiding aan plegers van partnergeweld aangeboden. Soms gebeurt dit in een vrijwillige setting, soms onder dwang in een justitieel kader en soms door de omgeving van de pleger. Het aanbod bestaat zowel in de privésector als in de gesubsidieerde hulpverleningssector. Hier verschilt het soort aanbod van regio tot regio. De mogelijkheden zijn heel beperkt in zowat alle regio’s (Franck et al., 2014).

- **Time-Out De Kempen**

Deze bachelorproef ging op zoek naar het huidige aanbod van dergelijke projecten in Vlaanderen. In de Kempen bestaat het project ‘De Kempen Time Out’ van het CAW, in Oost-Vlaanderen niet. Dit project wordt omschreven als een project voor mensen die geweld gebruik(t)en ten aanzien van hun partner. Via wekelijkse groepsessies wordt de time-outmethodiek gebruikt en wordt ingezet op inzichten om spanningsopbouw en geweld te voorkomen (caw.be, z.d.).

- **I.T.E.R.**

Plegers van seksueel grensoverschrijdend gedrag kunnen terecht in het ambulant centrum voor daderhulp I.T.E.R. Deze afkorting staat voor Impulscontrole, Terugvalpreventie, Empathiebevordering en Responsabilisering. Dit betreft een samenwerkingsverband tussen het CAW Brussel, CGG Alhaverus en Alba VZW. Alba VZW is werkgever van de diensten Herstelgerichte en Constructieve Afhandeling in de gerechtelijke arrondissementen Brussel en Leuven. Deze VZW heeft verder ook een dienst Ondersteunende Begeleiding voor jongeren van Vlaams-Brabant, Brussel en Vlaanderen (I.T.E.R. z.d.).

3.6. Besluit

Er bestaat in Oost-Vlaanderen al heel wat aan Good Practices en effectieve inzichten om slachtoffers en koppels te begeleiden bij partnergeweld. In de eerste plaats wordt er door het CAW ingezet op bemiddeling. Maar wat met slachtoffers die niet meer willen bemiddelen?

“Het eerste wat zowel het CAW als de politie zeiden was om te bemiddelen. Ik wil niet meer bemiddelen. Ik wil rust. Ik wil weg” (Peter, intakegesprek lotgenotengroep vzw Zijn 11/8/2022)

Verder onthult deze invalshoek enkele spanningsvelden tussen mannelijke hulpvragers en de hulpverlening. Zo is eerder uit de psychologische invalshoek gebleken dat slachtoffers geen fut meer hebben als psychologisch gevolg van de terreur. Er ontstaat een gebrek aan draagkracht die slachtoffers nodig hebben om een afgelijnde hulpvraag te stellen. Dit wordt al eens over het hoofd gezien, veroorzaakt door de liberalisering van het slachtofferschap: ons hulpverleningsaanbod staat er, hulpvragers moeten alleen nog zelf de stap zetten.

Daarbij zorgt het taboe op mannelijke kwetsbaarheid, het moeizaam (h)erkennen van het eigen slachtofferschap en het minder geëmancipeerd zijn in het vragen van hulp ervoor dat deze te zetten stap nog moeilijker wordt.

Deze bachelorproef wil daarom samen met actoren uit het werkveld kijken wat er kan gebeuren om hierin verandering te brengen. Ook wat spanningsvelden zoals de effecten van de feminisering van de hulpverlening en de wisselwerking tussen politie en mannelijke slachtoffers betreft.

In de Kempen bestaat het project Time Out De Kempen van het CAW. In Oost-Vlaanderen bestaat zo'n project niet. Deze bachelorproef wil de mogelijkheid van een project Time Out Oost-Vlaanderen voorstellen in de veranderingsgerichte fase.

4. HET BELEID OP MACRONIVEAU

4.1. Inleiding

Als vierde invalshoek wordt het beleid op macroniveau uitgebreider bekeken. In deze invalshoek zal onder andere worden onderzocht wat de Belgische overheid onderneemt om partnergeweld op mannen bespreekbaar te maken en/of aan te pakken.

Bovendien stelt deze bachelorproef zich de vraag hoe justitie de problematiek benadert en hoe gekeken wordt naar potentieel vrouwelijk ouderschap. Verder zal ingezoomd worden op wat er al gebeurd is op vlak van taboedoorbrekende sensibilisering en/of andere acties.

Eens deze zaken in beeld gebracht zijn kan er gezocht worden naar antwoorden op de onderzoeksvragen op macroniveau. Daarvoor gaat deze bachelorproef op zoek naar mogelijke oorzaken die ervoor zorgen dat reeds uitgevoerde initiatieven om het maatschappelijk taboe te doorbreken eerder aan de oppervlakte bleven.

Zodat er vandaaruit in de derde fase veranderingsgerichte voorstellen geformuleerd kunnen worden. Pas dan is het haalbaar om het veranderingsdoel op dit niveau waar te maken zodat geweld op mannen voorgoed erkend en bespreekbaar gemaakt wordt.

4.2. Partnergeweld op mannen: een onderbelichte problematiek

Uit de praktijkgerichte probleemverkenning is reeds gebleken dat het bijna altijd over partnergeweld op vrouwen gaat wanneer het in de media over partnergeweld gaat. De problematiek van potentieel mannelijk slachtofferschap en vrouwelijk ouderschap lijkt onder de radar te blijven.

Zoals eerder verwoord is er zelfs op de website van een professionele organisatie als de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) enkel 'violence against women or children' terug te vinden (WHO, z.d.).

Verder is in de probleemverkenning van deze bachelorproef al onder woorden gebracht dat de Belgische website voor informatie en diensten van de overheid enkel 'voor mishandelde vrouwen' vermeldt bij het opvangen van slachtoffers van huiselijk geweld (Belgische Overheid, Justitie, z.d.).

4.3. Gelijkheid van vrouwen en mannen?

Op 20 januari 2021 publiceert het Instituut Voor Gelijkheid Van Vrouwen en Mannen dat er een miljoen euro wordt vrijgemaakt voor de ondersteuning van opvangcentra voor vrouwelijke slachtoffers van geweld. Op de website van deze organisatie staat te lezen dat het IGVM een onafhankelijke federale overheidsinstelling is die instaat voor het waarborgen en bevorderen van de gelijkheid van vrouwen en mannen en de bestrijding van elke vorm van discriminatie en ongelijkheid op basis van geslacht (Belgische Overheid IGVM, 2021).

Deze actie gebeurde door de 'Task Force Kwetsbare Groepen' van de federale regering, onder leiding van minister Karine Lalieux, Minister van Pensioenen en Maatschappelijke Integratie. Het doel ervan is om middelen vrij te maken om bevolkingsgroepen, die ernstig getroffen worden door de gezondheidscrisis, bijkomend te ondersteunen. Bijgevolg heeft Sarah Schiltz, Staatssecretaris voor Gendergelijkheid zich

geëngageerd om een miljoen euro aan zevenentwintig opvangorganisaties voor vrouwelijke slachtoffers van IFG te voorzien (Belgische Overheid IGVM, 2021).

Verder in deze nieuwspublicatie zegt Staatssecretaris voor Gendergelijkheid Sarah Schiltz het volgende:

“Door de lockdowns en het sociaal isolement explodeerden de cijfers van IFG. Veel vrouwen waren niet meer veilig in hun eigen huis en hadden geen andere keuze dan te vluchten. Daarom was het voor mij essentieel om dit soort organisaties te steunen.”

“De strijd tegen psychologisch, fysiek of economisch geweld tegen vrouwen blijft een absolute prioriteit van mijn mandaat.”

Uit het eerder vermelde onderzoek ‘Onderzoek naar Relaties, Stress en Agressie in de eerste twaalf maanden van Covid-19 in België’ blijkt dat een op vijf slachtoffer werd van geweld. Vrouwen en mannen werden in dezelfde mate slachtoffer van fysiek en seksueel geweld. Meer vrouwen werden slachtoffer van psychisch geweld. Meer specifiek gaat dit om 21% van de vrouwen en 15% van de mannen (Keygnaert & Vandeviver, 2020). Het onderzoek gebeurde in opdracht van de Staatssecretaris, bevoegd voor gelijke kansen, Sarah Schiltz.

Bij de beleidsaanbevelingen van dit onderzoek staat dat het noodzakelijk is dat sensibiliseringscampagnes rond IFG bestaande overtuigingen rond slachtoffers en plegers opheffen. De onderzoekers vervolgen dat er in de maatschappij, in het beleid en in de zorg nog te vaak wordt uitgegaan dat plegers vooral mannen zijn en slachtoffers vooral vrouwen en dat beeld ervoor zorgt dat heel wat slachtoffers, getuigen en plegers niet de juiste zorg en respons krijgen (Keygnaert et al., 2021).

“Het is absoluut noodzakelijk op sensibilisering in te zetten en personen van alle geslachten, geartheid, leeftijd, huidskleur, culturele achtergrond, enz. bij campagnes te betrekken. Naast het bijstellen van dit stereotype beeld is het ook belangrijk taboes te doorbreken en patronen van victim blaming weg te werken om de slachtoffers te motiveren hulp te zoeken” (Keygnaert et al., 2021).

4.4. Een Family Justice Center in Oost-Vlaanderen?

In een nieuwsbericht van 31/1/2020 staat op de website van Open Vld vermeld dat Gent een FJC krijgt. De voltallige gemeenteraad zou dit initiatief in januari 2020 goedgekeurd hebben. Yeliz Güner, advocaat & gemeenteraadslid, houdt zich al jaren bezig met het thema IFG. Wat eerder al te lezen was in deze bachelorproef wordt bevestigd door Güner. Ze constateert namelijk dat veel slachtoffers van IFG het moeilijk vinden om verschillende diensten te contacteren omdat ze telkens opnieuw hun verhaal moeten doen en alsmaar doorgestuurd worden (Open Vld, 2020).

4.4.1. Alle diensten onder één dak

Omdat zowel politie als justitie, algemeen welzijnswerk, geestelijke gezondheidszorg, hulpverlening aan jongeren, advocaten en artsen zich in dit centrum bevinden, dient het slachtoffer slechts één keer zijn of haar verhaal te doen (Open Vld, 2020).

Yeliz vervolgt dat het voordeel van dergelijke centra is dat doorverwijzen niet meer nodig is en dat er een duidelijke communicatie naar de cliënt kan gebeuren bij veranderende omstandigheden. Bovendien kunnen ze hier een aanpak hanteren waarbij iedereen kort op de bal kan spelen (Open Vld, 2020).

Vanuit het verhaal van het slachtoffer wordt een gezamenlijk dossier opgesteld. Er wordt samen met andere diensten een traject op poten gezet en een casusmanager toegewezen. Ook overleg tussen zorg en veiligheid plus afstemming tussen justitie en hulpverlening vinden in ditzelfde centrum plaats (Open Vld, 2020).

Eerder was al te lezen dat verschillende levensdomeinen getroffen worden wanneer iemand slachtoffer wordt van IFG. Op deze manier kunnen alle geraakte levensdomeinen, zoals medische problemen, huisvestingsmoeilijkheden, opvoedingskwesaties, juridische vraagstukken en schuldbemiddeling professioneel benaderd worden (Open Vld, 2020).

“Communiceren die wel met elkaar? Ik kon niet meer. Ik was aan het einde van mijn Latijn. Mijn energie was op. Met heel veel moeite telkens opnieuw mijn verhaal moeten vertellen om telkens opnieuw het deksel op de neus te krijgen” (Simon, diepte-interview, 22/11/2021).

“Ik was geraakt op alle mogelijke vlakken. Ik had geen geld meer en nauwelijks energie om te werken. Wat mij het meest had geholpen was een gebouw -met verschillende bevoegde instanties- om binnen te stappen. Waar één iemand naar mijn verhaal luisterde om dan met collega’s te bespreken wat er kon gebeuren om mij te helpen op verschillende gebieden” (Pol, diepte-interview, 11/12/2021).

“Minister Demir wil in elke Vlaamse provincie een IFG-centrum uitbouwen volgens een model dat eind vorig jaar met de provinciale coördinatoren gedeeld werd. Dit werd nog niet met het werkveld gecommuniceerd” (Anne Kesteloot & Chantal Van De Kerckhove, coördinatoren Ketenaanpak IFG Oost-Vlaanderen, mail 10/1/2022).

“Vanuit het CAW Gent denken wij dat het voor veel slachtoffers een extra drempel kan betekenen wanneer er op de gevel van een gebouw ‘IFG’ vermeld staat” (Monique Van Malderen, themaverantwoordelijke IFG CAW Gent, nabespreking presentatie, 26/1/2022).

“Ook vanuit VZW Zijn vinden wij inloophuizen enkel rond IFG geen goede insteek. Bij een CAW heb je verschillende problematieken dus wanneer iemand daarbinnen stapt wordt niet meteen de stempel ‘IFG’ geplakt. Zijn er meer inzichten en bundeling van expertise nodig? Zeker. Maar het is volgens ons geen goed idee om het daar alleen in een drempelverhogende ijzeren toren te steken” (Mieke De Schepper, stafmedewerker VZW Zijn, nabespreking presentatie 26/1/2022).

“Er zijn al heel wat ‘Good Practices’ die goed lopen binnen een CAW en 1712 maar het kan wel goed zijn om eens over het muurtje te gaan kijken naar het FPC van Mechelen. Wat zijn de valkuilen daar? Wat zijn de dingen die goed lopen? Sommigen zijn geneigd om letterlijk te gaan opzoeken: “waar kan ik terecht?”, maar dit zijn degenen die hun eigen problematiek al erkend hebben. Voor anderen is het moeilijker. Bijvoorbeeld als er nog een verdoken hulpvraag is. Dan is het belangrijk dat net die eerste lijn van het CAW-onthaal er is. Dit geldt dan even goed voor huisartsen & wijkgezondheidscentra. Het is dan wel belangrijk dat deze mensen versterkt worden in het kijken naar dynamieken en er niet op een gepolariseerde manier naar gaan kijken” (Ibel Tryhou, Team IFG Stad Gent, nabespreking presentatie 26/1/2022).

4.4.2. Stand van zaken Family Justice Center voor Gent

Op de raadpleegomgeving van Stad Gent is meer te vinden over de stand van zaken van een FJC in Gent. Er werd een mondelinge vraag van raadslid Anneleen Van Bossuyt aan burgemeester Mathias De Clercq gesteld. Dit werd besproken en afgehandeld op 7/12/2020 door de commissie Algemene Zaken, Financiën en Burgerzaken en werd gepubliceerd op 28/1/2021 (Stad Gent, 2021).

Van Bossuyt vraagt zich af welke stappen er al gezet zijn in verband met de mogelijke oprichting van een FJC in Gent. Ze voegt eraan toe welke resultaten de genomen stappen al hebben opgeleverd en tegen wanneer er een FJC in Gent zou kunnen zijn (Stad Gent, 2021).

Het antwoord van De Clercq luidt dat wanneer het Gents Team IFG met de nodige netwerkpartners de mogelijkheden om een FJC in Gent op te richten wou onderzoeken, de melding kwam dat Zuhail Demir, Vlaams Minister van Justitie en Handhaving, een onderzoeksteam zou aanstellen. Dit met het doel om een samenwerking voor de aanpak van IFG uit te werken voor Vlaanderen. Team IFG trad in contact met het kabinet van Demir en vernam dat het onderzoek in december 2020 zou starten en ongeveer een jaar zou duren. Dit onderzoek heeft als doel om tot een intersectoraal, multidisciplinair en rechtstreeks toegankelijk model voor centra van IFG te komen (Stad Gent, 2021).

In de tweede helft van 2021 wil Minister Demir starten met een aantal proefprojecten om daarna in 2022 het nieuwe model in heel Vlaanderen te implementeren. Stad Gent liet zijn enthousiasme blijken aan Minister Demir en hoopt als pilootregio te worden verkozen (Stad Gent, 2021).

4.4.3. Onderzoek naar intersectorale, multidisciplinaire en rechtstreeks toegankelijke IFG-centra in Vlaanderen

Op de website van het Agentschap Justitie en Handhaving van de Vlaamse Overheid is informatie over het onderzoek naar intersectorale, multidisciplinaire en rechtstreeks toegankelijke IFG-centra in Vlaanderen terug te vinden. Als eerste wordt de huidige stand van zaken aangehaald. Meer bepaald wordt vermeld dat de aanpak van IFG momenteel verloopt via de reguliere hulpverlening en de Ketenaanpak IFG en Family Justice Centers wanneer het om complexere situaties gaat (Vlaamse Overheid, Agentschap Justitie & Handhaving, 2022).

Vervolgens worden de aandachts- en verbeterpunten aangehaald. Deze punten zijn versnippering, doorverwijzing en de samenwerking tussen betrokken diensten. Het niet-rechtstreeks toegankelijk zijn van Ketenaanpak of Family Justice Centers komt ook aan bod. Daarom heeft dit onderzoek als doel om een multidisciplinair en intersectoraal model voor de aanpak van IFG te ontwikkelen (Vlaamse Overheid, Agentschap Justitie & Handhaving, 2022).

In hun plan van aanpak willen ze eerst en vooral in kaart brengen welke informatie en hulp er momenteel rond IFG bestaat. Verder wordt er bekeken hoe een laagdrempelig beleid voor IFG kan ontwikkeld worden. Als volgende stap willen ze het ideale model voor dit intersectoraal, multidisciplinair en rechtstreeks toegankelijk IFG-centrum uitwerken, wat gebeurt volgens een geografische spreiding. Tot slot wordt er een stappenplan opgesteld om dit model per regio te gaan doorvoeren (Vlaamse Overheid, Agentschap Justitie & Handhaving, 2022).

“Er is een onderzoek/studie geweest voor een mogelijks FJC in Gent. Nu ligt er een algemeen model voor dat moet afgewerkt/afgestemd worden met alle stakeholders en partners. Het kabinet Demir is bezig met zijn toer te doen om met iedereen in gesprek te gaan. De bedoeling is dan om het model uit te werken en tegen 2023 een start te maken. Er is sprake van minimaal 1 FPC per provincie met regionale ankerpunten. We hopen alvast dat er eentje in Gent komt, maar dat zal de toekomst uitwijzen” (Nienke Kiekens, Team IFG Stad Gent, mail 29/7/2022).

“In een sneuvelnota, die begin juli gebruikt werd, staat info over het implementatietraject van een IFG-centrum. Het is belangrijk om bij vermelden expliciet duidelijk te maken dat deze informatie nog kan veranderen, er worden nog steeds zeer regelmatig andere werkteksten en ppt's voorgelegd (Chantal Van De Kerckhove, coördinator Ketenaanpak IFG Oost-Vlaanderen, mail 1/8/2022).

In de sneuvelnota staat vermeld dat de opstart van het traject voor oktober 2022 zou zijn. Dit met een projectteam met trekkers uit de regio en ondersteuning vanuit de afdeling Gendergerelateerd Geweld (PowerPoint Ketenaanpak IFG Oost-Vlaanderen, juli 2022, sneuvelnota).

4.5. Onderzoek naar de bevindingen en verbetervoorstellen van slachtoffers, opdrachtgevers en advocaten over de dienst slachtofferonthaal van de justitiehuizen – Slachtofferbevraging

Dit onderzoek van het Agentschap Justitie en Handhaving heeft als doel om de bevindingen van slachtoffers omtrent de dienstverlening van de dienst slachtofferonthaal in kaart te brengen. Er wordt daarnaast naar de slachtoffers geluisterd waar deze nog eventuele verbetermogelijkheden zien (Vlaamse Overheid, Agentschap Justitie & Handhaving, 2022).

Omdat advocaten en opdrachtgevers een uniek contact met het slachtoffer hebben worden deze verder ook bevroegd. Slachtoffers die niet ingingen op het aanbod worden ook gehoord om zo de redenen in kaart te brengen van waarom deze geen beroep deden op de dienst slachtofferonthaal. Tenslotte tasten de onderzoekers af of het een meerwaarde zou betekenen om een digitaal platform voor slachtoffers op te richten (Vlaamse Overheid, Agentschap Justitie & Handhaving, 2022).

4.6. Het Vlaams Parlement: partnergeweld bij mannen – Maatregelen

Op 23 oktober 2017 stelt Freya Van Den Bossche, voormalig Vlaams & federaal minister en huidig Vlaams parlements lid, een schriftelijke parlementaire vraag aan Jo Vandeurzen, minister van welzijn, volksgezondheid & Gezin, over de maatregelen die getroffen worden voor mannen die slachtoffer werden van partnergeweld (Vlaams Parlement, 2017).

Van Den Bossche schetst kort de problematiek en geeft aan dat dit geen nieuwe thematiek is, maar dat het taboe errond toch nog steeds heel groot is. Vervolgens haalt ze het belang aan om het onderwerp bespreekbaar te maken en stelt ze de bijkomende vraag op welke manier het taboe rond partnergeweld op mannen kan doorbroken worden (Vlaams Parlement, 2017).

4.5.1. Sensibiliseren is de boodschap

Vandeurzen antwoordt dat het taboe doorbreken begint bij het benoemen van het bestaan van dit probleemveld. Dit door bijvoorbeeld getuigenissen van mannen in deze situatie aan het licht te brengen. Volgens deze minister kan dit via mediakanalen en door sensibiliseringscampagnes die zich richten tot politie, justitie, hulpverlening en het brede publiek (Vlaams Parlement, 2017).

Vandeurzen vervolgt dat er hierop blijvend moet worden ingezet. Wat dat betreft is 1712 de grootste speler. 1712 neemt doelbewust een genderneutrale houding aan door ook beelden van mannelijke slachtoffers te tonen. Het fundament van elke campagne is volgens Vandeurzen eenduidig. De kernboodschap van elke campagne is 'Spreek erover' (Vlaams Parlement, 2017).

4.5.2. Aanbod specifiek gericht op mannen

Freya Van Den Bossche gaat verder met het feit te benoemen dat mannen moeilijker de weg naar hulpverlening lijken te vinden en stelt daarbij de vraag in welke mate er een hulpverleningsaanbod is dat zich expliciet op mannen richt (Vlaams Parlement, 2017).

Vandeurzen respondeert in 2017 dat er toen geen algemene beleidskeuze was om een aanbod uit te werken dat zich specifiek richt op mannen. Het basisprincipe blijft volgens hem een genderneutraal en algemeen aanbod dat toegankelijk is voor iedereen, die zich in dergelijke IFG-situatie bevindt. Hij voegt eraan toe dat de CAW een aanbod hebben dat zowel voor mannen als voor vrouwen openstaat (Vlaams Parlement, 2017).

4.5.3. *Systeemgerichte aanpak*

Vandeurzen vervolgt dat de beide partners vaak betrokken worden in de begeleiding zonder een afgetekend onderscheid te willen maken tussen mannen of vrouwen en pleger of slachtoffer. Verder vernoemt hij het eerder vermelde Sam Huis van het CAW te Mechelen en het Leuvens initiatief Mannenklap, waarover later in deze bachelorproef meer informatie volgt (Vlaams Parlement, 2017).

“Dit is op zich goed natuurlijk, maar de vraag is of we met dergelijk niche-aanbod de bakens kunnen verzetten” (Jo Vandeurzen, 2017).

4.5.4. *Ontwikkelingen Family Justice Centers*

Vandeurzen vindt het naar eigen zeggen belangrijk om bij dit thema de eerder vermelde ontwikkelingen omtrent casuscoördinatie en Family Justice Centers te vermelden. Dit opzet heeft als doel om overal in Vlaanderen beraad tussen hulpverlening, politie en justitie mogelijk te maken. Dit gebeurt in overleg met federale partners voor het aanreiken van een juridisch kader rond dit casusoverleg en rond het beroepsgeheim. Met dit nieuwe art. 458ter van het Strafwetboek worden nieuwe mogelijkheden geschept om tot een interdisciplinaire samenwerking te komen ((Vlaams Parlement, 2017; Openbaar Ministerie, 2018).

4.5.5. *Nationaal Actieplan Gendergerelateerd Geweld*

Volgens Vandeurzen vraagt deze context verder ook verwijzing naar het Nationaal Actieplan ter bestrijding van Gendergerelateerd geweld 2015-2019. Met de 1712-acties wordt mee vorm gegeven aan dit plan en via diezelfde weg aan het eerder vermelde Verdrag Van Istanbul (Vlaams Parlement, 2017).

4.5.6. *Stimulansmaatregelen om sneller aangifte te doen*

Van Den Bossche vermeldt dat uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat slachtoffers van partnergeweld pas na acht tot dertig incidenten een klacht indienen. Daaropvolgend stelt ze de vraag welke maatregelen er genomen worden zodat ook mannen gestimuleerd worden om sneller met hun geweldverhaal naar buiten te komen (Vlaams Parlement, 2017).

Vandeurzen antwoordt dat er zowel bij vrouwen als bij mannen een terughoudendheid op te merken is op vlak van aangifte doen. Volgens de minister heeft 1712 hierin een adviserende en toeleidende rol en moet er hierop blijvend ingezet worden. Hij geeft verder het belang aan van het feit dat alle betrokkenen steeds in het achterhoofd dienen te houden dat aangifte doen een grote impact heeft en het bijgevolg altijd een drempel zal zijn (Vlaams Parlement, 2017).

4.6. *Verschil tussen België en Nederland*

Zoals eerder in deze bachelorproef werd vermeld, staat op de Nederlandse website van het Ministerie Van Volksgezondheid, Welzijn en Sport vermeld dat er in Nederland in totaal veertig opvangplaatsen voor mannen beschikbaar zijn, verdeeld over zes locaties. In de afgelopen vijf jaar zouden deze opvangcentra meer dan negenhonderd mannen tijdelijk onderdak hebben gegeven (Nederlands Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn & Sport, 2018).

4.6.1. Nederland: opvang voor mannen bijna altijd volzet

Dit initiatief voor het opvangen van mannen in of na geweldsituaties bestaat bijna tien jaar. In de beginjaren was de opvang voor 70% bezet, inmiddels zijn ze bijna altijd volzet. Het vermoeden is hier niet dat er meer mannen mishandeld worden, maar wel dat ze vaker hulp zoeken (Nederlands Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn & Sport, 2018).

In een artikel ‘Mannen zoeken vaker hulp wegens mishandeling’ wordt bevestigd dat mannen vaker hulp zoeken en dat de opvangplaatsen bijna altijd vol zitten, maar dat de provincie Gelderland geen mogelijkheid biedt voor het opvangen van mishandelde mannen. De Gelderlandse mannen kunnen bij Moviera in Utrecht terecht (Wassenaar, 2018).

De inmiddels gekende Anita Nanhoe zegt in dit artikel dat het niet klopt dat een grote provincie als Gelderland geen mannenopvang heeft. Deze onderzoekster voegt eraan toe dat je op die manier een hele categorie slachtoffers vergeet. Volgens haar zou dit zelfs de helft van de bevolking zijn (Wassenaar, 2018).

4.6.2. Het Vlaams Parlement: Sam Huis België: plaats voor één man

In België daarentegen is er enkel het SAM-huis van het CAW te Mechelen dat specifiek inzet op deze thematiek. In een schriftelijke Parlementaire vraag, nr. 349, gesteld aan Wouter Beke, voormalig minister in de Vlaamse regering, op 21 februari 2020, toetst Katja Verheyen, Vlaams parlementslid, naar de stand van zaken van vluchthuizen voor mannelijke slachtoffers van IFG in België (Vlaams Parlement, 2020).

Verheyen duidt om te beginnen dat mannen slachtoffer kunnen zijn van IFG, maar dat slechts weinigen van hen ermee naar buiten komen omdat het taboe rond mannelijk slachtofferschap nog groter is dan bij vrouwelijk slachtofferschap (Vlaams Parlement, 2020).

Wouter Beke antwoordt het volgende:

Vanaf de start in 2015 tot en met februari 2016 waren er twee opvangplaatsen. Wegens afbraak van het pand sloot het Sam Huis de deuren en vanaf 2016 werd het op een andere locatie opnieuw geopend met één opvangplaats beschikbaar. De afbouw van twee naar één bed werd ingevoerd omdat de bezettingsgraad en de vraag naar opvang voor mannen minimaal was (Vlaams Parlement, 2020).

“Ik hoorde dat de mannenopvang in Mechelen teruggeschroefd werd omdat er te weinig vraag naar was. Ik kan niet spreken voor anderen, maar dat is volgens mij omdat mannen niet weten dat het bestaat. Ik wist het ook niet”

(Simon, diepte-interview 22/11/2021).

Vervolgens wordt een overzicht weergegeven van het aantal opgevangen cliënten (Vlaams Parlement, 2020).

JAARTAL	AANTAL CLIËNTEN
2015	1
2016	1
2017	3
2018	1
2019	0

“De hoge bezettingsgraad in 2017 wordt deels verklaard doordat ook een koppel dat slachtoffer was van familiaal geweld in het Sam Huis werd opgevangen” (Beke, 2020).

Lage bezetting: oorzaken

Beke vervolgt dat de cliënten van Sam Huis oorspronkelijk buiten de leefgroep van de andere deelwerking gehouden werden. Dergelijk isolement zou de mannen zwaar gevallen zijn waardoor ze vanaf eind 2017 meer geïntegreerd werden in de leefgroep van de andere deelwerking. Dit had echter gevolgen voor de veiligheidsgarantie van casussen met een hoog risicoprofiel. Deze negatieve gevolgen werden veroorzaakt door problemen rond geheimhouding en spanningen binnen de leefgroep. Veel cliënten zouden hierdoor afhaken (Vlaams Parlement, 2020).

Verder zegt de toenmalige minister dat er meer zelfstandigheid van de mannen wordt verwacht dan van de vrouwen. Doordat het Emma Huis, het opvanghuis voor vrouwen van CAW Mechelen, op een andere locatie gelegen is, kunnen begeleiders niet altijd aanwezig zijn in het Sam Huis. Dit zorgde ervoor dat de meest kwetsbare mannen niet konden opgevangen worden op die moment (Vlaams Parlement, 2020).

Kinderen van mannelijke slachtoffers

Omdat een vluchthuis voor kinderen zeer ingrijpend is worden volgens Beke geen kinderen opgevangen in het Sam Huis en word er voor hen zoveel mogelijk naar andere oplossingen gezorgd (Vlaams Parlement, 2020).

Verblijfskost

De mannen verblijven gemiddeld twee en een halve maand in de opvang en er wordt vanuit de vluchthuizen zelf gestreefd naar een opvangperiode van maximum zes maanden. Voor meerderjarige mannen kost het 27,06 euro per dag om in het Sam Huis te verblijven. Hier zit 4,40 euro zakgeld bij. Voor minderjarige mannen kost het 16,46 euro en zit er 2,15 euro zakgeld bij (Vlaams Parlement, 2020).

Deze prijzen gelden voor elke opvangfaciliteit in België. Vrijstelling van verblijfskosten kan niet verkregen worden. In geval van betalingsmoeilijkheden wordt tussenkomst van het OCMW aangeraden. Volgens de CAW is het eerder uitzonderlijk dat een cliënt de verblijfskost van eigen inkomsten betaalt (Vlaams Parlement, 2020).

Wat bij overbezetting?

Volgens Beke zijn er geen gegevens beschikbaar hoeveel mannen er bij plaatsgebrek doorverwezen werden. Hij geeft aan dat er andere opvangvormen voorzien worden wanneer er geen plaats is in het Sam Huis (Vlaams Parlement, 2020).

Een jaar later...

In een meer recente schriftelijke parlementaire vraag, nr. 546, gesteld op 30 maart 2021, stelt Katja Verheyen dezelfde vragen aan Wouter Beke. De respons komt grotendeels overeen met de antwoorden die Beke gaf op 21 februari 2020.

- **Bezettingsgraad in 2020**

Zoals hierboven reeds te lezen was, werd in 2017 een koppel en een man opgevangen, waardoor de teller op drie stond. In 2018 werd één man onthaald en in 2019 werd vastgesteld dat er geen enkele man verbleef in het Sam Huis (Vlaams Parlement, 2020).

In 2020 zouden er drie mannelijke slachtoffers van IFG opgevangen zijn in het Mechelse vluchthuis. Dit betekent een bezettingsgraad van 64%. Omdat de capaciteit in het Sam Huis beperkt is wordt ervoor gezorgd dat mannen kunnen opgevangen worden in centra voor dak- en thuislozen of wordt er zoals bij vrouwelijke slachtoffers gezocht naar andere verblijfsmogelijkheden. Er gebeurt een risicoscreening en aan de hand daarvan zal duidelijk worden welke andere mogelijke opties er zijn met voldoende veiligheidsgarantie (Vlaams Parlement, 2021).

4.7. Vlaams Parlement: geweld door vrouwen - prevalentie en aanpak

Vlaams parlementslid Adeline Blancquaert stelt in een parlementaire vraag, nr. 208, de vraag aan Wouter Beke hoe ver de overheid staat in het beleid omtrent geweldsmisdrijven gepleegd door vrouwen. Het parlementslid stelt deze schriftelijke vraag op 10 december 2020 (Vlaams Parlement, 2020).

Blancquaert geeft als inleiding aan dat er bij seksueel geweld vaak wordt uitgegaan dat de man de dader is en de vrouw het slachtoffer. Deze politica haalt aan dat seksueel geweld dan ook een groot probleem is en een harde aanpak vereist. Ze vervolgt dat het niet te ontkennen valt dat ook mannen slachtoffer kunnen worden van (seksueel) IFG en dat vrouwelijk geweldplegerschap vaak onder de radar blijft (Vlaams Parlement, 2020).

Als potentiële verklaring haalt ook Blancquaert aan dat veel mannen zich schamen om het geweld aan te geven plus dat vrouwen bovendien in onze maatschappij niet worden gezien als geweldenaars. Ze voegt eraan toe dat vrouwelijk en mannelijk plegerschap heel wat overeenkomsten hebben maar merkt ook de verschillen op. Zo komt het volgens haar bijvoorbeeld vaak voor dat de vrouwen in het verleden zelf slachtoffer werden en is geweld bij vrouwen veeleer in reactie op de interpersoonlijke stand van zaken tussen haar en haar partner. Bij mannen zal seksueel geweld waarschijnlijker dan bij vrouwen een seksuele oorsprong kennen (Vlaams Parlement, 2020).

“Vrouwelijke geweldplegers zijn weliswaar een minderheid, maar dat wil niet zeggen dat ze geen gepaste behandeling nodig hebben” (Adeline Blancquaert, 2020).

Om deze problematiek aan te pakken en te preveniëren vraagt dit parlementslid naar de stand van zaken betreffende een gendergerichte benadering van daders van zeden- en geweldfeiten (Vlaams Parlement, 2020).

Verder vraagt ze of er cijfers zijn die het aandeel aan mannelijke slachtoffers en vrouwelijke plegers in kaart brengen en of er een specifieke procedure met een adequate risicoscreening voor vrouwelijke (seksuele) plegers bestaat. Bovendien peilt ze naar de mening van minister Beke omtrent de noodzaak van meer aandacht voor vrouwelijk plegerschap (Vlaams Parlement, 2020).

Beke geeft het woord aan Zuhail Demir om Blancquaert van repliek te dienen op bovenstaande vragen (Vlaams Parlement, 2020).

In een schriftelijke parlementaire vraag, nr. 354, ook op 10 december 2020, stelt Blancquaert bijgevolg exact dezelfde vragen aan Zuhail Demir (Vlaams Parlement, 2020).

4.7.1. Behandelaanbod op maat

Demir bevestigt dat er oorzaken van andere aard aan de basis liggen bij mannen die geweld plegen dan bij vrouwen. Ze voegt eraan toe dat motieven ook variëren binnen de groep van mannelijke plegers en dat de behandeling daarom stevast wordt aangepast aan de persoonlijke misdaadstimulerende eigenschappen van de dader (Vlaams Parlement, 2020).

4.7.2. Partnergeweld: een wederzijdse dynamiek

Ook Demir stelt dat er bij partnergeweld vaak sprake is van een onderlinge dynamiek tussen de beide partners en dat de termen dader en slachtoffer daarom niet altijd te differentiëren zijn. Ze duidt bijkomend dat partnergeweld ook binnen holebi-relaties gebeurt en het dus niet altijd betekent dat een mannelijk slachtoffer een vrouwelijke pleger kent en andersom (Vlaams Parlement, 2020).

4.7.3. Cijfers CAW onder de bevoegdheid van Wouter Beke

De functie onthaal van de CAW werkte in 2019 met vierhonderdachtien mannen en tweeduizendtweehonderdzesentwintig vrouwen vanuit de rol van slachtoffer. Vanuit de rol van dader waren het vierhonderdvierenveertig mannen en zesenvijftig vrouwen. Wanneer er tot begeleiding werd overgegaan werden tweehonderdeenveertig mannelijke slachtoffers van IFG ambulante begeleid en twaalf mannen residentieel (Vlaams Parlement, 2020).

4.7.4. Justitiehuisen onder de bevoegdheid van Zuhail Demir

Bij justitiehuisen wordt opgemerkt dat ongeveer 10% van de daders, die gerechtelijk vervolgd werden, vrouw waren (Vlaams Parlement, 2020).

4.7.5. Politionele cijfers: geslacht van daders

FE Intrafamiliaal geweld (IFG)						
Criminele figuur / Geslacht	Totaal aantal feiten minstens 1 gekende verdachte	Mannen	%	Vrouwen	%	
IFG: fysiek, binnen het koppel	4.425	3.953	89,3%	1.224	27,7%	
IFG: fysiek, tegen afstammelingen	764	622	81,4%	253	33,1%	
IFG: fysiek, tegen andere leden	1.265	1.060	83,8%	304	24,0%	
IFG: seksueel, binnen het koppel	69	68	98,6%	2	2,9%	
IFG: seksueel, tegen afstammelingen	39	38	97,4%	4	10,3%	
IFG: seksueel, tegen andere leden	17	16	94,1%	2	11,8%	
IFG: psychisch, binnen het koppel	2.400	1.711	71,3%	719	30,0%	
IFG: psychisch, tegen afstammelingen	406	262	64,5%	192	47,3%	
IFG: psychisch, tegen andere leden	472	367	77,8%	134	28,4%	
IFG: economisch, binnen het koppel	707	573	81,0%	146	20,7%	
IFG: economisch, tegen afstammelingen	69	54	78,3%	19	27,5%	
IFG: economisch, tegen andere leden	376	318	84,6%	67	17,8%	
Totaal	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	

Bron:

http://www.stat.policefederale.be/assets/pdf/crimestat/gewest/rapport_2019_trim4_gew_Vlaams_Gewest_nl.pdf

(Vlaams Parlement, 2020)

Wat eerder in deze bachelorproef al te lezen was, wordt bevestigd door Demir. Ze stelt namelijk dat deze cijfers slechts het topje van de ijsberg zijn en verwoordt dat het 'dark number' bij partnergeweld heel hoog ligt (Vlaams Parlement, 2020).

4.7.6. Garantie correcte risicotaxatie vrouwelijke plegers

Op de vraag van Blancquaert omtrent de risicoscreening van vrouwelijke daders antwoordt Demir dat de lijst van de te gebruiken screeningtools binnen justitiehuizen nog op punt moet worden gezet maar dat er momenteel al een correcte taxatie kan gewaarborgd worden (Vlaams Parlement, 2020).

4.7.7. Aandacht voor vrouwelijk ouderschap: een noodzaak

Demir vindt aandacht voor vrouwelijk ouderschap een nodige zaak. Om dit aan te tonen haalt ze een onderzoek aan dat door haar toenmalig collega-minister Wouter Beke opgestart zou worden in 2021. Dit betreft een evaluerende studie naar het bestaande begeleidings- en behandelingsaanbod van daders van seksueel geweld. Volgens Demir zal daarin gekeken worden naar de gendergerichte benadering van het behandelingsaanbod (Vlaams Parlement, 2020).

Demir vervolgt dat ze in het kader van haar project van het ontwikkelen van nieuwe centra voor IFG de vereiste aandacht wil geven aan het feit dat fysiek geweld door vrouwen minder vaak tot ernstige letsels leidt en dat vrouwen daarom minder gearresteerd en veroordeeld worden dan mannen. Terwijl wetenschappelijk onderzoek volgens haar aantoont dat vrouwen zich even vaak schuldig maken aan IFG. In functie daarvan haalt ze de lotgenotengroep voor mannen van FJC en CAW te Mechelen aan en benoemt dit tot een initiatief dat ze verder wil zetten in de nieuwe centra voor IFG (Vlaams Parlement, 2020).

4.8. Vlaams actieplan ter bestrijding van seksueel geweld

Met een Vlaams actieplan tegen seksueel geweld zet het Agentschap voor Justitie en Handhaving met dit plan voor 2020 tot 2024 in op het preveniëren van seksueel geweld. Dit gebeurt door middel van het sensibiliseren van daders, slachtoffers en hulpverleners. Daarnaast worden maatregelen voorzien voor zowel slachtoffers als plegers en wordt er geïnvesteerd in het optimaliseren van de kwaliteit van het hulpverleningsaanbod (Vlaamse Overheid, Agentschap Justitie & Handhaving, z.d.).

4.9. Evenwaardig ouderschap

Op 22 oktober 2021 doet Bart Somers, minister voor gelijke kansen een projectoproep 'Gedeeld en Betrokken Ouderschap'. In de situering van deze projectoproep staat beschreven wat eerder al duidelijk werd in deze bachelorproef. Meer bepaald wordt verwoord dat de associatie van vrouwen met zorgverlening voor een oververtegenwoordiging in de zorgberoepen zorgt en dat dit genderpatroon de rol van de moeder en van de vader bij de opvoeding beïnvloedt (Vlaamse Overheid, Agentschap Binnenlands Bestuur, 2021).

4.9.1. Moeder als primaire zorgfiguur

Verder wordt beschreven dat de moeder ook in de hulpverlening nog steeds als primaire opvoedster beschouwd wordt, wetende dat vaderbetrokkenheid en evenwaardig ouderschap van groot belang zijn voor het welbevinden van het kind. Bovendien wordt bevestigd dat in wetenschappelijk onderzoek wordt aangetoond dat vaders een preventieve rol kunnen spelen in onder andere IFG (Vlaamse Overheid, Agentschap Binnenlands Bestuur, 2021).

4.9.2. Hoofddoel: waardering van gedeeld ouderschap in de samenleving

Zowel verenigingen als lokale besturen als sectororganisaties als bedrijven kunnen een project indienen. Projecten die in aanmerking komen voor subsidies dienen bepaalde doelstellingen voor ogen te hebben. Doelen zoals sensibilisering over genderrollen van vaderschap en moederschap, het ondersteunen en stimuleren van vaders en opvoedingsinstanties omtrent het belang van vaderbetrokkenheid. Op die manier kunnen stereotype genderpatronen gedetecteerd, verlaagd en/of doorbroken worden. Zo kan er een beter evenwicht in de gendervertegenwoordiging ontstaan in de zorgsector en bij opvoedingsinstanties, waar vaders mee in contact komen (Vlaamse Overheid, Agentschap Binnenlands Bestuur, 2021).

4.9.3. Verschillende beleidsdomeinen

Op 7 december 2021 richt Vlaams parlementslid Katrien Schryvers zich in een vergadering van de Commissie Voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering tot Bart Somers. Deze politica stelt dat het positief is dat Somers de projectoproep 'Gedeeld en Betrokken Ouderschap' lanceerde, maar dat de realiteit nog steeds is dat moeders de meeste opvoedingstaken op zich nemen. Initiatieven die zich op de beide ouders richten blijven volgens haar dan ook een absolute noodzaak (Vlaams Parlement, 2021).

Somers respondeert dat gedeeld ouderschap inderdaad een thematiek is die binnen verschillende beleidsdomeinen aandacht dient te krijgen. Hij vervolgt dat de projectgroep tijdens de voorbereidende fase besproken werd met het agentschap Opgroeien, waaronder EXPOO en Kind en Gezin. Volgens hem is een goede samenwerking en afstemming tussen verschillende beleidsdomeinen vereist om tot doeltreffende resultaten te komen. Somers belooft dan ook om hier persoonlijk over te waken (Vlaams Parlement, 2021).

4.10. Project M

Op weliswaar.be, een officiële website van de Vlaamse overheid is informatie terug te vinden over 'Project M'. Een pilootproject dat in het Penitentiair Landbouwcentrum van Ruislede, een gevangenis van de federale overheid, liep in 2021. Dit project gebeurde in samenwerking met vzw Zijn en CAW (Van den Broeck, 2022).

Het doel van 'Project M' was om denkwijzen omtrent gender en geweld bij gedetineerden te kenteren. Onder de vorm van groepsdebatten hadden gedetineerden het over mannelijkheid en geweld (Van den Broeck, 2022).

Dit project werd ondersteund door de gevangenisdirectie en de Federale Overheidsdienst Justitie. In het bijzonder door Zuhail Demir, die dit pilootproject financierde. Volgens Isabel Oudenaert projectcoördinator bij het Agentschap Justitie en Handhaving, past 'Project M' perfect binnen het Strategisch plan hulp- en dienstverlening aan gedetineerden. In dit plan was namelijk een specifieke maatregel voor gendergerelateerd geweld voorzien en 'Project M' draagt immers bij aan het voorkomen van recidive en het stimuleren van re-integratie (Van den Broeck, 2022).

4.11. Opgroeien EXPOO Groei Mee: Thema Vaders

Op Groeimee.be, een website van EXPOO en Opgroeien, is een aparte rubriek 'Thema Vaders' terug te vinden. Met dit initiatief willen EXPOO en Opgroeien, samen met een team van experts, vaders ondersteunen en vaderbetrokkenheid stimuleren. Daarnaast wordt er gesproken over het feit dat moeders en vaders verschillen en welke meerwaarde dit kan bieden en worden er tips gegeven omtrent het vaderschap en opvoeden (Vlaamse Overheid, Beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid & Gezin, Opgroeien, z.d.).

4.12. Bestaande campagnes

Er zijn een aantal campagnes opgezet om deze problematiek aan het licht te brengen. De verschillende acties hebben gemeenschappelijke doelen en willen eerst en vooral het taboe en de vicieuze cirkel waarin deze mannen terechtkomen doorbreken. Ook is het de bedoeling om de maatschappelijke drempel te verlagen en om mannen bewust te maken van het feit dat ze niet de enige zijn die het overkomt en dat het geweld enkel en alleen stopt wanneer ze ermee naar buiten komen.

4.12.1. Mannenklap Leuven

Op 1 januari 2016 richt de stad Leuven als eerste in Vlaanderen een laagdrempelig aanspreekpunt voor mannen, die slachtoffer zijn van partnergeweld, op. Deze mannen konden bellen naar een nummer en werden te woord gestaan door een vrijwillig vertrouwenspersoon. Het was een initiatief van de Dienst Diversiteit en Gelijke Kansen Leuven onder leiding van Leuvens Schepen, Denise Vandevort, vzw DiversLeuven, de provincie Vlaams-Brabant en het CAW Oost-Brabant (ZIJkant, 2016).

Dit project heeft echter niet standgehouden.

“Dit project werd experimenteel opgezet door Stad Leuven, afdeling Diversiteit en Gelijke Kansen. Na een periode van twee jaar intensieve werking, besliste het stadsbestuur om het project door te geven aan het CAW Oost-Brabant. Het stadsbestuur was van mening dat een werking voor mannelijke slachtoffers van IFG best kon aansluiten op de taak van het CAW in het kader van 1712. Het CAW besliste om deze thematiek op te nemen in de algemene werking van 1712 en er geen aparte werking voor te behouden” (Kristel Wildiers, Gelijkekansenconsulente, Afdeling Diversiteit en Gelijke Kansen Leuven, mail, 1/8/2022).

4.12.2. #OokMannenMakenHetMee

Met deze campagne en een bijbehorend confronterend filmpje willen VIVA-SVV, een vrouwenvereniging, beweging tegen geweld VZW Zijn en Zij-kant, een progressieve vrouwenbeweging, het taboe van partnergeweld op mannen doorbreken. Deze organisaties zetten zich al jaren in om burgers te sensibiliseren tegen geweld op vrouwen. In 2017 werd met #OokMannenMakenHetMee de focus voor het eerst op mannen gelegd (ZIJ-kant, VIVA-SVV, VZW Zijn, 2017).

Het bijbehorende filmpje, in samenwerking met productiehuis WENNEKER, toont een woonkamer na een ruzie. Er zijn bijvoorbeeld scherven van servies te zien en een gebarsten kader, met een foto van een gelukkig koppel erin. De camera gaat langzaam over deze sporen van geweld tot hij eindigt bij het beeld van een geslagen man in een zetel. Op het einde wordt verwezen naar horenzienenpraten.be om de signalen van partnergeweld te herkennen (ZIJ-kant, VIVA-SVV, VZW Zijn, 2017).

4.12.3. #VERTEDERDVERNEDERD

Met deze campagne van 2017 wil VZW Zijn het taboe rond emotioneel misbruik in relaties doorbreken. Op de campagnesite is een spot te bekijken waarin een vrouw haar vriendin telefonisch probeert te overtuigen met wat voor een geweldige man ze samenwoont. De ondertitels onthullen echter haar gedachten die helemaal het tegenovergestelde zijn van de positieve woorden die ze gebruikt (VZW Zijn, 2017).

Omdat emotioneel geweld moeilijker te herkennen is dan fysiek geweld kan je verder op deze site via een zelftest afvinken in hoeverre jouw relatie emotioneel veilig is (VZW Zijn, 2017).

Daarnaast zijn vijf getuigenissen te lezen van mensen die open zijn over het emotioneel geweld dat hen overkwam, waaronder de getuigenis van twee mannen (VZW Zijn, 2017).

De ene man vertelt over een web van leugens, bedrog en voortdurende psychologische vernedering. Hij kreeg de tip van een vriend, die in een gelijkaardige situatie zat, om bewijsmateriaal te verzamelen. Vanaf dan is hij audio-opnames beginnen maken met zijn gsm. De man omschrijft een helse reeks gerechtelijke procedures waarin hij sinds een jaar uit zijn 100% hoederecht van hun zoontje is gezet (VZW Zijn, 2017).

“Vijf jaar later is het nog steeds de hel. De rechter keek nooit naar de overduidelijke bewijzen. CAW-bemiddeling wel, maar toch geloofden ze eerder de flagrante leugens van de moeder van mijn kind. Ik ben radeloos en kijk machteloos toe hoe zij onze zoon tegen mij opzet” (Getuigenis 5, 2017).

De andere man vertelt dat hij vijf en een half jaar gezwegen heeft maar dat dat nu gedaan is omdat hij weet dat hij niet alleen staat als mannelijk slachtoffer. Deze man omschrijft zijn huwelijk als horror. Hij geeft aan dat haar eigen dochter zei dat haar mama veranderde in een monster wanneer ze boos werd (VZW Zijn, 2017).

De man vervolgt dat het al na enkele maanden bergaf ging met hun relatie. Wat begon met dreigementen en schelden mondde uiteindelijk uit in fysiek geweld. Zowel naar hem als naar de kinderen. Voor de veiligheid van de kinderen is hij naar eigen zeggen zo lang gebleven (VZW Zijn, 2017).

“Nooit heb ik haar met een vinger aangeraakt, hoe hard ze me ook uitdaagde om terug te slaan. Het enige wat ik kon doen was haar ontwijken. Als man ben je een vogel voor de kat. De politie geloofde me niet, altijd vertelde ze haar verhaal alsof zij zich tegen mij moest verdedigen. Ook de kinderen werden niet geloofd toen ze op momenten van ruzie naar de politie belden en zeiden dat mama papa sloeg” (Getuigenis 5, 2017).

“Ik heb me geërgerd aan de manier van werken en de laksheid van ons rechtssysteem, de politie en de hulpverlening. Vaak kreeg ik te horen dat de zaak geseponeerd was bij gebrek aan bewijzen en omdat de feiten niet ernstig genoeg waren” (Getuigenis 5, 2017).

“Toch heb ik ook positieve ervaringen gehad met hulpverlening als Tele-Onthaal, het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling, het CLB en de pleegzorg. Die organisaties luisterden en grepen daadwerkelijk in” (Getuigenis 5, 2017).

4.12.4. Campagne Partnergeweld Op Mannen

In 2018 heeft de Vlaamse Overheid, onder leiding van toenmalig Vlaams Minister van Gelijke Kansen, Liesbeth Homans, samen met 1712 en het communicatiebureau Absoluut in 2018 een taboedoorbrekende TV-campagne ‘Partnergeweld Op Mannen’ gelanceerd. Deze spot werd twee weken lang in prime time op alle Vlaamse zenders uitgezonden. Je ziet een man die in gedachten klappen incasseert terwijl je Axel Daeseleire hoort vertellen over zijn vriend die volgens Daeseleire een straffe gast is omdat hij aangifte van partnergeweld deed bij 1712 (1712 & Absoluut, 2018).

4.12.5. Mishandelde Mannen Zijn Geen Mietjes

Deze campagne is van de Lokale Politiezone AMOW en werd gelanceerd in 2020. De campagnevoerders omschrijven dat partnergeweld op mannen niet te bagatelliseren is omdat ook mannen te maken krijgen met verlies aan eigenwaarde, gevoelens van neerslachtigheid, isolatie en fysieke klachten (Lokale Politiezone AMOW, 2020).

Een checklist: wanneer is iemand slachtoffer van partnergeweld?

De campagnevoerders vervolgen dat geweld niet altijd gemakkelijk te (h)erkennen is omdat een blauw oog een duidelijk bewijs is, maar een gebroken ziel als gevolg van jarenlange psychische kwelling niet. Via een checklist kan je daarom toetsen of je zelf een mogelijk slachtoffer bent van partnergeweld (Lokale Politiezone AMOW, 2020).

Voor iemand die meerdere keren 'ja' antwoordt maar toch bij zijn partner wil blijven en wil werken aan zijn relatie worden er tips gegeven rond omgaan met conflicten en communicatie (Lokale Politiezone AMOW, 2020).

Wanneer iemand meerdere keren 'ja' antwoordt raden ze aan om hulp te zoeken. Er wordt bij vermeld dat het geweld uiten veel moed vergt maar dat praten noodzakelijk is omdat de situatie nooit zomaar vanzelf zal overgaan (Lokale Politiezone AMOW, 2020).

Sam Huis Mechelen

Tot slot wordt er aangegeven waar je terecht kan voor hulp. Als eerste wordt het nummer 1712 vermeld. Vervolgens vernoemen ze het eerder vermelde Sam Huis te Mechelen (Lokale Politiezone AMOW, 2020).

Klacht indienen: een rollende juridische bal

Wanneer een slachtoffer klacht wil indienen raden ze aan om zich eerst goed te informeren omdat een klacht niet zomaar in te trekken is midden in een gerechtelijke procedure. Bijvoorbeeld bij een justitiehuis in de buurt. Als iemand zeker is dat hij of zij klacht wil indienen, noteert de politie de verklaring en geeft deze door aan het parket. Er wordt verder aangeraden om zoveel mogelijk bewijsmateriaal te verzamelen, omdat het regelmatig zou gebeuren dat iemand niet veroordeeld wordt door gebrek aan materiaal (Lokale Politiezone AMOW, 2020).

4.12.6. MoveMen

MoveMen is een initiatief van VZW Zijn en RoSa VZW, kenniscentrum voor gender en feminisme, en is opgestart in december 2021. Via vormingen en projecten wil MoveMen sensibiliseren over stereotypen en schadelijke opvattingen over mannelijkheid (vzw Zijn & Rosa VZW, 2021).

In het verlengde van deze actie is een platform 'MoveMen - Platform voor Mannelijkheid en Gendergelijkheid' opgestart. Dit platform brengt organisaties en professionals samen die zich inzetten voor meer gendergelijkheid. Ze doen dit vanuit de overtuiging dat vastgeroeste mannelijke genderrollen negatieve gevolgen hebben (vzw Zijn & Rosa VZW, 2021).

4.12.7. Wijzienjewel.be

Op 19 november 2021, Internationale Mannendag, hebben de eerder vermelde Maarten Ghysels en Alexander Witpas de website wijzienjewel.be gelanceerd. Deze website deelt getuigenissen en heeft als doel om andere mannen te stimuleren hun verhaal te doen over het seksueel geweld dat hen overkwam (Ghysels & Witpas, 2021).

Om de homepage wordt gesteld dat een half miljoen jongens en mannen in Vlaanderen slachtoffer werden van seksueel geweld. Ze blijven volgens Ghysels en Witpas echter onzichtbaar omdat dit feit niet strookt met het beeld dat onze maatschappij heeft over slachtoffers van seksueel geweld. De oprichters spreken mannelijke slachtoffers toe en laten weten dat ze niet alleen zijn. Ze verwoorden dat de samenleving misschien nog niet klaar mag zijn om hun verhaal te horen, maar dat zij dat wel zijn (Ghysels & Witpas, 2021).

“Geslacht zou geen rol mogen spelen in de manier waarop we omgaan met seksueel geweld. Alle slachtoffers van seksueel geweld verdienen aandacht en zorg, ook als het jongens of mannen zijn. En alle plegers moeten aangesproken worden op hun gedrag. Ook als het vrouwen of meisjes zijn.” (Witpas, 2021)

4.12.8. Kom Uit Je Kop: niemand kan gedachten lezen

Volgens deze campagnevoerders toont onderzoek aan dat de nood om te voldoen aan de verwachtingen van mannelijkheid in onze maatschappij een verhoogd risico op zelfdoding betekent. Daarom zette het Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie (hierna VLESP), in deelwerking met het Centrum Ter Preventie van Zelfdoding, de Centra Geestelijke Gezondheidszorg en de werkgroep Verder Na Zelfdoding in 2022 de campagne ‘Kom Uit Je Kop’ op. Dit alles met de steun van de Vlaamse Overheid (VLESP et al., 2022).

Met deze campagne wil het VLESP mannen en hun omgeving aanmoedigen om open te praten over mentale problemen. Dit vanuit de overtuiging dat het stereotype idee dat je als man sterk moet zijn mannen niet vooruithelpt. Ook zij hebben nood aan een bespreekbaarheid van hun moeilijkheden (VLESP et al., 2022).

Een campagnefilmje toont twee mannen in een auto tijdens een carwashbeurt. De gedachten van de stilzwijgende mannen worden ondertiteld. De ene twijfelt of hij zou vertellen dat hij hem al maandenlang niet goed voelt. De andere twijfelt of hij zou vragen of er iets scheelt omdat hij merkt dat de ander vaak in zichzelf gekeerd is de laatste tijd. Degene die zich niet goed voelt denkt dat de ander zal denken dat hij een loser is en dat hij gelijk zou hebben omdat hij niet eens durft zeggen hoe hij zich voelt. Het filmje eindigt met de slogan ‘Niemand kan gedachten lezen. Durf de eerste stap zetten’ (VLESP et al., 2022).

4.13. Besluit

Net zoals in de tweede invalshoek wordt het ook in deze invalshoek duidelijk dat het aangewezen is om minder eenzijdige genderterminologie te gebruiken. Niet alleen wat het woordgebruik betreft, maar ook op vlak van subsidies wil deze bachelorproef het veranderingsgerichte voorstel doen om minder genderspecifiek te werk te gaan.

Het beleid op macroniveau geeft met het Onderzoek naar Intersectorale, Multidisciplinaire en Rechtstreeks Toegankelijke IFC-centers blijk van inzetten op verschillende hulpbehoeften die in de derde invalshoek naar boven kwamen. Verder be vraagt het beleid slachtoffers naar hun bevindingen en verbetervoorstellen over de dienst Slachtofferonthaal van Justitiehuizen.

Uit parlementaire vragen wordt verder het inzicht in verschillende relevante onderwerpen duidelijk: de noodzakelijkheid aan oog hebben voor vrouwelijk ouderschap, voor sensibiliseren over mannelijk slachtofferschap en de nood aan maatregelen om mannen sneller hulp te laten zoeken.

Met de projectoproep Evenwaardig Ouderschap wordt het spanningsveld rond de poortwachtersfunctie van de hulpverlening aangekaart.

Verder blijkt een specifiek aanbod gericht op mannen als beleidskeuze niet aan de orde. De reden daarvan is het willen hanteren van een genderneutraal beleid. Deze bachelorproef stelt een genderneutraal beleid voor waarbij daarnaast de verschillen in hulpbehoeften tussen mannen en vrouwen in het achterhoofd gehouden worden.

In België is plaats voor één man wanneer het over opvang gaat. In Nederland zijn er veertig plaatsen beschikbaar en deze zijn bijna altijd in gebruik. Daarom wil deze bachelorproef polsen naar de haalbaarheid van een Sam Huis in Oost-Vlaanderen.

HOOFDSTUK III: DRIE VERANDERINGSGERICHTE STRATEGIEËN

1. Inleiding

Het hoofddoel is om antwoorden te vinden op de kwetsbare situatie van mannen die partnergeweld met de bijbehorende gevolgen moe(s)ten ondergaan. Omdat deze mannen vaak het gevoel hebben dat ze in de kou blijven staan, is deze bachelorproef op zoek gegaan naar wat er kan gebeuren om dit te veranderen. Dit vanuit een meerzijdige partijdigheid ten aanzien van alle actoren.

Om de ideale verandering in beeld te brengen helpt het om de veranderdoelen op microniveau, op mesoniveau en op macroniveau te fusioneren: de schaamte bij deze mannen is voorbij, waardoor ze sneller aangifte doen en hulp zoeken. Dit dankzij een verhoogd maatschappelijk bewustzijn, het weg gesensibiliseerde taboe en de wetenschap dat ze niet alleen zijn. Verder is dit te danken aan de verlaagde drempels en verbeterde toeleiding naar de hulpverlening, die ervoor zorgt dat mannelijke slachtoffers worden onthaald in een professionele setting waar ze dankzij gespecialiseerde hulp kunnen werken aan herstel.

2. Veranderingsstrategieën

2.1. Veranderingsstrategie op microniveau

De behoefteanalyse uit de theoretische fase onthult wat deze mannen nodig hebben. In eerste instantie hebben ze nood aan een luisterend en vooral gelovend oor. De therapeutische inzichten uit de derde invalshoek vertellen echter dat dit luisterend oor bij mannen beter een andere vorm aanneemt dan het therapeutische oor dat in onze huidige gefeminiseerde hulpverlening vaak terug te vinden is.

Dit werd eerder al bevestigd door Adrie Vermeulen die, naast zijn begeleidende functie in de mannenopvang van Moviera, ook medetrainer van de systeemgerichte training 'Hulpverlening aan mannelijke slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties' is. Deze training van Rino Groep, waarvoor ik was ingeschreven op 2/2/2022 werd helaas geannuleerd wegens te weinig inschrijvingen. Intussen heb ik een mail ontvangen dat er een nieuwe datum vastligt op 15/2/2023. Ik heb me alvast opnieuw ingeschreven.

Op de website van Rino Groep staat een interview, afgenomen op 20/10/2022, met beide trainers Martin Knippers & Adrie Vermeulen: 'Mannen presenteren hun problemen over het algemeen anders dan vrouwen. Dat vraagt om een andere benadering'. Hierin wordt bevestigd wat eerder al aan bod kwam: *"mannen zijn praktisch gericht. Ze hebben een hoofddoel waar ze heen willen, maar weten nog niet hoe dat doel te bereiken"* (Vermeulen, 2020).

Mede daarom is het effect van een lotgenotengroep zo positief. Lotgenoten uit de groep in Mechelen zeggen dat het bevrijdend is om in dergelijke praatgroep te kunnen praten met mannen die een gelijkaardige ervaring hebben beleefd. Omdat ze in deze setting echt gehoord, begrepen en vooral geloofd worden. Het ongeloof dat deze mannen regelmatig ervaren is volgens velen onder hen immers loodzwaar om te dragen. Een andere vaak gerapporteerde behoefte is om te kunnen stabiliseren en om rust en veiligheid te vinden. Volgens de lotgenoten in Mechelen biedt de groep een *safe haven* aan. Al is het maar één keer per maand.

Om bovenstaande redenen onderzocht deze bachelorproef de haalbaarheid voor het opstarten van een soortgelijke groep in Gent voor de provincie Oost-Vlaanderen.

2.1.1. Plan van aanpak

Tijdens de gesprekken met Dagmar Dereu (6/12/2021) en David Sloommaekers (23/11/2021), polste ik naar hun mening over een vrouwelijke hulpverlener die een lotgenotengroep voor mannen begeleidt. Ik kreeg de feedback dat dit afhankelijk is van de aanpak van de hulpverlener, met als aandachtspunt om het niet te therapeutisch te maken. Verder gaven ze aan dat een vrouwelijke hulpverlener ook een meerwaarde kan zijn en een corrigerend effect kan hebben: niet alle vrouwen zijn immers gelijk.

Ik stelde dezelfde vraag aan de vier mannen waarmee ik een diepte-interview deed. Twee van hen vonden het een meerwaarde. Eén man gaf de voorkeur aan lotgenotengesprekken met enkel mannelijke aanwezigen en één man twijfelde.

Zoals eerder vermeld in het plan van aanpak voor de praktijkgerichte probleemverkenning had ik op 14/12/2021 een gesprek met Mieke De Schepper, stafmedewerker bij Beweging Tegen Geweld vzw Zijn. Ik vertelde over mijn idee om de haalbaarheid van het opstarten van een lotgenotengroep in Gent te onderzoeken. Mieke was meteen gewonnen voor het idee en zei dat ik dit project in samenwerking met en in naam van Beweging Tegen Geweld vzw Zijn als vrijwilliger op poten mocht zetten. De eerder vermelde man, die een stem wil zijn voor andere mannen, zal opgeleid worden tot ervaringsdeskundige en deze groep mee begeleiden.

De lotgenotengroep in Mechelen gaat door in een gebouw van het CAW, een gevestigde waarde in de hulpverlening. Eén van de mannen werd bij de opstart van de groep in Mechelen gecontacteerd door Dagmar Dereu.

“Dagmar had mijn gegevens gekregen van de politie en vertelde over de lotgenotengroep. Ik zag dat op die moment niet zitten. Vooral omdat ik niet wist wat ik van zo een groep moest verwachten en omdat ik al zoveel had geprobeerd dat ik er nogal sceptisch tegenover stond. Ik had ook nog nooit iets in groep gedaan en mijn schaamtegevoel was nog steeds heel groot om als man als slachtoffer te zijn. Toen hij zei dat we konden afspreken in het CAW, dat ik al kende, vertrouwde ik het al wat meer” (Simon, diepte-interview 21/11/2019).

Op 17/1/2022 stuurde ik een mail naar Monique Van Malderen met een woordje uitleg. Ik stelde de vraag of het CAW Gent akkoord kon gaan met het gebruik van een zaal voor een mannenlotgenotengroep van Beweging Tegen Geweld vzw Zijn.

Dezelfde dag kreeg ik antwoord dat ze dit met haar coördinator, Mieke Van Durme, zou bespreken. Op 24/1/2022 hadden we een telefoongesprek. Het CAW zou eerst mijn presentatie op 26/1/2022 afwachten om te kijken vanuit welk standpunt de Gentse mannenlotgenotengroep zou worden opgezet. Het CAW vindt het immers belangrijk om niet te polariseren in termen van man of vrouw en slachtoffer of dader. Ondertussen kreeg ik de feedback dat het bereiken van de doelgroep plus de mannen zover krijgen om effectief langs te komen volgens haar de grootste uitdaging zou zijn.

Op 3/2/2022 kreeg ik een mail van Monique Van Malderen met de melding dat ze een genuanceerd verhaal hoorde tijdens mijn presentatie en dat er een principieel akkoord was om een lokaal ter beschikking te stellen.

Op 21/1/2022 had ik een telefonisch gesprek met Evi Vandendriessche (eerste hoofdinspecteur-politieassistent en referentieambtenaar Intrafamiliaal geweld) waarin ik polste naar de mogelijkheid dat politie mannelijke slachtoffers zou doorverwijzen naar onze lotgenotengroep. Haar reactie was positief.

Op 3/2/2022 vond er een Teams-vergadering 'Pilotproject Lotgenotengroep Mannen vzw Zijn' plaats. De aanwezigen waren Mieke De Schepper & Kato Luykx (vzw Zijn), Dagmar Dereu (CAW), David Sloodmaekers (FJC), Nienke Kiekens & Ibel Tryhou (Team IFG Stad Gent) en ikzelf.

Op 6/2/2022 vond er opnieuw een brainstorm via Teams over dit pilotproject plaats. Deze keer met onze ervaringsdeskundige, Mieke De Schepper, Kato Luykx en ikzelf.

2.1.2. Het model van de pioniers van de lotgenotengroep van FJC en CAW

Uit bovenstaande gesprekken kwamen verschillende tips en inzichten aan bod. De groep in Mechelen startte in september 2021 met drie lotgenoten. Vandaag zijn ze met dertien. Het is dus een kwestie van geduld om dergelijk project te laten groeien.

Om het niet te therapeutisch te maken worden de gespreksonderwerpen door de lotgenoten zelf bepaald. De begeleiders staan paraat om advies te geven wanneer daarnaar gevraagd wordt. De mannen geven elkaar tips over praktische zaken waardoor verder tegemoetgekomen wordt aan andere hulpbehoeften; waaronder het op orde stellen van praktische zaken, tips over vaderschap en het uitwisselen van juridische ervaringen en/of raad omtrent co-ouderschap van de kinderen.

Daarnaast komen onderwerpen zoals zinvolle dagbesteding en oplossingsgerichte traumaverwerking aan bod. Dit aanbod wordt versterkt door het uitnodigen van gastsprekers, zoals bijvoorbeeld advocaten en experts op vlak van bijvoorbeeld traumaverwerking, narcisme en allerhande domeinen.

Met dit concreet model ben ik volop aan de slag gegaan om een flyer voor onze lotgenotengroep te maken. Die kwam in maart 2022 samen met onze ervaringsdeskundige, Mieke De Schepper en Kato Luykx tot stand. De flyer is aan deze bachelorproef in bijlage toegevoegd en werd verdeeld bij politiekantoren, in CAW, op spoeddiensten, op treinen en bij het OCMW.

Op de flyer staat de checklist van de eerder vermelde campagne van de lokale politie AMOW (Asse, Merchtem, Opwijk en Wemmel) 'Mishandelde Mannen Zijn Geen Mietjes'. Op 12/1/2022 kreeg ik toestemming van PZ AMOW om deze checklist, met bronvermelding, te gebruiken op de flyer.

De lotgenotengroep is officieel gestart op 19/4/2022 en gaat eens per maand door in een CAW-gebouw te Gent. Er zijn meerdere centra in Gent en de exacte locatie wordt bewust enkel meegedeeld na aanmelding. Mannen kunnen zich telefonisch aanmelden op het nummer 0465 41 41 98 of via mail op Ruth@vzwzijn.be.

2.1.3. Bekendmaking

Naast de verdeelde flyers plaatste Triene-Mie Le Compte onze lotgenotengroep op 8/3/2022 op haar website. Op 'HLN In De Buurt' schrijft journalist Sabine Van Damme het online artikel: 'Niet alleen vrouwen zijn slachtoffer van huiselijk geweld: Gent krijgt praatgroep voor mannelijke slachtoffers'. Ook vermeldt Griet Vandermassen de groep in haar artikel 'Mannen, praat over geweld' in De Standaard op 27/4/2022. Op 9/5/2022 schrijft Annemie Bulte in Humo het eerder vermelde artikel '#hetoo 1 op de 5 mannen is het slachtoffer van partnergeweld', waarin onze lotgenotengroep meermaals wordt vermeld. Op 7/6/2022 publiceert 'Dag Allemaal' in hun rubriek 'Tussen De Mensen' een artikel over partnergeweld op mannen, waarin onze lotgenotengroep uitgebreid aan bod komt. Dit artikel werd geschreven door Glenda Smits, journalist.

2.1.4. De lotgenotengroep van Beweging Tegen Geweld vzw Zijn op de Sociale Kaart

Op 8/3/2022 stuurde ik de flyer door naar de aanwezige actoren uit het werkveld op mijn presentatie voor Stad Gent, met de vraag om hem zoveel mogelijk te verspreiden. Ik kreeg meerdere positieve reacties waaronder een mail van Wivina Van der Steen, van Team Gelijke Kansen/Gelijkekansenbeleid van het Agentschap Binnenlands Bestuur van de Vlaamse Overheid. Zij nam de lotgenotengroep als tip mee in de nieuwsbrief van mei 2022.

Daarnaast kreeg ik een mail van Michele Van Elslander, stafmedewerker Plazzo, Platform Zelfzorg Oost-Vlaanderen van Eerstelijnszone Gent vzw. Ze liet hierin weten dat ze de lotgenotengroep mee bekend zou maken via de sociale kaart en via de website van Plazzo.

Op 9/3/2022 werd ik gecontacteerd door Emma De Pauw, stafmedewerker Eerstelijnszone Gent vzw. Zij stuurde via mail dat ze een fiche maakte op de Sociale Kaart Vlaanderen.

2.1.5. Voelbare drempels deelname lotgenotengroep

Op de eerste lotgenotenavond van 19/4/2022 was er één man aanwezig, die met onze ervaringsdeskundige, Mieke De Schepper en mezelf in gesprek ging. Die man krijgt in deze bachelorproef de alias Rudi. Hij gaf achteraf aan dat hij het jammer vond dat hij de enige was, maar dat hij het wel begreep, omdat de drempel voor hem ook moeilijk te overstijgen viel. Verder had hij de avond naar eigen zeggen als deugddoend ervaren.

Dankzij bovenstaande bekendmaking in de media werden we later gecontacteerd door twee mannen. Eén man zou, na contact met onze ervaringsdeskundige, de tweede praatsessie op 25/5/2022 bijwonen. Hij haakte echter af op het laatste moment om persoonlijke redenen.

De tweede man wordt in deze bachelorproef vermeld als Michiel. Met hem hadden zowel onze ervaringsdeskundige als ik schriftelijk contact. Tijdens deze contacten verwoordde hij dat hij wist welkom te zijn, maar dat zijn schaamtegevoel gewoonweg te groot was. We onderhouden verder af en toe contact via mail.

Op 3/5/2022 had Mieke De Schepper een intakegesprek met de man die in deze bachelorproef Bart genoemd wordt. Op 25/5/2022 sloot hij aan bij onze groep en ook hij ervaarde de sessie als heilzaam.

Op 12/7/2022 stuurde een man een mail naar vzw Zijn omdat hij het artikel in Humo had gelezen. Hij meldde dat hij al lang op zoek was naar een kanaal om zich te laten helpen. Op 13/7/2022 had ik een telefonisch intakegesprek met deze man. Hij zit nog midden in de gewelddadige relatie en de kans bestaat dat hij aansluit op 30/8/2022.

Op 21/6/2022 waren we met twee lotgenoten plus onze ervaringsdeskundige en lotgenoot. De volgende sessie, die doorgaat op 30/8/2022, zullen we misschien met vier mannen zijn. Net zoals de lotgenotengroep in Mechelen komt dit pilootproject mondjesmaat tot stand.

Een belangrijk onderdeel van het veranderingsdoel op microniveau is om de schaamte weg te nemen en de drempels te verlagen. Dit is en blijft de grootste uitdaging. Het normaliserende effect dankzij het stijgende aantal mediapublicaties en sensibiliseringscampagnes begint hier stilaan verandering in te brengen. Toch is er nog een lange weg te gaan. Erop blijven inzetten is de boodschap en ik wil me hier verder persoonlijk voor blijven engageren.

2.2. Veranderingsstrategie op mesoniveau

2.2.1. SAM Huis Oost-Vlaanderen

Omdat het verschil tussen Nederland en België omtrent opvangmogelijkheden die specifiek inzetten op mannelijke slachtoffers van IFG zo groot is, polste ik tijdens het eerste gesprek met Monique Van Malderen op 30/11/2021 naar de haalbaarheid van een Sam Huis in Gent voor Oost-Vlaanderen.

Uit het gesprek leerde ik dat een Sam Huis voor mannen volgens het CAW niet aangewezen is. De belangrijkste reden is het niet willen polariseren tussen vrouw en man en slachtoffer en pleger.

Zoals eerder vermeld is intramurale opvang daarnaast de allerlaatste halte volgens het CAW. Dit kwam ook naar voor bij de behoefteanalyse van Nanhoe. Voor ambulante begeleiding van de problematiek kunnen vandaag zowel mannen als vrouwen terecht bij het crisisteam De Schelp van het CAW Oost-Vlaanderen. Na partnergeweld is er een vluchthuis beschikbaar waar zowel mannen als vrouwen kort kunnen verblijven.

Om hun niet polariserende beleid verder concreet te maken is het CAW Gent voor de provincie Oost-Vlaanderen gestart met een nieuwbouwproject in Gent. Het doel is om hun crisisteam en het vluchthuis te fusioneren naar een beveiligde opvang. Hierbij wordt nagedacht over een setting die het mogelijk maakt dat zowel mannen als vrouwen met kinderen samen kunnen opgevangen worden in functie van veiligheid bij IFG.

Het CAW Gent onderneemt dus stappen richting verandering omtrent de kwetsbare situatie van de doelgroep van deze bachelorproef. Van zodra dit project gerealiseerd is, kan dit volgens mij ook een positief effect hebben op de toeleiding van mannen naar dergelijke faciliteiten. Dit kan drempelverlagend zijn omdat er dan niet alleen 'vluchthuis voor vrouwen' in het kader van IFG op de website van het CAW vermeld zal staan.

2.2.2. '1 Gezin – 1 Plan'

Met het implementatieplan van een FJC in elke provincie wordt op macroniveau door het beleid al ingezet om het veranderingsdoel op mesoniveau te bereiken. Met hun systeemgericht '1 Gezin – 1 Plan'- aanpak beantwoordt ook Ketenaanpak IFG Oost-Vlaanderen aan deze vorm van hulpverlening.

2.2.3. Inzetten op spanningsvelden tussen hulpvrager en hulpverlener

Uit het theoretisch gedeelte blijkt dat er verschillende spanningsvelden tussen hulpvrager en hulpverlener bestaan. Daarom wil deze bachelorproef de veranderingsstrategie op dit niveau aanpakken met een overlap op micro- en op mesoniveau.

Vanuit meerzijdige partijdigheid zette ik daarop in door het geven van de eerder vernoemde presentatie aan Stad Gent, Dienst Preventie Voor Veiligheid, Team Intra Familiaal Geweld.

Deze audiopresentatie is toegevoegd als bijlage van deze bachelorproef.

Hier werden al enkele van de bestaande spanningsvelden aangehaald om samen met de aanwezige actoren uit het werkveld te kijken wat er kan gebeuren om positieve verandering teweeg te brengen.

Zo wordt het taboe op mannelijke kwetsbaarheid met als gevolg het niet (h)erkennen van het eigen slachtofferschap benoemd. Een ander gevolg hiervan is de machocultuur bij de politie die er mee voor zorgt dat het gebeurt dat mannen niet serieus worden genomen en vaak als dader worden opgepakt. Ook werd het feit dat vaderschap nog vaak het onderspit dient te delven ten aanzien van het moederschap aangekaart.

Tijdens de nabespreking en uit de theoretische fase kwam een andere kant van het politieverhaal in beeld: het is ook voor interventieteams bij de politie een complex gegeven omdat deze een instant beslissing moeten maken na slechts een momentopname van de situatie voorgeschoteld te krijgen. Daarbovenop komt de terughoudendheid van het mannelijke slachtoffer om zich tijdens deze momentopname als slachtoffer te profileren. Volgens de eerder vernoemde Ann Robijns begint het nodige bewustzijn ook stilaan bij de interventieteams te komen, maar er is nog een lange weg te gaan.

Op het einde van de presentatie deed ik een aantal veranderingsgerichte voorstellen (zie slide 13). Wegens tijdsgebrek en het toen nog niet ver genoeg gevorderd zijn in de theoretische fase kwamen niet alle spanningsvelden aan bod. Zoals bijvoorbeeld de feminisering van de hulpverlening met het bijbehorende effect op de therapeutische aanpak. Daarnaast had ik toen nog geen kennis van de poortwachtersfunctie van de hulpverlening als oorzaak van onvoldoende erkenning van vaderlijke capaciteiten en betrokkenheid. Ik moest me ook nog verdiepen in de liberalisering van het slachtofferschap.

2.2.4. Netwerkmoment met actoren uit het werkveld

Op 21/9/2022 staat een vervolg gepland via een netwerkmoment op de Dienst Preventie Voor Veiligheid van Stad Gent. Op dat moment kunnen bovenstaande onderwerpen wel besproken worden. Deze voorstelling zal samen gebeuren met Mieke De Schepper en Kato Luyckx om over het recente project 'Goudlijm', een buddywerking van vzw Zijn, te vertellen. In dit project ondersteunen en begeleiden ervaringsdeskundigen slachtoffers tijdens hun proces om terug in hun kracht te komen te staan. Deze ervaringsdeskundigen worden zodanig opgeleid zodat het eigen herstelproces niet in het gedrang komt. Daarnaast zal onze ervaringsdeskundige van de partij zijn. Hij is intussen ook buddy in het project Goudlijm.

Tijdens deze samenkomst kunnen we de mogelijkheden en haalbaarheid nagaan om een project Time Out Oost-Vlaanderen voor daders op te starten. Verder kan er gepolst worden naar ideeën omtrent de aanpak van slachtoffers van eenzijdig geweld die niet meer bereid zijn tot bemiddelen.

2.2.5. Feedback Presentatie

Anne Aelvoet, was op de presentatie aanwezig als lid van Ketenaanpak IFG als psycho-pedagoog bij Opgroeien van de Vlaamse overheid. Ze is ook docent Sociaal Werk bij Odisee en stuurde mij een mail omdat een student Sociaal Werk geïnteresseerd was in het thema van deze bachelorproef.

Gericht tot haar functie als docent bij Odisee stelde ik de vraag of een feedbackgesprek mogelijk was. We gingen in gesprek via Teams op 2/2/2022. Als psycho-pedagoog haalde ook zij de nood voor meer erkenning van vaderlijke capaciteiten en betrokkenheid in onze hulpverlening aan. Naast de projectoproep 'Gedeeld en Betrokken Ouderschap' geeft dit blijk dat het bewustzijn aanwezig is bij de Vlaamse overheid. Op het komende netwerkmoment zet ik het spanningsveld 'Gebrek aan erkenning van

vaderlijke betrokkenheid' mee op de agenda. Zo kunnen we polsen naar de stand van zaken omtrent het project 'Gedeeld en Betrokken Ouderschap'.

Verder kreeg ik positieve feedback omtrent mijn presentatie en zei ze dat er heel wat relevante aanwezigen waren voor zo een eerste presentatie. Er waren aanwezigen van Stad Gent, Ketenaanpak IFG Oost-Vlaanderen, Federale Overheidsdienst Justitie, Politie, Maatschappelijke cel Politie (ook Projectverantwoordelijke Partnergeweld), OCMW, CAW, Opgroeien, vzw Zijn, Eerstelijnszone Gent, Family Justice Center Mechelen en 1712.

Op 18/3/2022 kreeg ik via mail ook van Wivina Van der Steen positieve feedback op mijn digitale presentatie. Ze verwoordde dat ze deze zou delen met zoveel mogelijk relevante contacten op Vlaams, Federaal en lokaal niveau.

Na de presentatie sloot Nienke Kiekens als volgt af:

"Er zijn duidelijk heel wat ingangen in het hele verhaal die niet per se tegenovergesteld, maar complementair kunnen zijn. Ik volg het niet polariseren en het inzetten op de dynamiek heel hard maar het kan duidelijk toch een meerwaarde zijn om de insteek "ik ben slachtoffer" te nemen. Omdat we toch merken dat mensen zichzelf moeilijk als slachtoffer zien. Hoor je ook vaak bij vrouwen. Het begint met het (h)erkennen vooraleer je de stap naar hulpverlening en aangifte doen kan zetten. Als je dan bekijkt hoe extra moeilijk het is voor mannen omdat campagnes en media vooral op vrouwen gericht zijn, weten we dat we nog een lange weg te gaan hebben. Wanneer mannen dankzij sensibilisering weten dat het ook hen kan overkomen en het een naam heeft, kan dit mooie dingen in gang zetten. Er is een zaadje geplant" (Nienke Kiekens, Team IFG Stad Gent, nabespreking presentatie 26/1/2022).

2.2.6. Polariseren, een zwart of wit verhaal?

Het slotwoord van Nienke werkt inspirerend. In die zin dat polariseren volgens mij niet per se een of-of-verhaal hoeft te zijn, maar een en-en-verhaal kan betekenen. Het ene hoeft het andere niet uit te sluiten. De negatieve effecten van polariseren vallen te vermijden door met een systeemgerichte blik naar de dynamiek van geweld te blijven kijken. Tegelijkertijd kan echter ook het bewustzijn van de mogelijkheid dat zowel mannen als vrouwen zowel slachtoffer als pleger kunnen zijn voortdurend werkzaam blijven. Dit kan een manier zijn tot het verkleinen van de blinde vlek, die ervoor zorgt dat de doelgroep nog te vaak in de kou blijft staan.

2.3. Veranderingsstrategie op macroniveau

Wat uit de tweede invalshoek al duidelijk werd, wordt bevestigd door de beleidsaanbevelingen van het 'Onderzoek naar Relaties, Stress en Agressie in de eerste twaalf maanden van Covid-19 in België' van UGent.

Om het veranderingsdoel op dit niveau te bereiken en zo het taboe te doorbreken is het noodzakelijk om bij sensibilisering in te zetten op het betrekken en het benoemen van personen van alle geslachten, gaardheden en culturen. Daarnaast is het belangrijk om via campagnes de bestaande overtuigingen omtrent mannelijk slachtofferschap en vrouwelijk ouderschap op te heffen. Zo kan 'victim blaming' in de kiem gesmoord worden en zijn mannen sneller geneigd om stappen te ondernemen en hulp van buitenaf in te roepen (Keynaert et al., 2020).

2.3.1. Het Verdrag Van Istanbul

Zoals eerder te lezen was in de tweede invalshoek is dit verdrag van de Raad Van Europa in 2014 in werking getreden om geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld te bestrijden. Dit verdrag bevat doelstellingen zoals het bijdragen aan de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen en het bevorderen van wezenlijke gelijkheid van vrouwen en mannen, mede door de kracht van vrouwen te versterken.

Daarnaast wil dit verdrag gelijkheid van vrouw en man verankeren in de nationale grondwet en erop toe zien dat dit in de praktijk wordt gebracht door onder andere het verbieden van discriminatie van vrouwen, waar nodig met behulp van sancties. Verder ook door wetten en praktijken af te schaffen die discriminerend zijn voor vrouwen.

Wat met discriminatie ten aanzien van mannen?

2.3.2. Verandervoorstellen op macroniveau

Meer genderneutrale terminologie & acties

Hoe mooi allerhande acties tegen geweld op vrouwen ook zijn is het misschien een idee om de eerder aangehaalde niet polariserende en-en-trend verder te zetten bij bijvoorbeeld campagnes, overheidswebsites, subsidies, wetten en verdragen. Zodat vanuit de functie Gendergelijke Kansen zowel vrouwelijke als mannelijke slachtoffers vernoemd worden of dat louter het woord slachtoffers wordt gebruikt.

Dit kan verder een minder discriminerend effect hebben op het strafrecht en het bijbehorende feit dat vrouwen minder zwaar gestraft worden dan mannen voor het plegen van dezelfde feiten. Ook bij het vrijmaken van subsidies voor bijvoorbeeld het opvangen en begeleiden van slachtoffers wordt er dan misschien zowel aan de mannen als aan de vrouwen gedacht.

Website van de Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken

Op de ibz-website werd het volgende weergegeven: "het is wel duidelijk dat vrouwen meestal het slachtoffer zijn partnergeweld". Terwijl uit de theoretische fase van deze bachelorproef blijkt dat onderzoekscijfers iets helemaal anders aangeven.

Daarnaast werd er geen onderscheid gemaakt tussen situationeel en intentioneel geweld: er werd namelijk gezegd dat partnergeweld niet draait om een onenigheid of controleverlies maar om doelbewuste macht. Er is verder sprake van een verdoken, georganiseerde en cyclische intentie om de ander te breken, bang te maken en te onderwerpen.

Deze bachelorproef wou omtrent dit eenzijdige beeld een veranderingsvoorstel doen, maar de kans bestaat dat de dienst Veiligheid & Preventie hiermee intussen zelf aan de slag is gegaan. Wanneer je nu (11/8/2022) naar de desbetreffende pagina surft krijg je sinds 12/7/2022 de boodschap dat de pagina wordt aangepast.

Website Informatie en Diensten van de Belgische Overheid Justitie

Zoals eerder aangehaald staat op de website Informatie en Diensten van de Overheid een rubriek getiteld: 'Residentiële opvang en vluchthuizen'. Het volgende is daarop te lezen:

“Als u niet langer thuis kunt of wilt verblijven, wegens bedreiging, een gevoel van onveiligheid of angst, dan kunt u terecht in een onthaalhuis of vluchthuis (voor mishandelde vrouwen)” (Federale Overheid Justitie, z.d.).

Een kleine tekstuele verandering zoals het weghalen van ‘(voor mishandelde vrouwen)’ kan een grote verandering betekenen voor een man in een crisissituatie die misschien langs deze weg hulp zoekt.

“Zoiets is ook een reden waarom zovelen stoppen met hulp zoeken. Als je dit één keer meemaakt, stopt het direct”
(Simon, whatsappbericht 11/8/2022).

3. Besluit

Zoals Nienke Kiekens in haar slotwoord al zei hoop ik op deze manier een zaadje te hebben geplant en voor een stuk te hebben bijgedragen aan het brengen van positieve verandering in de kwetsbare situatie van mannen bij het ondergaan van partnergeweld. Het is duidelijk dat drempelverlagend werk een werk van lange adem is, dus blijven ademen is de boodschap. Ik wil me hier verder persoonlijk voor blijven engageren. Om dit te concretiseren doe ik dit momenteel als vrijwilliger bij Beweging Tegen Geweld vzw Zijn en wanneer ik mijn diploma behaald heb kan ik daar aan de slag als freelancer.

BESLUIT

Zoals reeds duidelijk werd toont onderzoek aan dat één op vijf mannen slachtoffer is van geweld. Toch hoor je nauwelijks mannen praten over gelijk welke vorm van slachtofferschap of het ondergaan van (partner)geweld. Kwetsbaarheid is een moeilijk gegeven in onze samenleving. Laat staan mannelijke kwetsbaarheid. Dit brengt met zich mee dat kwetsbare onderwerpen in een taboesfeer terechtkomen. Een taboe dat zorgt voor het ontstaan van gevoelens van schaamte die op hun beurt stilzwijgendheid en isolatie teweeg brengen. Daarbovenop zorgt het beeld van de vrouw als zorgzame moederfiguur voor globaal ongeloof wanneer het om vrouwelijk ouderschap gaat.

Door dit alles vormt zich een contradictorisch probleem: het taboe zal pas slijten wanneer mannelijke slachtoffers hun verhaal delen, maar zolang wij als maatschappij deze stereotype ontkenning in stand houden, zullen deze mannen er niet mee naar buiten komen.

Omdat dit alles voor heel wat onzichtbare ellende zorgt, is deze bachelorproef op zoek gegaan naar antwoorden op het vraagstuk van de precaire situatie van deze mannen. Wat kan op microniveau een drempelverlagende tactiek zijn die ervoor zorgt dat mannen sneller praten? Wat kan op mesoniveau door de hulpverlening gebeuren om spanningsvelden tussen hulpvrager en hulpverlener op te heffen? Waarop kan door campagne- en beleidsmakers ingezet worden om het taboe op macroniveau weg te werken?

Na een praktijkgerichte probleemverkenning formuleerde deze bachelorproef enkele veranderingsgerichte doelen om bovenstaande onderzoeksvragen te concretiseren. De ideale situatie op microniveau betekent dat mannelijke slachtoffers zonder schaamte aangifte doen en snel hulp zoeken. Op mesoniveau houdt dit idealiter in dat ze rust en veiligheid vinden dankzij gespecificeerde professionele opvang en gespecialiseerde begeleiding bij het werken aan herstel. Op macroniveau zou geweld op mannen een gangbaar en bespreekbaar onderwerp zijn.

Om de veranderingsdoelen te kunnen behalen deed deze bachelorproef een theoretische argumentatie aan de hand van vier invalshoeken. Deze analyse -vanuit een psychologisch, sociologisch, therapeutisch en beleidsmatig perspectief- werkte inspirerend bij het formuleren van de onderbouwde veranderingsgerichte voorstellen en enkele concreet uitgewerkte veranderingsstrategieën.

Voor het behalen van het veranderingsdoel op microniveau deed deze bachelorproef een behoefteanalyse. Als antwoord op meerdere van deze behoeften is de lotgenotengroep voor mannen van Beweging Tegen Geweld vzw Zijn opgestart. Hiervoor volgden we het voorbeeld van het werkmodel van de pioniers: de lotgenotengroep van FJC en CAW Mechelen. Gaandeweg dit proces werd de grootste uitdaging van de problematiek op microniveau extra duidelijk: het verlagen van de drempels die ervoor zorgen dat de getroffen mannen moeilijk te bereiken zijn. Terwijl we met zekerheid weten dat ze er zijn.

Dit probleemveld werd samen met de spanningsvelden tussen hulpvrager en hulpverlener op micro- en op mesoniveau aangekaart op de presentatie aan Stad Gent op de Dienst Preventie Voor Veiligheid - Team Intra

Familiaal Geweld. Uit de nabespreking met relevante actoren kwamen nieuwe inzichten aan het licht. De punten die nog niet aan bod kwamen op de presentatie worden uiteengezet tijdens een volgend netwerkmoment. Hierop zal onze ervaringsdeskundige aanwezig zijn, wat de meerwaarde biedt dat hij vanuit zijn persoonlijke ervaringen met mensen uit het werkveld in gesprek kan gaan.

Om het taboe op macroniveau te doorbreken deed deze bachelorproef het veranderingsgerichte voorstel om minder eenzijdige genderterminologie te gebruiken bij beleidsvoering en campagnes. Niet alleen wat het woordgebruik betreft, maar ook bij concrete acties en subsidies. Op die manier kunnen we allemaal samen blijven inzetten op een bewuste maatschappij die kan voorkomen dat heel wat van onze Belgische mannen nog langer in de kou moeten blijven staan.

BRONNENLIJST

1712. (2021, 24 februari). Jaarrapport 2021 [Persbericht]. <https://1712.be/nl/nieuws/1712-jaarrapport-2021>

Achtergrond: mannen als risicogroep. (z.d.). Kom Uit Je Kop. Geraadpleegd op 12 juli 2022, van <https://www.komuitjekop.be/over-de-campagne#achtergrond-mannen-als-risicogroep>

Alcohol heeft een (harde) hand in partnergeweld. (z.d.). <https://www.vzwzijn.be>. Geraadpleegd op 10 juli 2022, van https://www.vzwzijn.be/upload/editor/general/1204255_brochure_digitaal.pdf

Als man heb je al gauw de schijn tegen. (2015, 7 april). Mannenopvang Magazine. Geraadpleegd op 11 juli 2022, van https://issuu.com/mannenopvang0/docs/mannenmagazinedef2_5

Bijzet, F. (2019, 11 mei). Systeemgericht werken bij geweld in relaties. Kempler Instituut. Geraadpleegd op 07 juli 2022, van <https://www.kempler-instituut.nl/artikelen/systeemgericht-werken-bij-geweld-in-relaties/>

Blanquaert, A., & Demir, Z. (2020, december). Schriftelijke vraag (354 2020–2021). Vlaams Parlement. <https://www.vlaamsparlement.be/en/parlementaire-documenten/schriftelijke-vragen/1453862>

Blijf Groep, Stichting Wende en Veilig Thuis. (2019, 6 augustus). Factsheet huiselijk geweld tegen mannen. Huiselijk Geweld. Geraadpleegd op 09 juli 2022, van <https://www.huiselijkgeweld.nl/publicaties/factsheets/2018/11/01/huiselijk-geweld-tegen-mannen>

Blow, H. (2019, 21 november). Ook mannen zijn slachtoffer van grensoverschrijdend gedrag. Sociaal.Net. Geraadpleegd op 03 augustus 2022, van <https://sociaal.net/ opinie/mannen-slachtoffer-grensoverschrijdend-gedrag/>

Blow, H., Berteloot, K., Bisschop, P., Desair, K., Bussche, S., Dedoncker, K., D’Haese, W., Franck, P., Groenen, A., Van Malderen, M., Pas, L., Weewauters, M., Van den Bussche, S., & Van Malderen, M. (2011). *Handboek familiaal geweld*. Politeia.

Bulte, A. (2022, 16 mei). Mannen over partnergeweld: ‘Wij waren getrouwd, we zagen elkaar graag, dacht ik. Maar ze zei dat ik niets waard was’. De Morgen. Geraadpleegd op 5 juli 2022, van <https://www.demorgen.be/nieuws/mannen-over-partnergeweld-wij-waren-getrouwd-we-zagen-elkaar-graag-dacht-ik-maar-ze-zei-dat-ik-niets-waard-was~bc65cf30/>

Criminaliteitsstatistieken / Statistiques de criminalité. (2000–2021, januari–december). [Dataset]. Federale Politie. <https://www.stat.policefederale.be/criminaliteitsstatistieken/interactief/tabel-per-politiezone/>

COL 4/2018: Casuoverleg en beroepsgeheim. (2018, 21 maart). Openbaar Ministerie. Geraadpleegd op 3 augustus 2022, van <https://www.om-mp.be/nl/article/col-42018-casuoverleg-beroepsgeheim>

- De Blank, M., Holla, S., Glijn, R., & De Jong, E. (2020, 21 juli). Literatuurstudie genderstereotypen beeldvorming en stereotypering. Atria. Geraadpleegd op 17 juli 2022, van <https://atria.nl/nieuws-publicaties/beeldvorming-stereotypering/literatuurstudie-genderstereotypen/>
- De Gendt, T. (2019). *Papa hoort er ook bij* (1ste editie). Lannoo.
- De Preter, J. (2021, 20 januari). Feminisering in de zorgsector: 'Plots zagen wij hier nauwelijks nog mannen'. Knack. Geraadpleegd op 04 juli 2022, van <https://www.knack.be/nieuws/gezondheid/feminisering-in-de-zorgsector-plots-zagen-wij-hier-nauwelijks-nog-mannen/>
- De Vogel, V. (2020, 25 oktober). Vrouwen plegen even vaak huiselijk geweld als mannen. Sociale Vraagstukken. Geraadpleegd op 23 juni 2022, van <https://www.socialevraagstukken.nl/vrouwen-plegen-even-vaak-huiselijk-geweld-als-mannen/>
- De Vogel, V., & Uzieblo, K. (2020, 10 februari). Geweld in tijden van corona. De Psycholoog, 55(10). Geraadpleegd op 1 januari 2022, van <https://www.tijdschriftdepsycholoog.nl/wetenschap/geweld-in-tijden-van-corona/>
- Demir, Z. (2020, oktober). Vlaams actieplan ter bestrijding van seksueel geweld 2020–2024 (Nr. 514 – 1). Vlaams Parlement. <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1613238>
- Drijber, B. C., Reijnders, U. J. L., & Ceelen, M. (2013). Male Victims of Domestic Violence. Journal of Family Violence, 28(2), 173–178. <https://doi.org/10.1007/s10896-012-9482-9>
- Gent krijgt een Family Justice Center. (2020, 31 januari). Open VLD Gent. Geraadpleegd op 29 juli 2022, van <https://www.openvldgent.be/nl/Nieuws/541-Gent-krijgt-een-Family-Justice-Center>
- Getuige van partnergeweld. (z.d.). Augeo Foundation. Geraadpleegd op 26 juni 2022, van <https://www.augeo.nl/nl-nl/kindermishandeling/getuige-van-partnergeweld/>
- Good, G. E., Dell, D. M., & Mintz, L. B. (1989). Male role and gender role conflict: Relations to help seeking in men. Journal of Counseling Psychology, 36(3), 295–300. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.36.3.295>
- Hamel, J. (2016). Partner Abuse State of Knowledge project. Domestic Violence Research. Geraadpleegd op 22 juni 2022, van <https://domesticviolenceresearch.org/>
- Hines, D. A., & Malley-Morrison, K. (2001). Psychological effects of partner abuse against men: A neglected research area. Psychology of Men & Masculinity, 2(2), 75–85. <https://doi.org/10.1037/1524-9220.2.2.75>
- Hoe verwerk je een ingrijpende gebeurtenis? (z.d.). Slachtofferzorg Vlaanderen. Geraadpleegd op 10 augustus 2022, van <https://www.slachtofferzorg.be/hoe-verwerk-je-een-ingrijpende-gebeurtenis>
- Hulshagen, M. (2018, 18 april). Absoluut en 1712 doorbreken taboe rond partnergeweld op mannen. Absoluut. Geraadpleegd op 30 juli 2022, van <https://www.absoluut.be/partnergeweld-op-mannen/>
- IFG: 2020 - provincies. (2020, januari–december). [Dataset]. Criminaliteitsstatistieken Federale Politie. https://provincies.inciifers.be/databank?workspace_guid=98a60235-274b-4919-b629-c876035747a2

IGVM. (2021, 20 januari). 1.000.000 euro vrijgemaakt voor ondersteuning opvangcentra voor vrouwelijke slachtoffers van geweld [Persbericht]. https://igvm-iefh.belgium.be/nl/nieuws/1000000_euro_vrijgemaakt_voor_de_ondersteuning_van_opvangcentra_voor_vrouwelijke_slachtoffers

Intergenerationele overdracht van geweld - Inzicht in ouderschap. (2014, oktober). Augeo Magazine. Geraadpleegd op 02 augustus 2022, van https://www.augeomagazine.nl/nl/magazine/8332/763389/intergenerationele_overdracht_van_geweld.html

Intrafamiliaal geweld. (z.d.). BeSafe. Geraadpleegd op 1 juni 2022, van <https://www.besafe.be/nl/geweld/intrafamiliaal-geweld>

Janssen, J., Lünemann, K., D'Haese, W., & Groenen, A. (2019). Intrafamiliaal geweld. Gompel & Svacina.

Juridische Faculteitsvereniging Rotterdam (JFR), Criminologie In Actie (CIA), Studium Generale [Erasmus Paviljoen Rotterdam]. (2020, 27 oktober).

Geweld door vrouwen, lezing door Vivienne de Vogel [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=IIS7ce1SgIg>

Keygnaert, I., Wuyts, E., Fomenko, L., Nobels, A., De Schrijver, L., & Vandeviver, C. (2021, juni). Eindrapport onderzoek naar relaties, stress en agressie in de eerste 12 maanden van COVID-19 in België. UGent. <https://biblio.ugent.be/publication/8723558>

Kiekens, N. (2021, 23 januari). Spreken doet muren breken [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=wU31GZXE_9c

Kinderen als getuige van geweld. (z.d.). Vzw Zijn. Geraadpleegd op 26 juni 2022, van <https://www.vzwzijn.be/wat-is-geweld/themas/kinderen-als-getuige-van-geweld>

Lucas, K. (2016, 2 juni). Bachelorproef 2016: partnergeweld tegen mannen [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=Ipc2EMPkAkU>

Lünemann, K. D., Pels, T. V. M., & Boutellier, J. C. J. (2013). Van generatie op generatie. Verwey-Jonker Instituut.

Lünemann, K., Hermens, N., & Roeleveld, W. (2020, 1 december). Mannen over partnergeweld en vaderschap. Verwey-Jonker Instituut. Geraadpleegd op 11 juni 2022, van <https://www.verwey-jonker.nl/publicatie/mannen-over-partnergeweld-en-vaderschap/>

Lysova, A., Dim, E. E., & Dutton, D. (2019). Prevalence and Consequences of Intimate Partner Violence in Canada as Measured by the National Victimization Survey. *Partner Abuse*, 10(2), 199–221. <https://doi.org/10.1891/1946-6560.10.2.199>

Maas, J. (2021, 20 december). Vaders worden niet genoeg gezien en gehoord. Augeo magazine. Geraadpleegd op 22 juli 2022, van <https://www.augeomagazine.nl/aandacht-voor-ouderschap-augeo-magazine-25/achtergrond-vaderschap>

Machado, A., Hines, D., & Matos, M. (2016). Help-seeking and needs of male victims of intimate partner violence in Portugal. *Psychology of Men & Masculinity*, 17(3), 255–264.

<https://doi.org/10.1037/men0000013>

McCarrick, J., Davis-McCabe, C., & Hirst-Winthrop, S. (2015). Men's Experiences of the Criminal Justice System Following Female Perpetrated Intimate Partner Violence. *Journal of Family Violence*, 31(2), 203–213. <https://doi.org/10.1007/s10896-015-9749-z>

Meer info over centrum ouders. (z.d.). Goededoelen.be. Geraadpleegd op 5 juli 2022, van <https://www.goededoelen.be/organisation/more/?id=0666631807>

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2018, 2 oktober). Mannenopvang bijna altijd vol [Persbericht]. <https://www.huiselijkgeweld.nl/actueel/nieuws/2018/10/02/mannenopvang-bijna-altijd-vol>

Mishandelde mannen zijn geen mietjes. (2020, 25 november). Lokale Politie AMOW. Geraadpleegd op 30 juli 2022, van <https://politie.be/5408/nieuws/mishandelde-mannen-zijn-geen-mietjes>

Nanhoe, A. (2011, mei). Pionieren in de mannenopvang: een evaluatiestudie.

<http://www.anitananhoe.nl/wp-content/uploads/2017/02/Rapport-Pionieren-Mannenopvang.pdf>

Niemand kan gedachten lezen. (z.d.). Kom Uit Je Kop. Geraadpleegd op 25 juli 2022, van <https://www.komuitjekop.be/bekijk-de-campagnevideos/niemand-kan-gedachten-lezen>

Odisee Hogeschool. (2019, 30 augustus). Geweld binnen relatie. Gids voor Gezinnen. Geraadpleegd op 01 augustus 2022, van <https://www.gidsvoorgezinnen.be/relatieproblemen-en-scheiding/partnergeweld/geweld-binnen-een-relatie-2>

Ongenaë, C. (2022, 22 april). Ook mannen lijden onder seksisme. Weekend Knack. Geraadpleegd op 4 juli 2022, van <https://weekend.knack.be/uncategorized/ook-mannen-lijden-onder-seksisme/>

Over Tele-Onthaal. (z.d.). Tele-Onthaal.be. Geraadpleegd op 17 juli 2022, van <https://tele-onthaal.be/over-tele-onthaal>

Pels, T., & Lünemann, K. (2011). *Opvoeden na partnergeweld* (1ste editie). Koninklijke Van Gorcum.

Pieters, J., Italiano, P., Offermans, A.-M., & Hellemans, S. (2010). Ervaringen van vrouwen en mannen met psychologisch, fysiek en seksueel geweld. Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen.

Roels, S. (2021, 13 oktober). Een onbelicht perspectief: Plegers van huiselijk geweld. Sterk Huis. Geraadpleegd op 17 juli 2022, van <https://www.sterkhuis.nl/een-onbelicht-perspectief-plegers-van-huiselijk-geweld/>

RoSa vzw. (2021, 9 februari). Gendergerelateerd geweld. Geraadpleegd op 02 juli 2022, van <https://rosavzw.be/nl/themas/geweld-en-seksuele-discriminatie/gendergerelateerd-geweld>

Schryvers, K., & Somers, B. (2021, december). Vraag om uitleg over projectoproep “gedeeld en betrokken ouderschap” (535 2021–2022). Vlaams Parlement. <https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementair-werk/commissies/commissievergaderingen/1577571/verslag/1580460>

Simmons, S. B., Knight, K. E., & Menard, S. (2015). Long-Term Consequences of Intimate Partner Abuse on Physical Health, Emotional Well-Being, and Problem Behaviors. *Journal of Interpersonal Violence*, 33(4), 539–570. <https://doi.org/10.1177/0886260515609582>

Smeuninx, E. (2016). Het concept vaderschap. *Familie & Recht*. <https://doi.org/10.5553/fenr/.000023>

Steketee, M. J., Römken, G. M. F., Pels, T. V. M., Lünemann, M. K. M., Mak, D. J., Mejdoubi, J., Harthoorn, H. E., Van Waesberghe, E. S., & Los, V. (2016). Preventie van intergenerationeel geweld in Nederland en EU [E-book]. Verwey-Jonker Instituut. Geraadpleegd op 10 juni 2022, van https://www.verwey-jonker.nl/wp-content/uploads/2020/07/5218_Preventie_intergenerationeel_geweld_Nederland_EU.pdf

Sylvia was jarenlang pleger van huiselijk geweld. (2022, 31 januari). EO. Geraadpleegd op 13 juli 2022, van <https://www.eo.nl/artikel/sylvia-was-jarenlang-pleger-van-huiselijk-geweld>

Taboe over mannen als slachtoffer van huiselijk geweld blijft groot. (2016, 25 juli). Zijkant. Geraadpleegd op 31 juli 2022, van <https://www.zijkant.be/taboe-over-mannen-als-slachtoffer-van-huiselijk-geweld-blijft-groot/>

Tavecchio, L. (2015, april). Positief betrokken vaderschap. *Tijdschrift Kinder- & Jeugdpsychotherapie*. Geraadpleegd op 22 juli 2022, van <https://www.vkjp.nl/tijdschrift-artikelen/tkjp-4-2015-positief-betrokken-vaderschap>

Ten Lohuis, E. (2011). Onmacht en schaamte bespreekbaar maken: Commissaris Stefan van Zanten over het doorbreken van de machocultuur bij de politie. *Psychotraumanet*. Geraadpleegd op 27 juli 2022, van <https://psychotraumanet.org/en/node/225>

Tom: “Ondanks alles besloot ik de relatie een nieuwe kans te geven”. (z.d.). Horen Zien En Praten. Geraadpleegd op 15 mei 2022, van <https://www.horenzienpraten.be/tom-ondanks-alles-besloot-ik-de-relatie-een-nieuwe-kans-te-geven/>

Traumagerelateerd schuldgevoel, een paradoxaal fenomeen. (2021, 16 november). *Verken je geest*. Geraadpleegd op 16 juli 2022, van <https://verkenjegeest.com/traumagerelateerd-schuldgevoel-een-paradoxaal-fenomeen/>

Triene-Mie Le Compte. (z.d.). Ben je slachtoffer. Geraadpleegd op 4 juli 2022, van <https://www.trienelecompte.com/partnergeweld/ben-je-slachtoffer>

Tsui, V., Cheung, M., & Leung, P. (2010). Help-seeking among male victims of partner abuse: men’s hard times. *Journal of Community Psychology*, 38(6), 769–780. <https://doi.org/10.1002/jcop.20394>

UGent. (2020, 13 mei). Eén op vier is slachtoffer van agressie tijdens eerste fase lockdown in België [Persbericht]. <https://www.ugent.be/nl/actueel/persberichten/een-op-vier-is-slachtoffer-van-agressie-tijdens-eerste-fase-lockdown-in-belgie.htm>

Van de Viver, C., & Keynaert, I. (2021, 20 januari). Domestic violence in Belgium in times of corona. IRCP UGent. Geraadpleegd op 12 augustus 2022, van <https://ircp.ugent.be/researchers/christophe-vandeviver/domestic-violence-in-belgium-in-times-of-corona/>

Van den Broeck, S. (2022, 30 mei). Eindelijk kunnen we tonen wie we echt zijn. Weliswaar. Geraadpleegd op 06 augustus 2022, van <https://weliswaar.be/justitie-welzijn/%E2%80%9Ceindelijk-kunnen-we-tonen-wie-we-echt-zijn%E2%80%9D>

Van Mieghem, H. (2022, 16 maart). Als je eens wist - Veel mannelijke slachtoffers blijven in de kou staan [Video]. VRT NU. <https://www.vrt.be/vrtnu/a-z/als-je-eens-wist/2/als-je-eens-wist-s2a1/>

Van Oosten, N., Visser, A., Hazebroek, L., & Daru, S. (2016, 22 januari). Wat werkt bij partnergeweld. Movisie. Geraadpleegd op 11 juli 2022, van <https://www.movisie.nl/publicatie/wat-werkt-partnergeweld>

Van Tilburg, R. (2020, 12 november). Maternal gatekeeping: wat is het en wat kun je ertegen doen? VADER Magazine. Geraadpleegd op 12 juli 2022, van <https://vadermagazine.nl/artikel/maternal-gatekeeping/>

Vandermassen, G. (2022, 27 april). Mannen, praat over huiselijk geweld. De Standaard. Geraadpleegd op 11 augustus 2022, van https://www.standaard.be/cnt/dmf20220426_96573677

Vandersmissen, M. (2021, 20 januari). Co-ouderschap voor vaders: ‘De moeder is toch niet per definitie een betere opvoeder?’ Knack. Geraadpleegd op 10 juli 2022, van <https://www.knack.be/nieuws/co-ouderschap-voor-vaders-de-moeder-is-toch-niet-per-definitie-een-betere-opvoeder/>

Van der Steen, W. (2021, 22 oktober). Projectoproep “Gedeeld en betrokken ouderschap”. Gelijke Kansen. Geraadpleegd op 5 augustus 2022, van https://gelijkekansen.be/portals/gelijkekansen/Documents/20211022_oproep_gedeeld_ouderschap.pdf

Verdrag inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld. (2011, mei). Council Of Europe. <https://rm.coe.int/1680462530>

Verheyen, K., & Beke, W. (2020, april). Vluchthuizen voor mannelijke slachtoffers van intrafamiliaal geweld - Stand van zaken (Schriftelijke vraag 349). Vlaams Parlement. <https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementaire-documenten/schriftelijke-vragen/1373951>

Vertederd vernederd – Herken emotioneel misbruik in een relatie. (2017). VZW Zijn. Geraadpleegd op 1 augustus 2022, van <http://vertederdvernederd.be/#getuigenissen>

Violence against women. (2021, 9 maart). World Health Organisation. Geraadpleegd op 9 juli 2022, van <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>

Vissers, I. (2014, 17 juli). Mannen over hun vaderschap na partner geweld: een literatuurstudie naar aandachtspunten voor versterking van het vaderschap. Avans Hogeschool Expertisecentrum Veiligheid. Geraadpleegd op 02 augustus 2022, van https://www.hbo-kennisbank.nl/details/sharekit_av:oai:surfsharekit.nl:d2012116-05e3-40ac-a8f4-11163c25e83c?has-link=yes&ht=avanshogeschool.Expertisecentrum+Veiligheid&q=Mannen+over+hun+vaderschap+na+partnergeweld

Vlaamse overheid. (z.d.). Familiaal geweld | Slachtofferzorg. Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Geraadpleegd op 8 augustus 2022, van <https://www.slachtofferzorg.be/familiaal-geweld>

Voorstel tot raadsbesluit van raadslid Anneleen Van Bossuyt: Family Justice Center voor Gent. (2020, 20 januari). Besluitvorming Stad Gent. Geraadpleegd op 29 juli 2022, van <https://ebesluitvorming.gent.be/zittingen/19.0912.4701.4420/agendapunten/20.0115.2454.6124>

VRT NWS. (2021, 15 september). Pano: Geweld tegen vrouwen [Video]. vrtnws.be.
<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2021/09/15/pano-geweld-tegen-vrouwen/>

Vzw Zijn. (z.d.). Partnergeweld: ook mannen maken het mee [Persbericht].
https://www.vzwzijn.be/upload/docs/Persmap_Partnergeweld.%20Ook%20mannen%20maken%20het%20mee.pdf

Wassenaar, S. (2018, 2 oktober). Mannen zoeken vaker hulp wegens mishandeling. gelderlander.nl.
Geraadpleegd op 1 augustus 2022, van <https://www.gelderlander.nl/arnhem/mannen-zoeken-vaker-hulp-wegens-mishandeling~a01f4c8f/>

Wat doen wij? (z.d.). FJC – Veilig thuis. Geraadpleegd op 17 juli 2022, van <https://fjc-veiligthuis.be/wat-doen-wij/>

Wat doen we? (z.d.). Movemen. Geraadpleegd op 30 juli 2022, van <https://www.movemen.be/wat-doen-we-movemen>

Wat we doen. (z.d.). Awel.be. Geraadpleegd op 10 juli 2022, van <https://awel.be/over-awel/wat-we-doen>

Witpas, A., & Ghysels, M. (z.d.). Seksueel Geweld. Wij Zien Je Wel. Geraadpleegd op 10 augustus 2022, van <https://www.wijzienjewel.be/>